

MENELAOS LUDEMIS

DEDAL

DEDAL

**Copertă și ilustrații de
TANASIS FAPPAS**

MENELAOS LUDEMIS

DEDAL

În românește:
DORINA ANTON-TALAZ

EDITURA ION CREANGĂ
BUCUREȘTI, 1974

PARTEA ÎNTÎI

Vă iau cu mine, dragi prieteni, într-o călătorie lungă prin negura veacurilor, spre vremuri îndepărtate, când oamenii meștereau mai multe basme decît case.

Pe atunci oamenii încă nu știau să scrie. Poveștile umblau din gură în gură și de aceea multe dintre ele au fost date uitării. Pînă într-o zi cînd au fost descoperite literele. Atunci, oamenii le-au însemnat pe piatră ori pe piei și le-au păstrat cu grijă, și astfel au ajuns pînă în zilele noastre. În vremurile acelea de demult basmele erau născocite de obicei de bune. Apoi au apărut și alți creatori de basme, scriitorii. Dar farmecul povestirilor bunicii a rămas neîntrecut.

Am avut și eu o bunică și am ascultat multe povești din gura ei. Apoi am învățat să le citesc, iar mai tîrziu să le scriu.

Oricum, cu toții sîntem învățăceii bunicii. Mult mai tîrziu devenim elevii vieții. Dar nimic nu rămîne mai adînc întipărit în minte decît cele auzite pe băncile școlii și pe genunchii bunicii.

Povestea pe care o veți citi acum, dragi prieteni, este foarte veche. S-a petrecut peste veacuri, cu patru mii de ani în urmă. Și este o adevărată minune că s-a păstrat pînă azi. Cui îi datorăm, oare, aceasta ? De bună seamă rapsozilor și, din nou, bunicelor. Da, acești eroi simpli au păstrat-o frîntură cu frîntură, și ast-

fel a ajuns pînă la noi. Am adunat și eu cîteva din ele, le-am pus cap la cap și am creat această poveste, de care nădăjduiesc, o-să vă bucurați și voi.

Să nu vă așteptați ca în povestea mea să vă întîlniți cu eroi cunoscuți din alte basme. Cu prințese preschimbate în păsări sau broaște, cu cai înaripați și așa mai departe. Nu. Eroii noștri s-au născut oameni, au trăit și au murit asemenea oamenilor. Casele lor s-au păstrat pînă astăzi. Nu sînt făcute din nori, nici din cleștar. Sînt din marmură și piatră. De aceea au rezistat mileniilor care au trecut peste ele, chiar dacă au rămas doar cîteva coloane și ziduri. Dar chiar așa, sînt minunate. Este vorba de două palate, pe care, într-o bună zi — cine știe? — poate veți avea prilejul chiar să le vizitați. Unul se află la Atena, palatul regelui Erehteu, celălalt în insula Creta, palatul regelui Minos.

Cel dintîi se numește „Erehteion“ și a fost construit pe Acropole, o colină stîlcoasă, aflată în mijlocul Atenei. Aici își căuta adăpost populația Atenei în timp de război, pentru că zidurile ei puternice, nimeni și nimic nu putea să le dărîme.

Tot pe Acropole se află și alte construcții ale antichității, dar cel mai însemnat dintre toate este Parthenonul, templul zeiței Atena, protectoarea orașului ce-i poartă numele.

Sumedenie de oameni se duc astăzi la Atena și pe insula Creta ca să admire, între altele, cele două palate. Firește că războaiele, cutremurele, incendiile și invaziile au lăsat urme adînci. Dar ceea ce a rămas din ele mai păstrează încă neatinsă frumusețea lor neîntre-

cută. Și asta, pentru că oamenii din timpurile acelea iubeau mai mult frumusețea și înțelepciunea decît bogăția și forța.

Palatul „Erehteion“ este cel mai ciudat și mai original din cîte s-au construit pînă la el. În loc de coloane, peristilul * său este format din șapte statui, reprezentînd șapte fete, pe care se sprijină acoperișul. Aceste statui, care s-au păstrat aproape intacte, se numesc *Cariatide*.

Celălalt palat, al lui Minos, se află în capitala insulei Creta, la Cnossos. Cîtă măreție! Au trecut mii și mii de ani, dar frumusețea lor a rămas neschimbată, înfruntînd cu dîrzenie timpul.

Am căutat să vă rețin atenția asupra lor pentru că povestirea noastră între zidurile lor se va desfășura.

Deși amîndouă se află în aceeași țară, le despart sute de kilometri. Iar în antichitate, cînd oamenii călătoreau cu greutate, păreau și mai îndepărtate.

În vremea în care începe povestirea noastră, regele Atenei era Egeu, un bărbat înțelept și cumpătat. Mai presus decît armele, iubea artele. Adică prețuia mai mult arta frumosului decît arta războiului. Minos, regele Cretei, nu îi semăna deloc. Era un bărbat frumos și puternic, dar, în acelaș timp, certăreț, încrezut și aprig. Căuta cu orice chip pricină de război. Și nu-i era deloc greu s-o găsească. De altfel, cei doi regi se pizmuiau. Cu timpul însă, s-au învrăjbit atît încît au ajuns la război.

* colonada

De ce ? Era îndeajuns să existe un gând ascuns. Motivul ? Nu-i greu de născocit unul. Iar un războinic ca Minos era meșter în a-l găsi. Nu-i ajungeau puterea și bogăția. Dorea și gloria. Și nu gloria simplă a învingătorului, ci strălucirea. Acea strălucire care inunda Atena. Cei ce o vedeau plecau de acolo ca vrăjiți. Cine a putut să construiască un oraș atît de frumos ? Și de ce să fie Atena mai frumoasă decît Cnossos ? Cnossos este mai bogat și mai puternic. De ce să nu fie și cel mai vestit ? Atunci... Un nume a străbătut marea și a ajuns pînă în Creta : *Dedal* ! Lui îi datora Atena frumusețea ei orbitoare. El îi construisese clădirile, templele și toate celelalte minuni !

Dedal era rudă cu regele Egeu. Faima lui trecuse hotarele țării și ajunsese pînă în cele mai îndepărtate colțuri ale lumii. Se spunea că făcuse lucruri atît de minunate, încît i-a mîniat chiar și pe zei.

Dedal era numele acestui mare meșter. Dedal fiul lui Eupalamos, vlăstar din viță regească a lui Erehteus. Dedal nu era însă numai arhitect, pictor și sculptor, ci și altceva încă necunoscut în timpurile acelea : era inventator. Da, Dedal a fost primul în lume care a dat statuiilor înfățișare omenească. Primul care cioplise picioarele și mîinile statuiilor, care dăduse zeilor chip omenesc. Putem spune deci că primul sculptor adevărat al lumii a fost Dedal. Pînă la el toți au fost simpli ciopliitori. Dar invenția care i-a ridicat faima pe cea mai înaltă culme și a lăsat lumea încremenită de uimire a fost „*Dedalionul*“. O mașinărie, un aparat demonic care este de fapt străbunicul cinematografului. „*Dedalionul*“ era un

tablou rotund, cu diferite figuri desenate pe el, ce se învîrtea. Prin rotire, oameni, iepuri, cai, se mișcau părăind a avea viață. „O, ceruri ! au strigat oamenii din vremea lui, acest om i-a întrecut chiar și pe zei !“ Din clipa aceea numele lui Dedal a prins aripi și a trecut mările fluturînd pe buzele tuturor ființelor grăitoare. A ajuns și în Sicilia, la urechile regelui Cocalos, și chiar pe insula Creta, tulburînd, de invidie, mintea strălucitului Minos.

— Ce l-a făcut pe Minos să-l pizmuiască ? Avea aur, avea armată, avuții și o flotă uriașă, ce făcuse să se cutremure o lume întreagă. Ce îi lipsea ? După unii, nimic. După alții, *t o t u l*. Adică... *Arta*. Nu avea un meșter care să-i înfrumusețeze orașul. Îi lipsea un mare sculptor, un mare pictor, un arhitect de geniu. Un asemenea om numai Atena îl avea.

O, cîte vorbe nu i-a trimis în taină Minos lui Dedal ! Cîte făgăduieli regești nu i-a făcut ! „Am să te poleiesc în aur, oh, tu meșter neîntrecut ! Nu-ți cer decît să-mi dai și mie puțină Frumusețe.“

La auzul acestor cuvinte Dedal a rîs.

— Frumusețea, zise el, nu se vinde, se dăruiește.

— Atunci dăruiește-mi-o ! Sînt bărbat cinstit. Știi ? Sînt Minos cel drept.

— Mai întîi să-mi fac datoria față de orașul meu, apoi vom vedea.

— Nu mai zăbovi !

— Doar urîtul se grăbește. Frumosul merge încet. Trebuie să mai aștepți. M-am legat cu jurămînt față de Egeu. Dacă el mă dezleagă, primesc.

Dar Minos nu avea astîmpăr. Își trimise solii la Egeu cu rugămintea fierbinte să i-l trimită pe Dedal. „Lasă-l să vină măcar pentru un an. Nevasta mea, preafrumoasa Pasifae, îmi dăruiește mulți copii. Am trebuință de palate pentru fiii și fiicele mele. Palate cum numai pentru neamul meu și pentru Creta pot să fie. După spusele vracilor mei, meșter ca Dedal nu are seamăn pe lume.“

Egeu i-a răspuns blînd :

„Ai dreptate, vestitul Minos. Meșter mai mare ca el nu-i nicăieri pe-acest pămînt. Și nici un alt oraș mai frumos ca Atena nu este. Or, unui oraș ca Atena îi trebuie meșteri ca Dedal. Și eu aștept un fiu. Și-atunci cînd va sosi pe lume vreau să găsească orașul și mai frumos. Îmi pare rău, dar acum nu pot să mă lipsesc de el. Altădată. Fii sigur de prețuirea mea.“

Dar nu era omul în stare să înțeleagă că nu totul i se cuvenea lui. Minos fu cuprins de mînie. „Din ăștia îmi ești ? Las' c-am să-ți arăt eu ție ! Te învăț eu minte, fii pe pace ! Curînd are să-ți pară rău !“

Și din ziua aceea, Minos începu să se pregătească de război împotriva Atenei.

În acest timp Dedal lucra fără odihnă. Măsura, cioplea, clădea. Iar minunata Atena devenea și mai frumoasă. În ultimii ani însă, Dedal nu mai lucra singur. Și-l luase ca ucenic pe nepotul său, Talos, fiul surorii sale, Perdica. Copilul arătase încă de mic că poartă în el focul sacru. Nu apuca Dedal să-i arate ceva, că el și răspundea : „Lasă, unchiule, am înțeles.“ Și ce ieșea din mîna lui atingea perfecțiunea. Dedal era mîndru de el. „Noi doi vom

ajunge departe, nepoate, foarte departe“, îi spunea adesea, făcînd să înflorească un zîmbet chiar și pe chipul trist al surorii sale Perdica, care-și pierduse bărbatul.

Fericirea lui Dedal nu cunoștea margini. O fericire pe care rar putea să o atingă un muritor. „Iată, mîna mea dreaptă“, le spunea tuturor, arătîndu-și nepotul.

Numai că nu s-a întîmplat vreodată ca cei răi să lase mult timp fericirea în casa unui om bun. Pentru că unde înflorește fericirea, acolo încolțește și invidia. Și nu s-a născut încă acel om vestit care să nu fi suferit de ura celor netrebnici.

Pe atunci, la fel ca și azi, trăiau și oameni buni și oameni răi, și oameni generoși și oameni josnici, încrezuți și lacomi de glorie îndoielnică. Pentru aceștia din urmă Dedal era o stavilă de netrecut.

De aceea s-au adunat ei și au hotărît să-l distrugă.

„Să ne unim!“ strigau ei. „Să ne unim ca să-l doborîm. Altfel, sîntem, cu toții, pierduți.“

Și din ziua aceea au început să urzească planuri viclene ca să-l nimicească pe Dedal. Au format chiar și o bandă, „Dușmanii lui Dedal“, care țintea nimicirea lui, ștergerea lui din rîndul meșterilor și chiar al oamenilor.

Într-o bună zi, după ce și-au ticluit cu grijă planurile, au cerut să fie primiți de rege.

— Ce împrejurare fericită îmi prilejuiește venirea voastră? a întrebat Egeu fără să bănuiască ceva.

— Înalte stăpîne! s-au miorlăit ei. Fiu al nobilului Pandion... Gata. Ne-am pierdut pentru totdeauna liniștea.

— De ce ? întrebă Egeu liniștit.
— Uită-te la noi ! Tremurăm de mînie.
— Văd. Dar nu înțeleg de ce !
— Luminate Stăpîne ! tremurăm pentru soarta tronului tău.

— Dar ce-a pățit tronul meu ? întrebă Egeu privind pe furiș scaunul pe care ședea.

— Se clatină...

— Nu e cu putință ! răspunse Egeu. Dacă mai sînt încă sănătos la minte, nu se clatină.

— Adevărat. Acum nu se clatină. Dar mîine?... Cineva uneltește cu înverșunare să-ți sape temeliile tronului și să-ți îngroape numele. Gîndești cine este acest om ? Cine cutează să-ți dărîme tronul ? Este cel a cărui meserie e

— vai — să clădească. Un arhitect.

— Dedal ?

— Vai... Da. Acest defăimător. Îi întărită pe zei ! Îi atîță ! Le-a schimbat înfățișarea și i-a făcut asemenea oamenilor. Unde s-a mai pomenit așa ceva ? Oameni ! a umplut cu acești monștri întreaga Acropole. De dimineață am trecut prin fața templului zeiței Pallas-Atena. Și ce crezi că am văzut ? Statuia ei era încruntată. Gîndește-te acum, înalte Stăpîn, ce mînios trebuie să fie Jupiter ! De aceea, fiu al lui Pandion, cădem în genunchi în față și-ți cerem doar atît : Înlătură-l ! Izgonește-l pe acest hulitor de zei și de oameni !

— Eu... spuse Egeu după o lungă chibzuință, eu, cinstiți atenieni, fără pricină nu alung pe nimeni.

— Bine, dar se vorbește pe aici că...

— Zvonurile n-au trup. Sînt ca vîntul. Aduceți-mi fapte, dovediți nelegiuirile lui ca să-l

pot judeca. Altfel, am să vă osîndesc pe voi pentru mărturii mincinoase. Acum plecați !

Și au ieșit cu capetele plecate, ca opăriți. Iar cînd s-au îndepărtat de Acropole s-au luat la ceartă zdravăn, cît pe-aci să ajungă la bătaie.

Pînă la urmă, s-au potolit și s-au retras la umbra unei galerii ca să se sfătuiască ce aveau de făcut. Pentru că acum dăduseră greș.

— Nu trebuia să-i spunem regelui, încep unul dintre ei, că Dedal îi sapă numele. Trebuia să-i mărturisim adevărul.

— Adică ?

— Că pe noi ne sapă. Doar ăsta e adevărul. Nu-i așa ?

— Adevărul ? Năîngule ! Cu adevărul crezi că poți să distrugi un om ? Nu. Doar cu minciuna. Da, numai cu minciuna. Și, să fim înțeleși, nu cu o minciună oarecare, neînsemnată !

— Dar ?

— Cu una în stare să-l distrugă.

— Asta cam așa e, spuse unul.

— Așa e, da ! încuviințară și ceilalți. Apoi se despărțiră. S-au întors la casele lor, hotărîți să-și frămînte fiecare creierul ca să scornească o „minciună nimicitoare“.

Trecu cîtăva vreme, timp în care dușmanii lui Dedal se înmulțiră, iar furia lor se schimbă în adevărată turbare. Nici nu era de mirare. Pentru că, spre nenorocul lor, gloria lui Dedal în loc să scadă crescuse mai mult. Era din ce în ce mai strălucitoare. Faima lui trecuse marea și se răspîndise în toată lumea de la apus pînă la răsărit.

Fel de fel de tineri își părăseau orașele și veneau la Atena, unde își petreceau nopțile

pe pragul casei lui Dedal, rugîndu-l să-i învețe și pe ei meseria lui dumnezeiască. Mulți dintre ei veneau din locuri îndepărtate, alții străbătuseră chiar marea. „Îmi pare rău le spunea Dedal. Credeți-mă. Vreau să vă învăț, dar nu am timp. Fie-vă milă de mine.“

Atunci tinerii, arătîndu-l pe nepot, îl întrebau :

— Dar pe el cum de-l înveți ? Pentru el găsești timp și pentru noi nu ?

— A, pe el ? răspundea Dedal. Pe el, nu-l învăț eu. El mă învață pe mine.

Nu-l credeau. Dar nu aveau încotro. Așteptau cît așteptau și pînă la urmă își luau boccelele și se întorceau acasă.

Spusele lui Dedal despre nepotul său nu erau o minciună. Și încetul cu încetul aveau să se convingă de aceasta chiar și dușmanii lui Dedal. Cu elanul cu care o pornise, tinerelul acela era în stare să-l dea gata pînă și pe meșterul său.

De aceea, într-o zi, pe cînd se sfătuiau despre ce aveau de făcut, unul dintre ei spuse :

— Eu — ca să știți, dragii mei — eu, de azi înainte nu mă mai tem de Dedal. Nu.

— Ce-ai spus ? întrebare ceilalți cu uimire. Dacă nu te temi de el, atunci de care altul ?

— Ia gîndiți-vă ! Cine, în afară de el, dă tîrcoale pe-acolo ? Cine altul meșterește și cioplește ?

— Cine ?

— Un pui de viperă. Nepotul lui.

— A, da... da... Talos. Drept grăiești, repetară cu toții în șoaptă, simțind în spate un fior rece ca de moarte.

Adevărat. Talos. Nu dovedise el că nu era un ucenic oarecare ?

— Aşa e !... Talos, prieteni, acest copil minune nu s-a născut din oameni. L-au născut zeii şi apoi l-au aruncat în familia lui Dedal. De aceea nu seamănă deloc cu neamul acestuia. Întîmplarea a făcut să se afle acolo. Sau poate o toană a zeilor.

— Atunci, vai şi amar nouă ! Într-o bună zi, — luaţi aminte — din pricina acestui tinerel avem să murim de foame. Şi nu acesta va fi răul cel mare. Nu. Răul cel mai mare va fi atunci cînd — într-o zi — regele, privind statuile noastre, o să-şi dea seama cîtă diferenţă este între ele şi va porunci să fie dărîmate. Şi atunci, încă o dată, vai nouă ! Cine o să ne scape de înjosire şi de ruşine ?

— Oh... oftară şi ceilalţi. Vai nouă !... Potopul ne aşteaptă, nu alta.

Aşadar, nu invidia era singura pricină a urii lor. Era la mijloc şi teama pentru viaţa şi soarta lor viitoare, de artişti şi de oameni.

Într-un fel aveau şi ei puţină dreptate : poate nu pe deplin justificată, dar aveau. Dreptatea nedreptăţilor. Ca să vorbim deschis, tînărul Talos era departe de a fi un adolescent oarecare. Zeii îl înzestraseră cu daruri pe care numai foarte puţini oameni le au în viaţă. Adevseori însuşi Dedal rămînea uimit de măiestria lui Talos. Într-o zi, Dedal ajunsese la impas. Cum să se poarte cu acest copil ? Să-i dea lecţii, mai departe, sau să înceapă el să primească lecţii de la nepotul său ? O prăpastie adîncă i se căscă în faţa ochilor. Cum ? Aşa de repede să sosească sfîrşitul ? Să înveţe... Să înveţe...

Cine ? De la cine ? Tocmai el, Dedal, care atinsese acum culmea talentului, să ia lecții de la Talos ? Să devină învățăcelul învățăcelului său ca să nu-i mînie pe zei ?

Se părea însă că în ultimul timp zeii permiteau multe lucruri, nu erau străini de unele întâmplări necurate. Altfel n-ar fi curs atîta sînge prin palate.

Cît despre Egeu, trebuie să-l privim altfel. El stăpînea ca un monarh înțelept și drept. La curtea lui domnea liniștea, pacea și dragostea pentru Frumos.

Egeu îl prețuia și-l admira pe Dedal, artistul său preferat. Și nu înceta să-i laude opera și să-i arate mulțumirea pentru tot ceea ce făcuse pentru Atena. Dacă Atena dobîndise un asemenea renume, lui Dedal i-o datora.

Marele artist știa toate acestea și ar fi trebuit să fie fericit. Dar nu era.

Dușmanii lui unelteau cu mare iscusință. Treceau sub tăcere numele lui Dedal, de parcă uitaseră că pe lumea aceasta mai există și el. În schimb tot veninul și-l vărsau asupra lui Talos. Nu-l vorbeau de rău — cum făcuseră cu Dedal — dimpotrivă, îl lăudau, spunînd că singurul și adevăratul sculptor ce există pe lume, era el, marele Talos, gloriosul Talos, unicul și neîntrecutul Talos !

Dedal nu mai exista. Numele lui fusese dat uitării.

De aceea suferea în tăcere, chinuit de gînduri dureroase. Ce soartă nemiloasă ! Ce cruzime, să fii nevoit să auzi, zi și noapte, corul dușmanilor tăi, risipind în dreapta și în stînga osanale la adresa altuia !

Dedal bănuia cine dăduse tonul și care era dirijorul acestui cor. Erau vechii și neîmpăcații lui dușmani. Aleseseră doar o altă cale. Ținta le rămăsese aceeași.

În cele din urmă sosi și ziua când zvonurile pătrunseră în palat. Se îngrijiseră de acestea câțiva oameni mărunți la suflet, de la curte. Ei șoptiră la urechea regelui cum că „lucruri urâte se zvonesc despre un anume om, care din păcate, face parte din neamul său.“

— Cine ? strigă regele mânios. Cine ? Vreau să-i roștiți chiar acum numele.

— Nu putem !

— Dar să-l ponegriți puteți. E mai ușor așa !

— E greu. Greu și trist. De aceea nu îndrăznim.

— Spuneți lucrurilor pe nume ! Cine e ?

— Cu durere adâncă îi rostim numele. Este vărul regelui nostru. Nenorocitul Dedal.

— Și ce-a făcut ?

— Nimic. Atîta doar că a decăzut. I-a secăt talentul. De aceea nu este drept să mai ocupe locul artistului prețuit. Altul i-a luat locul acum. De aceea, așteptăm să faci lumină. Să-l scoți din umbră pe adevăratul artist ca să-l așezi pe locul ce i se cuvine cu prisosință și care mai este ocupat încă de un om decăzut.

— Despre cine e vorba ?

— Despre Dedal !

— Și cine e nedreptățitul ?

— Nepotul său. Talos.

— Bine, spuse Egeu, care părea buimăcit de vestea aflată. Am să văd. Acum plecați. Apoi porunci să fie chemat Dedal.

Era tîrziu cînd Dedal și-a părăsit, cu pas nesigur, căsuța singuratică, îndreptîndu-se spre palat.

— Ce se aude, vere ? îl întrebă regele pe Dedal cînd acesta se înfățișă în fața lui. Am aflat că ai un nepot. Este adevărat ?

— Destinul a vrut să-l am, și încă unul foarte înzestrat, răspunse Dedal.

— Cine-i sînt părinții ? Cum se numește ?

— Este fiul surorii mele Perdica și se numește Talos.

— Și ce face ?

— Ceea ce face și unchiul său. Este ciopli-tor.

— Nu cumva își întrece la îndemînare unchiul ?

— Aceasta trebuie s-o dovedească însuși Talos și numai el.

— Adu-mi-l aici. Mi-au ajuns la urechi anumite zvonuri. Vreau să văd singur de-s adevărate.

— Dorința îți va fi îndeplinită, rege.

A doua zi, Dedal a venit la palat însoțit de Talos. Unchiul își sfătui nepotul să se îmbrace cu grijă deosebită. „Te cheamă regele ca să-i arăți măiestria ta.“ Talos zîmbi sfios, dar lui Dedal nu-i scăpă lucirea de triumf din ochi.

Plecară. În drum spre palat, Talos părea liniștit și sigur de el. Dedal însă era îngrijorat. Își cerceta pe furiș nepotul zicîndu-și în sinea sa : „Frumos ar fi ca acest lăstar din neamul meu să mă îngroape chiar cu mîinile lui !“

Gîndurile negre îl-au părăsit însă în clipa cînd a pășit pragul palatului.

— Talos, spuse regele, și se opri să-l privească mai atent pe tînăr, te bucuri de o faimă care a bătut la toate ușile orașului și a ajuns pînă la urmă la urechile mele. Nu știu cine a dat aripi acestei faime și nici în ce scop. De aceea te-am chemat aici ca să văd cu ochii mei. Vrei să mă ajuți ?

— Cum ? a răspuns flăcăul. În ce fel ?

— Arată-mi măiestria ta. Chiar acum !

Talos îi arată mîinile, voind parcă să-i spună : „Cum pot să ți-o arăt cu mîinile goale ?“

Regele înțelese.

— Bine, spuse, îți voi da cele mai bune scule și pe deasupra și pe cei mai iscusiți meșteri. Dar vreau ca ceea ce vei construi tu să nu aibă pereche în lume. Să dăinuiască și după ce nu vom mai fi noi. Ți-l las pe unchiul tău Dedal să te îndrumeze. Sau poate vrei să lucrezi singur ?

Nefericitul Talos dădu atunci un răspuns care îi puse viața în primejdie. „Pot și singur“, spuse.

— Bine. Atunci te aștept mîine dimineată la Acropole ca să te apuci de lucru. Vreau să-mi construiești un templu. Un lăcaș cum n-a mai fost și nici nu va mai fi vreodată ridicat de nimeni. Aștept un fiu, și...

— Bine, spuse Talos. Pe mîine. Și plecă.

Dedal, care fusese de față, a rămas uluit. Credea că visează. Nu ! Nu putea fi adevărat ! Nu era Talos cel care vorbise astfel în fața regelui. Era un altul, un străin, mai degrabă un rival, un dușman. Pentru că numai un dușman ar fi putut să vorbească în felul acesta.

Numai un egoist, un nerecunoscător, — un om fără suflet ar fi putut să se poarte astfel.

Dar toate fuseseră aieva. Și deodată Dedal, acest om blînd și domol, a simțit, pentru prima oară în viața lui, ură. O ! și să ferească zeii ca soarta să picure în sufletul unui om acest simțămînt înjositor.

Copleșit de durere, Dedal s-a întors acasă și a căzut la pat. Nu voia să vadă pe nimeni, să se atingă de nimic. Mergea prin atelierul său ca un străin, fără să arunce o privire măcar în jur. Nu mai voia, nu mai dorea nimic. Totul i se părea urît și simțea un dezgust amar față de tot ceea ce crease.

A rămas nemișcat și mut ore în șir. S-a demeticit abia spre dimineață, cînd un zgomot neobișnuit i-a ajuns la ureche. Și-a încordat auzul. Nu mai încăpea nici o îndoială. Ceea ce auzea erau lovituri de ciocane care ciopleau marmura. Veneau dinspre Acropole. Nu puteau fi decît ale nepotului său. Da. Talos, nepotul său, îi cioplea cu propriile lui mîini, mormîntul.

Timpul trecea greu. Dedal tăcea îndurerat. Talos lucra cu înfrigurare. În felul lor lucrau și dușmanii lui Dedal. Ciudat. După ce l-au înfrînt, ura lor în loc să se potolească crescuse și mai mult. Uneltitorii continuau să pună la cale fel de fel de planuri ascunse... Acum ținta lor nu mai era Dedal. Dacă pe Dedal îl dușmăneau doar, ura pe care o nutreau împotriva lui Talos nu mai cunoștea margini. Îl urau de moarte. Dar, oricît ar părea de ciudat, nu-l ponegreau. Dimpotrivă. Îl lăudau. Și cu cît ura lor devenea mare, cu atît cuvintele de laudă deveneau mai nerușinate. „Talos spuneau ei, nu este un artist oarecare. Talos este un zeu !“ Și îi înălțau imnuri și stihuri. Îl divinizau. „Să ne trăiască nemuritorul Talos !“ strigau. „Dacă unchiul ne-a lovit, nepotul ne-a omorît“, gîndeau ei. Și în sinea lor adăugau : „Să putrezească muritorul Talos“. Așadar, „să-i mai înălțăm un imn ! Să-i mai compunem un te-trastih.“

De ești mîrșav, ușor poți să hotărăști moartea altuia. Nu-ți pasă. Să fie omorît ? Să fie ! Dar cine să-l omoare ? Nici unul nu cuteza. Căci toți erau niște lași. Așa cum sînt cei ce-l urăsc fără margini pe acela care le este superior. Îi hotărîseră moartea. Nu mai lipsea decît făptașul. Dar nici unul dintre ei nu voia să primească. Se temeau. Ca toți lașii. Osînda ucigașului era necruțătoare : „Moarte ai dat ?

Moarte vei primi“. Aşa grăia legea. Dacă legea ar fi mai îngăduitoare, gîndeau ei, ca de pildă atunci cînd ucizi un animal. „Oare? Viaţă n-au şi caii? De ce să fie viaţa omului mai scumpă? Trebuie făcută altă lege. Şi-atunci !... Dar vezi...”

Aşa vorbeau între ei pînă îi cuprindea disperarea. Nici unul nu voia să-şi dea viaţa în schimbul celei a lui Dedal sau a lui Talos. De bună seamă, viaţa e dulce. Răzbunarea însă e şi mai dulce. Însă legea cere viaţă pentru viaţă. „Un schimb crud şi nedrept“ socoteau ei.

În fiecare noapte se adunau şi, la lumina unui opaiţ, urzeau fel şi chip de planuri ucigaşe. Dar de fiecare dată sfîrşeau printr-un impas. Nu izbuteau să găsească ucigaşul fără ca vreunul dintre ei să aibă un amestec. Şi nu pentru că nu voiau să-şi păteze mîinile, ci ca să-şi păstreze vieţile.

Dar, într-o seară, cum stăteau strînşi în jurul opaiţului şi se gîndeau, unul dintre ei sări deodată ca ars pînă-n tavan.

— Evrica * ! strigă. Am găsit !... Şi ochii prinseră să-i strălucească de bucurie.

— Ce-ai găsit ? Spune ! Nu cumva un nou mijloc de stors strugurii ?

— Am găsit un ucigaş !

— Degeaba, spuse cel mai vîrstnic. Noi nu căutăm ucigaşul omule ! Oricare dintre noi poate fi făptaşul. Noi căutăm doar cum să facem să scăpăm de pedeapsă.

— *Evrica !* continuă el să strige ca un smințit.

* Am găsit (gr.)

— Priviți, spuse unul. Ura i-a întunecat mințile. Nu mai știe ce vorbește. Ce tot spui? Ce anume ai găsit?

— Un ucigaș.

— Da... da..., continuă cel care-l întrebase. Chiar așa cum v-am spus, omul s-a smintit. Bine! foarte bine! Dă-i înainte. Ai grijă numai să nu ne încurci socotelile.

— *Evrice!*

— Uuf... Ești bun de legat. Dar hai, spune-ne cum se numește... ucigașul. Cine-i?

— Dacă vă spun, o să vă pierdeți mințile. **D e d a l !**

Cel care îl întrebase se întoarse către ceilalți :

— Vedeți? V-am spus eu! Sărmanul, a luat-o razna. Și nu-i de mirare. De atîta ură cîtă a strîns în suflet...

— Dedal! repeta el într-una.

— Ei, ia ascultă! se răsti la el unul dintre uneltitori, care tăcuse pînă atunci. Și-așa sîntem noi destul de necăjiți. Termină odată! Mai bine dă-ți silința să găsești și tu un ucigaș, așa cum facem noi, dar să ieșim basma curată.

— Am găsit!

— Știm. Pe tine. Du-te sănătos și să-ți fie țărîna ușoară.

— V-am mai spus. Ucigașul e Dedal.

— Neghiobule! Noi vrem să-l știm mort pe Dedal, iar tu ni-l aduci ca ucigaș!

— Întocmai!

— Dar cum se poate, mă, nehibzuitule, ca același om să fie și ucigaș, și victimă? Adică ce vrei să faci? Să-l pui pe Dedal să-l omoare pe Dedal? Crezi că așa ceva se poate?

— Nu.

— Atunci ? Haide, lasă-ne în pace !

— Nu vă las ! Pentru că nu m-am gândit la asta. Ci că trebuie să-l punem pe Dedal ca să-l omoare pe Talos.

— Lucru făcut doar pe jumătate. Noi, prietene, vrem să moară amândoi.

— Chiar așa se va și întâmpla.

Ceilalți îl priviră din nou cu milă. Omul părea să nu fie în toate mințile.

— Nu vă uitați așa la mine. Sînt zdravăn, chiar strașnic de zdravăn la minte.

— Bine, spuse cineva. Și de Dedal cine ne va scăpa ! Pe Talos îl va omorî el. Dar pe Dedal ?

— Legea ! Iar dacă nu ea, atunci îl vor uci-de Eriniile *.

Acum toți îl priveau cu admirație.

— Uitați-vă la el ! Și noi care credeam că și-a pierdut mințile ! Să ne trăiești, istețule !

Dar, bucuria nu-i ținu mult.

— Stați, zise cel care nu dăduse crezare spuselor lui. Să nu ne pripim. Nu ne-ai spus, min-tosule, cum vezi tu toate astea. Ce îl va face pe blajinul Dedal să devină un criminal ? Asta, una la mîna. Doi : după cum știm, Dedal își iubește nepotul ca pe propriul său copil. Este ?

— Da. Așa e !

— Talos este pentru Dedal o comoară. Ei, bine, ați văzut vreodată pe cineva să-și jefu-iască singur comoara ? După mine, pentru ca un om să ucidă un alt om, trebuie, în primul rînd, să-l urască. Iar Dedal îl iubește pe Talos. Și, după cum știm cu toții, iubirea-blestemata !

— nu ucide. Așadar să transformăm mai întîi

* zeițele răzbunării

iubirea în ură. Dar este oare cu putință ? Știi cumva pe cineva care e în stare ?

— Da. Cunossc unul.

— Cine e ? întrebare cu toții într-un glas.

— Talos !

— Uf ! Iarăși te-a apucat. Ți-am mai spus omule, cu moartea să nu glumești. Moartea e un lucru sfânt. Lasă-te de șotii.

— Dar nu-i vorba de asta aici.

— Un lucru nu pricep. Cum crezi tu că poți să transformi dragostea în ură ?

— Gândiți-vă puțin și-o să găsiți singuri răspunsul. Ia, spuneți, cum a izbutit Dedal să transforme admirația noastră față de el în ură ? Adică, cu ce ?

— Cu dalta.

— Foarte bine. Tot dalta va aprinde și ura în inima lui.

— Ești nemaipomenit ! îl laudară ceilalți.

— De altfel, ura a și fost strecurată pe ne-simțite. E drept că, ne-a ajutat, fără să vrea, și bunul nostru rege. Acum noi trebuie doar s-o sporim. S-o hrănim pînă cînd Dedal va fi orbit de ea. Și atunci, fără ca noi să avem vreun amestec, bunul nostru Dedal își va sfîșia nepotul iubit. În felul acesta își va grăbi și pieirea sa.

— De neînchipuit ! Ai o minte ageră ! Puternică !

— Ura nepotolită ce-o port în suflet mi-a dat-o.

— Acum, spune-ne, ce trebuie să facem ? Poruncește !

— Eu nu poruncesc. Eu rog. Mai întâi, pe zei. Apoi mă-ntorc către voi și vă spun : „Iată răzbunarea. Luați-o !“ Dacă sînteți cu adevărat

dușmani o primiți. Dacă nu, le-o voi da-o vrăjmașilor voștri.

— Sîntem.

— Atunci, cu atît mai rău pentru dușmanii noștri. Să nu mai zăbovim ! Ieșiți la drum și răspîndiți zvonuri. Lăsați să se înțeleagă, cu dibăcie, că, în sfîrșit, a apărut un mare artist și arhitect — Talos ! Că — vai ! s-a stins cu totul gloria lui Dedal. Dar totodată nu uitați să-l cîntați și să-l nefericiți. Și mai ales să vă arătați mîhnirea că ați putut cădea în greșeala de a-l fi socotit un mare artist pe un biet cioplitor în piatră. Și mai spuneți tuturor cît de înțelept a fost măritul nostru rege cînd l-a izgonit de la palat. Atunci regele va căuta îndată să-și dovedească mai departe înțelepciunea și va porunci slujitorilor săi să dărîme toate operele îndoielnice ale lui Dedal, pentru ca, în sfîrșit, orașul să-și recapete strălucirea de mai înainte.

— Să ne trăiești ! îl lăudară din nou cu toții. Asta înseamnă răzbunare cu clopote. Ne-maipomenit !

— Împrăștiati-vă, așadar, în tot orașul și vestiți tuturor că de azi înainte Dedal este ca și mort. Și mai spuneți că voi îl iertați, dar că zeii vor fi necruțători cu el pentru necuviința de a le fi transformat statuile în monștri cu mîini și picioare, asemenea oamenilor !

— Foarte bine !

— În felul acesta vom stîrni în inima popului ura, care, mai tîrziu, îl va face să ceară capul lui Dedal. Ei ? Ce ziceți ?

— Ce să mai spunem ? Ești fără pereche !

Într-adevăr, așa și era. Dar numai în uneltiri și vicleșuguri. În artă însă nu însemna nimic.

Din ziua aceea soarta lui Dedal fu pecetluită. Acum doar timpul avea să-i hotărască pieirea. Văjmașii lui umblau încoace și-ncolo ca niște turbați. Și iată că, deodată, Atenienii își dădură seama cu uimire, că Dedal nu era de fapt decît un simplu „pietrar“, și — mai grav — un profanator de lucruri sfinte : statuile zeilor. Or pentru un profanator nu exista decît o singură pedeapsă : moartea. Cît privește statuile făurite de el, acestea trebuiau sfărîmate și aruncate în foc !

Cei ce au uneltit cu atîta dibăcie izbutiseră să ațîțe oamenii împotriva lui. Acum nu se mai auzea decît un singur strigăt : Moarte !

Ca să nu audă, Dedal căuta cel mai îndepărtat ungher al casei. Dar vai ! nici acolo nu-și găsea liniștea. Loviturile de ciocan ale celui care cioplea marmura pe Acropole ajungeau și acolo. Talos, nepăsător și crud, își continua opera.

Deși moștenise talentul unchiului său, Talos nu avea noblețea sufletească a acestuia. Dedal era blînd. Talos violent. Dedal era bun cu toată lumea, Talos îi nesocotea pe cei din jur. Nu semănau deloc cu toate că se trăgeau din același neam.

Atunci de ce Dedal, acest om atît de înzestrat, nu putea să găsească o cale ca să scape de această nenorocire ? Nu putea oare el, De-

dal, primul mecanic din lume, să născocească o mașinărie cu care să-i nimicească pe vrăjmașii săi ?

Din nefericire nu era în stare ! Pentru că Dedal putea să-și arate măiestria numai în folosul binelui. Răul îl lăsa altora. Dedal era sculptor, nu uneltitor. Arta lui era să țeară glorie, nu era o unealtă a vicleniei. Iată de ce părăsise lupta și se închisese în casă.

Bunul Egeu, înconjurat de netrebnicii săi curteni, nu aflase despre nenorocirea prietenului său. Dacă adevărul ar fi putut să ajungă pînă la urechile lui alta ar fi fost soarta lui Dedal. Dar așa nu știa nimic nici despre necunoștința lui Talos, nici despre durerea lui Dedal. Îi încredințase lui Talos construirea unui templu mai curînd ca să-l mulțumească pe unchi decît pe nepot. În același timp, însă, voise să sprijine și un tînăr artist.

Dacă i-ar fi trecut măcar prin minte că astfel avea să-l nenorocească pe Dedal și să încurajeze ambiția oarbă a lui Talos, ar fi lăsat lucrurile să fie ca înainte : Dedal meșter vestit, Talos, ucenic sînguincios.

Fără îndoială că așa ar fi făcut.

Dar este lege ca Adevărul să nu pătrundă niciodată în palate. Iar dacă cumva ajunge, rătăcește neputincios prin sălile lor. Niciodată însă nu ajunge pînă la urechile stăpînului.

Așa se face că, fără vrerea lui, Egeu și-a lăsat prietenul pradă colților acelor lupi necruțători.

Sărmanul Dedal. Se hrănea doar cu otrava și fiera din inimă. Se ofilise, îmbătrînise peste noapte. Omul harnic și blînd de altădată.

sculptorul care cioplea cîntînd, nu mai era decît propria sa umbră. Sculele îi ruginiseră.

Atelierul lui amuțise prins în pînze de păianjeni, la fel ca și sufletul său.

Anii treceau. Timpul se tîra leneș.

Iată însă că într-o zi — pe neașteptate — regele se interesă de soarta lui Dedal.

— Unde este dragul meu prieten Dedal ? l-a întrebat pe cel mai credincios curtean al său.

— Nu se mai aude nimic de el. Parc-ar fi intrat în pămînt.

— Du-te te rog și află ce face acest mare om.

Credinciosul curtean plecă.

Se duse în oraș și se amestecă prin mulțime. De fapt, ca să-și mai vîndă încă o dată sufletul uneltitorilor. Om fără cinste. Mai avea oare ceva de pierdut ?

— Mărite stăpîne, Dedal al nostru bea, mănîncă și se bucură de viață, spuse curteanul. Nu mai vrea să știe de Artă. „Destul am trudit în viață spune. Dați-mi pace ! Vreau să-mi petrec zilele care mi-au mai rămas în petreceri și desfrîu.“ Și mai zice : „Abia acum am descoperit gustul și plăcerea adevărată a vieții. Spuneți-i regelui că-i doresc ca zeii să-i îngăduie să-și petreacă zilele așa cum mi le petrec eu“. Apoi a mai ținut să adauge că este scîrbit de ciocănituri și de norii de praf ieșiți din marmură și că mai curînd și-ar tăia mîinile decît să se mai apropie de ciocan și de daltă.

Spusele curteanului îl mîhniră adînc pe rege.

Nu-și închipuise o asemenea prăbușire la un om atît de mare.

Cuprins de revoltă îl socoti nedemn de încrederea și prietenia lui. De aceea spuse : „în genunchi să-mi cadă și plîngînd să-mi ceară iertare, și tot nu l-aș ierta pe acest Dedal. Dimpotrivă, aș porunci să fie dat afară în brînci.“

De acum încolo poarta palatului era închisă pentru sculptor.

Cînd auzi hotărîrea regelui, „credinciosul“ curtean sări în sus de bucurie și se grăbi în oraș să ducă vestea cea bună și celorlalți uneltitori. Aceștia își frecară mîinile de mulțumire și jurară să meargă cu uneltirile pînă acolo încît Dedal să-și piardă cu totul liniștea sufletească și să înnebunească. Pentru că nebunul este mai primejdios față de el însuși decît față de ceilalți.

Așadar, nebunia. Dedal trebuia să-și piardă mințile și încă neîntîrziat. Pentru că nebunia avea să-l împingă, cu siguranță, pe Dedal, la crimă, ori să-și curme viața. Pentru ei era același lucru. Și într-un caz și-ntr-altul Dedal nu avea să mai supraviețuiască.

Și totuși... Răzbunarea lor nu putea fi deplină dacă pierrea numai Dedal, iar Talos rămînea în viață.

Trebuia să dispară amîndoi de pe fața pămîntului, ca — în sfîrșit — să poată dormi și ei liniștiți. Amîndoi ! Dar nu cumva să-și păteze vreunul dintre ei mîinile cu sînge. Nu. Asta niciodată. Deci, grijă, mare grijă. Cei doi vrăjmași să se zvîrcolească în propriul lor sînge, iar ei, ascunși pe undeva, să se veselească. Li se cuvenea o asemenea petrecere după o așteptare atît de îndelungată.

Cam așa trebuiau să se petreacă lucrurile. Dar dacă cu Dedal nu aveau nici un fel de

temeri, în schimb se îndoiau în privința lui Talos. Își va juca, oare, blestematul de Talos rolul pe care i-l dăduseră ei ? Nu le venea să creadă. Și-apoi, dacă erau siguri de cei bogați, nu știau ce vor face cei mulți, poporul. Pe aceștia trebuiau deci să-i câștige, făcându-i să vadă în Dedal un profanator al zeilor, pentru că se încumetase să-i creeze pe zei cu înfățișare de oameni.

În timpul acesta Dedal nu mai ieșea din casă. Se temea de mînia poporului. Era socotit ateu — crimă care se pedepsea cu moartea. Dar viață era aceea pe care o trăia Dedal ? Totuși... Trăia... Iar viața, oricît ar fi ea de urîță și de chinuită, e viață. Adică este ceva care ascunde o însușire de neprețuit : s p e r a n ț a. Pe cînd moartea smulge din sufletul omului și această ultimă licărire.

După un timp, Dedal luă, într-o noapte, o hotărîre importantă. Se îmbracă și plecă. Afară era întuneric beznă. Abia trăgîndu-și sufletul a ajuns la casa surorii sale.

— Perdica !... strigă el, strecurîndu-se înăuntru. Perdica !... De ce l-ai părăsit pe fratele tău tocmai în aceste clipe grele ?

M-au înfricoșat, Dedal, i-a răspuns Perdica. Mi-au spus că ești ateu și că te-au condamnat la moarte. Și nu numai pe tine, ci și pe aceia care te ajută sau au vreo legătură cu tine.

— Și mă lași să mor singur ?

— Ce pot să fac ?

— Bine. Îți mulțumesc, soră !

— Nu mă face acum să plîng !

— Mai bine plînge-mă tu pe mine, acum cît mai sînt în viață. Căci va veni vremea cînd

nu vei mai avea de ce să mă plîngi. Unde e Talos ?

— Vai, frate. A pățit ceva fiul meu ?

— Fii pe pace ! Nu a pățit nimic.

— Nimic ? Atunci unde e ? N-a pățit nimic, spui ? Unde a dispărut ? Cum de a pierdut drumul spre casă ? Cum de și-a uitat mama ? Îi întreb pe toți întruna. Dar răspunsul pe care-l primesc de fiecare dată este același : „Lucrează“. Este adevărat ?

— Da. Așa e.

— Și de mama lui nu-i pasă ? În sfîrșit ! Unde-i acum ?

— La atelier.

— Dar nu mai doarme deloc acest băiat ?

— Nu. Nici eu, a adăugat cu mîhnire Dedal.

— Lucrezi și tu ?

— Lucrează alții în locul meu. Zi și noapte. Îmi sapă mormîntul. Soră... Am venit să-mi iau rămas bun de la tine.

— Ce-ai spus ?

— Ce-ai auzit. Plec în lumea largă. De aceea am venit ca să te văd pentru ultima dată.

— Vai, ce soartă blestemată și nemiloasă pe capul neamului nostru ! Încotro vrei să te duci, sărmane Dedal ?

— Nu știu. Unde mă vor duce picioarele. Aici nu mai am nici pîine, nici onoare, nici liniște. Mă duc în lume și-am să-mi cîștig pîinea sub alt nume, cu altă meserie. Am să schimb dalta cu sapa.

— Nu ai să poți, bietul meu Dedal. Nu ai să poți. Te știu eu bine. Rămîi aici. Aici îi ai măcar pe-ai tăi.

— Pe cine, Perdica ? Pe cine am ?

— Pe sora ta... Pe nepotul tău.

— Și pe vrăjmașii mei. Parcă nu știi? Nici măcar pe stradă nu mai pot să ies. Mă arată toți cu degetul și strigă: „Uitați! Trece ateul Dedal! La moarte!“ Și aruncă în mine cu pietre.

— Dar de ce fac asta, frate? Se spune că ai păcătuit în fața zeilor. Că le-ai dat ochi și mâini... Și nu mai știu ce. De ce, fratele meu drag? Statuile zeilor erau bune așa cum le-am apucat. De ce le-ai schimbat?

— Le-am dat chip omenesc ca să-i poată înțelege pe oameni.

— În zadar, bietul meu frate. În zadar te-ai ostenit. Zeii nu se vor împăca niciodată cu oamenii. Ei sînt doar ca să ne închinăm lor.

— Un om nu trebuie să se închine în fața unor ființe inferioare lui. Omul este o ființă frumoasă!... Și nu poate să se închine în fața unei bucăți de lemn sau a unui bloc de piatră urît și sărăcăcios. N-am făcut nici o crimă. Am vrut doar ca zeii să fie perfecți.

— Pentru noi au fost perfecți așa cum i-am apucat. Acum zeii seamănă cu noi. Așa că mai rău ne-am încurcat. Iată de ce oamenii s-au înfuriat pe tine și ți-au cerut capul.

— Nu oamenii, ci vrăjmașii. Iar vrăjmașii mei nu sînt oameni. Și nu pentru asta s-au supărat pe mine. S-au înfuriat pentru că i-am întrecut. Asta e tot. Însă... Aici Dedal se opri. Să-i mărturisească oare adevărul? Îl va înțelege? Firește. Îi era doar soră. Dar Talos îi era fiu!...

— Vrei parcă să-mi spui ceva.

— Da. Voiam să-ți spun că, de fapt, nu acesta este motivul pentru care m-am hotărît

să plec. Nu de dușmanii care mă urăsc mă tem. Ci de prietenii care nu mă mai iubesc...

— Cum ? Frate, te-a supărat Talos ? Nu te mai iubește ?

— Nu numai atât. Dar nu-și mai amintește că exist și eu pe lume, îi răspunse Dedal cu amărăciune. Nu vrea să știe decât un singur lucru. Că trebuie să îndeplinească porunca lui Egeu : să construiască un mic templu. De aceea a uitat de mamă, de unchi. Nici nu întreabă de mine. Din păcate, însă nu e singurul. La fel face și Egeu. De aceea mi-au amorțit mâinile. De atîta stat degeaba. Iar pentru mine, asta înseamnă sfîrșitul, moartea ! Nu-mi rămîne decât să plec.

— Nu, se împotrivi Perdica. Să nu pleci. Un singur frate mi-a rămas. Și iată că vrea să plece și el. Vai ție, Dedal ! Te cunosc bine. Tu nu poți trăi făcînd lucruri mărunte. Iar dacă pe cele mari nu-ți mai este îngăduit să le faci, va fi vai și amar de tine și de noi.

— Și totuși am hotărît. Plec. Poate că am să găsesc un colțisor în lume în care să trăiesc liniștit. Îmi voi lua alt nume și voi încerca să-mi cîștig pîinea lucrînd pămîntul.

— Nu, frate. Nu. N-ai să poți. Ție îți va fi mai ușor să mori decât să faci așa ceva. Bles-temații !... Dedal, mai rabdă puțin. Cine știe ? Poate...

— Nu. Nu mai am nici o speranță. Nu-mi pasă de nimic. Nu mai am nici o mîngîiere. Parc-aș fi murit. Stau înmormîntat în casă și în timpul acesta nepotul meu cioplește. Dar ce anume face ? Vestii de la el nu primim. Își pregătește gloria ori poate chiar distrugerea. Și noi nu putem face nimic să-l ajutăm.

— E întreg tată-său. La fel a trăit și el. Și a murit fără să aflu din ce i s-a tras moartea. Nu știu nici măcar dacă a suferit. Atunci tu erai la Acropole și lucrai. Făceai zei. Vai... Iar eu, aici, pierdeam un om drag. Nu o lua ca dojană... Bărbatul mi-a murit, fratele meu pleacă... fiul meu...

Își acoperi fața cu palma și izbucni în plîns. Pe câți oameni îi distrusese gloria !

Dedal își petrecu noaptea acolo. Nu voia să-și lase sora singură. O mamă și o văduvă îndurerată. Gloria fiului său nu-i aducea nici bucurie, nici alinare. Dimpotrivă, îi luase totul.

Dedal nu se culcă curînd. Rămaseră amîndoi, frate și soră, pînă după primul cîntat al cocoșilor, depănîndu-și amintirile copilăriei. Perdica locuise tot timpul în casa părintească. Familia lor nu era nici numeroasă și nici fericită.

Din șase copii cîți fuseseră la început mai rămăseseră în viață doar doi.

Dedal nu se căsătorise. Își închinase viața Artei. Perdica fusese de o frumusețe răpitoare, deși cam slabă și palidă.

Căsătoria nu i-a fost fericită. I s-a dat de soț un bărbat tăcut, cu o fire închisă. Mai mulți fuseseră anii pe care îi avusese decît cuvintele pe care le rostise. În plus, avea și unele obiceiuri greu de suportat.

Pînă a nu se naște primul și unicul copil, Perdica se rugase tot timpul de zei ca acesta să nu semene cu tatăl său. Dar pe măsură ce creștea era din ce în ce mai mult leit tată-său, spre marea disperare a Perdicăi.

E drept, Talos era deștept, ager la minte, un geniu — cum spunea chiar Dedal — dar îi lipsea ceva. Inima. Copilul era crud, rece, fără milă.

Dedal se mira, cum de era cu putință ca un om înzestrat cu atîtea însușiri să nu aibă și un suflet ales. Nu. Nu era cu putință. Ori opera lui nu era perfectă, aidoma caracteru-

lui lui, ori era desăvârșită lăsînd să se întrevadă un caracter ideal.

Dedal începu să studieze atent caracterul și opera lui Talos.

Adevărat. Cum de nu-și dăduse seama de la început? La o operă de artă nu perfecțiunea, ci altceva „constituie“ elementul principal. Ei bine, tocmai acest „altceva“ lipsea din opera nepotului său. Desigur — își spuse Dedal — ea are să placă, are să-i uluiască pe toți. Dar nu va emoționa pe nimeni. Nimeni nu va rămîne în fața ei cu ochii vrăjiți și cu inima bătînd cu putere.

Noaptea era caldă. Dedal stătea mereu cu urechile la pîndă. Deodată i se păru că aude un zgomot nedeslușit ce venea de afară.

Se duse la ușă și o deschise. Și ceea ce văzu îl umplu de groază. La răsărit se zărea vîlvătaia unui foc.

— Casa mea! strigă el și, desculț cum era, o luă la fugă. Casa mea! Arde! Ajutor!

Cînd ajunse însă era prea tîrziu. Casa căzuse pradă flăcărilor.

— Tîlharilor! strigă Dedal izbucnînd în plînsete. Ucigașilor!

Cei ce dăduseră foc casei, zărindu-l, se repeziră cu făcliile aprinse asupra lui.

Dedal simți că i se apropie sfîrșitul. Încotro s-o ia? La sora lui? Ferească urgia.

În furia lor turbată, vrăjmașii aveau să dea foc și casei ei, ca să ardă înăuntru amîndoi.

În toată tulburarea sa, și-a adus deodată aminte de Acropole. Acolo trebuia să-și caute salvarea. În templul zeiței Atena. Acolo nu aveau voie să intre. Există o lege nescrisă cum că nimeni nu avea voie să se atingă de

cei care își căutau adăpost în altarul zeiței.

Singur Egeu ar fi putut să poruncească să fie izgonit de pe Acropole. Și oricât de mult și-ar fi schimbat blîndețea și omenia, Dedal gîndea că Egeu nu putea fi atît de crud.

Nu avea de ales și nici timp de chibzuit.

Alergînd ca un nebun, ajunsese la poarta cetății.

Ca de obicei, Acropole era bine păzită. A fost îndeajuns însă să-și rostească numele ca zăvoarele să fie trase și poarta să se deschidă.

Abia trăgîndu-și sufletul, Dedal intră și se prăbuși pe lespezi. Își petrecu noaptea la un post de pază, cu gîndul ca, dimineața, cînd avea să se lumineze bine, să se ducă la rege. Dar ca să-l vestească pe rege de cele întîmplate avură grijă „credincioșii” săi curteni. Se duseră într-un suflet primii la Egeu.

— Înalte stăpîne ! strigară. Dedal !... Dedal !...

— Ce-i cu el ? întrebă Egeu.

— A înnebunit. Și-a pierdut mințile și a dat foc orașului. Din fericire oamenii au alergat la timp și l-au stins. Nu a apucat să ardă decît casa lui.

Cine poate să lupte cu o minciună atît de bine ticluită și rostită de guri atît de „credincioase” ?

Rolul curtenilor nu este să spună adevărul, ci să fie crezuți. Și nici de data aceasta Egeu nu a aflat adevărul. Curtenii l-au năpădit cu minciunile lor. Un singur om mai putea să i-l dezvăluie : însuși Dedal.

Dar sărmanul, era nebun. Gemea întins pe un pat cu trupul ars de flăcările vrăjmașilor săi. O bătrînă se străduia să-i oblojească ră-

nile. Dedal își sfîșia feșile și scotea niște strigăte ciudate, pe care nimeni nu era în stare să le tălmăcească în vreun fel.

A venit și Egeu la căpătîiul lui, în mai multe rînduri. În zadar. Dedal nu l-a recunoscut. În cele din urmă vestea a ajuns la urechile lui Talos. Dar nu se grăbi să vină să-l vadă. Își văzu mai departe de lucru. În urmă cu cîteva zile descoperise ceva nemaipomenit care la prima vedere părea foarte simplu. Era un fel de pensetă cu care puteai să trasezi cercuri, dar așa de perfecte, încît nimeni pînă la el — nici măcar Dedal — nu reușise să le facă. L-a numit *Diabet*, dar era de fapt un compas.

Într-un tîrziu, amintindu-și de unchiul său, Talos spuse : „Am să aștept să se facă bine și atunci am să mă duc să-l văd.“

— Nu se va mai face bine niciodată, îi spuseră cei care îi aduseseră vestea.

— Atunci de ce să mă mai duc ?

Frumoase cuvinte !... Și spuse de un nepot iubit. Așa stau deci lucrurile ? Gloria nu este decît o tigroaică ? Îi face pe oameni nepăsători față de durerile și suferințele altora ? Gloria calcă totul în picioare ? Nu ! Niciodată !

Și totuși exista un om — Talos — care dovedea că gloria merge mîna în mîna cu cruzimea. Dar parcă numai el era singurul care nutrea asemenea sentimente îngrozitoare ? Oare ceilalți nu se bucurau de nenorocirea lui Dedal ?

Minunat — spuneau. Lucrurile merg strună. Am scăpat de Dedal. Am străbătut jumătate de drum. Mai rămîne cealaltă jumătate :

distrugerea lui Talos. Și apoi... Triumful, triumful total !

Dar curînd bucuria lor a_vea să amuțească. Aflară de noua ispravă a lui Talos, de descoperirea afurisitului *Diabet*. Zvonul se răspîndi în tot orașul.

— Cum arată ? Cum arată ? întrebau curioșii și își vîrau nasul peste tot.

— Uite... cam așa. Adică, uite. Iei două bețișoare, le legi unul de celălalt cu o sfoară la un capăt, pe urmă înfigi vîrful unuia dintre ele unde dorești, iei celălalt bețișoară și îl învîrtești în jurul primului.

— Ei, și ? Ce iese ?

— Cercul.

— Ce spui ? Și... cum ai spus că se numește jucăria ?

— Să-mi fie cu iertare, nu-i o jucărie !

— Bine. Atunci această capodoperă... Cum ai spus că a numit-o ?

— Ce-i drept, nu prea se potrivește. Știi cum ?

— Cum ? Cum ?

— *Diabet*.

— Lasă, spuse un trecător. Poate că e bine și așa. Nu înțeleg însă la ce poate folosi ? Bine. Face cercuri. Și ? Nu înțeleg nimic.

Bineînțeles că el nu pricepea. Ceilalți însă, de meserie, înțelegeau foarte bine și se întristau de moarte. Din nefericire se grăbiseră să-l ducă la nebunie pe Dedal. Dacă nu ar fi fost nebun, după această ispravă cu siguranță că și-ar fi pierdut mințile și și-ar fi ucis nepotul cu propriile lui mîini. Păcat că Dedal nu avea să se mai vindece.

În general e greu de crezut că există uci-gaș care să omoare fără să aibe vreun interes, ci numai din pasiune, sau din simplă neștiință. Așa lucru numai un adevărat nebun este în stare să o facă. Și orașul este plin de nebuni. Dar ce folos ? Ei te distrează doar, nu te ajută să te răzbuni.

Un lucru era sigur : unul dintre dușmani era aproape mort. Acum le mai rămânea să scape de celălalt. Trebuiau să se grăbească, pentru că Talos cu născocirile sale devenea din ce în ce mai primejdios. Mai apucaseră ei să răspîndească niște zvonuri jignitoare despre ultimele „jucării“ ale lui Talos, încercînd să-și bată joc de el. Se prefăceau că nu înțeleg la ce folosea *Diabetul*. „Talos, spuneau ei... se plictisește, puiul mamei, acolo pe Acropole, și ca să se distreze construiește jucării pentru copii. Parcă el nu-i tot un copil ?“

Dar Talos născoci iarăși ceva. De data asta dădură năvală în oraș olarii din Atica. Forfoteau prin fața Propriilelor și îl rugau pe Talos să-și scoată măcar nasul de la lucru și să le arate și lor ce e cu... „roata“ aceea ?

— Dacă este adevărat ce se spune, ziceau ei, atunci Talos este un geniu ! Merită chiar o statuie !

— Da. Da. Așa e. Merită. Merită să-l numim binefăcătorul și apărătorul nostru.

— Pentru că o asemenea minune doar o minte zeiască o poate născoci.

Dar ce era această minune care răscolise mulțimea și făcuse atîta vîlvă printre olari ?

Adevărat. Era o minune. Pînă atunci, bieții olari se chinuiseră să le iasă sufletul pînă să scoată ca lumea un vas sau vreo ulcică. Se

trudeau, se murdăreau cu lut și ce scoteau pînă la urmă? O oală grosolană, ca un do-vleac turtit. Și iată că acum vine acest băiat, și ce face, omule? Născocoște o „mașinărie“ care, cu un ghiont, se învîrtește singură și te lasă să lucrezi fără să te spetești. Și să meș-terești nu numai oale și chiupuri, dar și obiecte de artă. Cîte pe zi? O sută! Și încă ce frumoase!

Ce era această mașinărie făcătoare de minuni? Astăzi ne pare simplă, asemenea unei jucării. Dar pentru vremurile acelea îndepărtate fusese o adevărată minune. Gîndiți-vă puțin doar la un singur lucru. Că „roata“ aceasta a rămas neschimbată de atunci și pînă în zilele noastre.

Noi însă avem datoria să spunem întotdeauna adevărul. De aceea trebuie să știți că minunăția aceasta nu fusese născocită de Talos. El își însușise un merit care nu era al lui. „Roata“ fusese născocită de Dedal. Dar după ce o terminase, se abătuseră atîtea nenorociri asupra lui, încît o lăsase deoparte pentru zile mai bune.

Dacă Dedal avea tot dreptul să se simtă nedreptățit, erau în schimb alții care aflînd de noua invenție, se făcură pe dată, mai verzi la față decît omizile. Erau aceia care, după îndepărtarea lui Dedal, își îndreptaseră toată ura împotriva lui Talos. Dedal nu mai era în stare să le facă nici un rău. Nici bine nu mai putea să facă Dedal în starea în care se afla. Era doar vrednic de milă, și atît. Acești oameni nu mai erau în stare să-i arate măcar o fărîmă de părere de rău.

Într-atît de seacă le rămăsese inima.

Acum această roată a olarului devenise pentru ei o roată a chinurilor. Și cu câtă bucurie ar fi privit-o ei dacă pe ea s-ar fi chinuit adversarul lor ! Dar zeii erau nedrepti.

Le era oare atât de greu zeilor să arunce un fulger pe Acropole și să-l trăsnească pe acest ticălos inventator ? Ce fel de zei mai erau și ăștia ? Nu-și dădeau seama că Talos era dușmanul lor ? Că ceea ce făcea el era o jignire adusă lor ?

Dar oamenii aceștia mai aveau încă un necaz. Erau supărați și pe Glorie. Pînă acum ei știuseră că în regatul ei încăpeau mulți. Ea însă ce făcuse ? Îl băgase înăuntru numai pe Talos. Pe ceilalți îi lăsase pe afară ! Dreptate e asta ? Purtare era aceasta din partea Gloriei ? Păcat că nu se afla la Atena o statuie a ei ca să o sfărîme !

Cu timpul, sus, pe Acropole, rănile lui Dedal se vindeau încet-încet. Dar mintea îi rămăsese mai departe întunecată. Dedal nu izbutea să recunoască pe nimeni. Se supăra din te miri ce. Se înfuria, apoi se potolea, plîngea... fără motiv. Stătea cu ochii închiși, tăcut, furat de gînduri adînci, fioroase. Își pierdea privirea undeva, ca și cînd acolo s-ar fi aflat lucrul cel mai important din lume. Și de fapt nu era nimic. Medici care să vindece o asemenea boală nu existau. Medicii îl trimiteau la preoți, iar preoții, la rîndul lor, la zei.

Într-o dimineată Talos și-a părăsit — în sfîrșit — atelierul. Se hotărîse să meargă să-l vadă pe unchiul său. În ultimele zile, ceva intervenise în viața lui. Ceva de mare importanță. Într-o zi bucătarul curții a adus la

masă pește. Nu era desigur o întâmplare neobișnuită. Neobișnuit și destul de ciudat era soiul de pește adus de pescari. Un pește atât de încăpăținat încât rupsesse plasa. Se numea Xifias*. Avea botul prelungit ca o sulită, un fel de cuțit mare cu dinți mai mici la vîrf, și mărindu-se pe măsură ce se apropiau de gură.

Regele, care după cum știm cu toții, ținea mult la artiști, și-a amintit de Talos și i-a trimis și lui o bucată.

Primul lucru care l-a uimit pe Talos a fost acel bot — sulită a peștelui, în care, la un moment dat, chiar s-a înțepat. Degetul începu să-i sîngereze. Însă lui Talos nici nu-i păsa de degetul rănit. Privea mai departe, absorbit de sabia peștelui. „Ce-ar fi să meșteresc și eu una la fel?” gîndi el.

Zis și făcut. Așadar, s-a apucat de treabă. A doua zi și-a încercat invenția. A luat o scîndură și a încercat să o taie. Scîndura se lăsa tăiată ca pîinea.

Astfel a fost descoperit fierăstrăul, o unealtă care, dacă nouă astăzi ni se pare cu totul neînsemnată, în vremea aceea era socotită o adevărată minune.

Amețit de bucurie, Talos a alergat să-i arate invenția și unchiului său, care zăcea ținut la pat, cu gîndurile aiurea, ca o ființă înstrăinată de lume.

Văzînd că cineva pătrunde la el cu o armă ciudată în mînă și închipuindu-și că vrea să-i ia viața, Dedal se repezi pe neașteptate asupra lui și i-o smulse. Talos nu avu timp să-i spună despre ce anume era vorba. Și ca să se

* De la *xifos* — sabie.

ferescă de lovituri se urcă pe pervazul ferestrei și sări.

Ios era prăpastia...

Străjerii și soldații au alergat degrabă... Zadarnic însă. Trupul adolescentului zăcea zdrobit de stînci.

Și minune ! Acest omor neașteptat a fost leacul vindecării lui Dedal. Da, nenorocitul ! S-a însănătoșit pe loc, în clipa cînd a văzut în prăpastie corpul zdrobit al lui Talos. Și îndată o altă prăpastie s-a deschis în fața ochilor lui.

S-a hotărît să-și pună capăt zilelor neîntîrziat. Dar, legea... Legea oamenilor și a zeilor nu permitea așa ceva.

*

*

*

În timp ce se petreceau aceste întîmplări nenorocite, regele stătea aplecat asupra leagănului micuțului său fiu, Theseu, abia născut. Grele și nestatornice erau zilele lui Egeu. De cum s-a zvonit că Etra a dat viață unui băiat, invidia, ura și ambițiile au început să dea tîrcoale palatului. Obiceiuri cunoscute în palate de cînd lumea.

Egeu se sfătuia în fel și chip cu soția lui ca să-l scape din ghearele dușmanilor tronului pe micuțul Theseu.

Poruncise chiar ca un mic vas să intre noaptea pe furiș în golful pustiu al lui Alimos și să aștepte acolo ascuns lîngă stînci.

Așadar, în acele clipe de zbucium și durere din viața lui Dedal, Egeu se pregătea de fugă. Nici el, nici regina nu purtau straie re-

gești. Drumurile mișunau de oameni necinștiți. Dacă aveau să fie întrebați cumva, pe drum, unde se duc, aveau să spună că pruncul le este greu bolnav și că îl duc la Epidaur, la templul lui Asclepios, ca să-l lecuiască.

Tocmai când Egeu își punca sandalele au năvălit în încăpere niște curteni făcând atîta larmă, încît copilul se trezi și începu să plîngă. Înfricoșat, Egeu trase sabia gîndind că veniseră dușmanii să-i ucidă copilul.

— În numele zeilor ! Rege ! Dreptate !

— Dreptatea e principala mea datorie le spuse. Așadar, cine pe cine l-a nedreptățit ? Sau cine și cui i-a spus vorbe de ocară ?

— Dacă n-ar fi vorba de o nelegiuire, înalte stăpîne, nu veneam să-ți tulburăm tihna.

— Atunci spuneți degrabă !

— Un om foarte apropiat măriei tale a luat viața altui om și mai apropiat ție.

— Cine ? Cui ? întrebă vădit îngrijorat regele.

— Talos stăpîne. De azi înainte Talos nu se mai numără printre cei vii.

Regele își acoperi fața cu mîinile.

— Zi blestemată ! Ce veste neagră îmi aduceți ?

— Vestea va fi mai copleșitoare cînd ai să afli cine e făptașul.

— Blestem lui ! Cine-i ?

— Dedal...

— Soartă nemiloasă ! De ce ? Din ce pricină ?

— Cuțitul... stăpîne. Acel cuțit ciudat cu dinți.

— Cu dinți ? Cuțit ? Ce dinți ? Care cuțit ?

— Talos făcuse un cuțit care intra în lemn mai ușor decât în unt. A fost ultima născocire a minții sale. Și acum — vai ! Această minte genială zace zdrobită la poalele Acropolei.

— Aduceți-mi-l îndată aici !

— Chiar acum, stăpîne.

— Și să-i acoperiți trupul cu flori.

— Din belșug. Vom face și aceasta. Toate le vom face. Doar să-i dăm viață nu ne stă în putință.

— Și Dedal unde-i ? întrebă Regele.

— Zace în încăperea lui strîmtă și plînge. Plînge și-și așteaptă osînda. Da. E chiar grăbit să și-o primească.

Egeu îi privi aspru.

— Judecătorii grăbiți greșesc ușor. Dați-mi răgaz să mă gîndesc.

— Nu noi sîntem cei ce ne grăbim, stăpîne, ci sîngele. Sîngele se grăbește...

— Cînd sîngele încă e cald, nu se poate face dreptate. Lăsați-mă să judec în liniște. Am să vă dau de veste.

Curtenii au ieșit.

— Vai, gemu Egeu cînd rămase singur. Sîngele care a curs e din vinele neamului meu. Și tot din neamul meu va curge și sîngele dreptății. Apoi, adăugă : Mă duc să mă gîndesc, căci nu pot spune : Mă duc să plîng.

Durerea lui era dublă. Și pentru cel ucis, și pentru cel ce ucisese. Neamul lui Pandion pierduse laolaltă și fericirea și gloria.

În camera de alături, Theseu plîngea întruna. Simțea parcă în sufletul lui fraged nenorocirea ce intrase în casa în care se născuse.

După ce și-a revenit puțin, Egeu și-a chemat oamenii, poruncindu-le să-l pregătească de plecare. Caii să-l aștepte lângă Propileon, iar caiacul din golf să fie gata, cu vîslele ridicate.

— Acum tremur și mai mult pentru viața copilului nostru, spuse Egeu.

Etra strînse cu disperare copilul la piept. Egeu o cuprinse cu brațul pe după umeri.

— Etra, îi spuse. Fii tare ! Va trebui să ne despărțim pentru o vreme mai lungă. Sînt liniștit însă pentru că îți încredințez soarta în mîinile Trezienilor.

— Cum să mă duc acolo ? Ca o străină ? Nu. Sînt Treziană. Mai trăiește acolo o mătușă de-a mea.

— Ca să salvăm viața lui Theseu trebuie să născocim ceva, o poveste. Că te-ai despărțit de primul tău bărbat și că te-ai remăritat cu un marinar din Orhomenos cu care ai avut acest copil. Marinarul însă s-a înecat într-un naufragiu, și tu, neavînd unde să te duci, te-ai întors în orașul tău natal. În ceea ce mă privește, nu trebuie să apar în fața Trezienilor. Te voi lăsa acolo și-am să mă reîntorc în grabă. O datorie tristă am de îndeplinit aici. Trebuie să judec și să condamn la moarte pe cel mai bun prieten al meu.

— Cruță-l. Nu-l poți salva ?

— Nu mă lasă legea. E neiertătoare.

— Sărmanul !

— Și-acum, să mergem !

Curînd pregătirile de drum fură terminate. Cînd se lăsă noaptea coborîră la poalele Acropolei. Acolo așteptau doi cai gata înșeuăți. Plecară în goană.

Ajunși pe țărm, se urcară pe puntea micului vas, care porni îndată în larg. Totul mersese bine. Nimeni nu-i văzuse, cu toate că frații lui, Nisos, Licos, dar mai ales, cel mai mare și mai ambițios, Pallas îl urmăreau pas cu pas. Atîta timp cît Egeu nu avusese moștenitor au stat liniștiți. Știau că după moartea lui Egeu lor le va reveni tronul. Iar Pallas avea aproape cincizeci de fii, cu toții certăreți și lacomi după putere și bani. Tare l-ar mai fi detronat pe Egeu — deși avea tot dreptul să stăpînească — dar se temeau de popor. Domnia lui Egeu era bună, cumpătată, iar el un bărbat cinstit, drept și prețuit de toți supușii. Nu dăduse niciodată prilej de vrajbă. De aceea, își avea tronul apărat de dragostea și devotamentul poporului. Însuși Pallas își luase gîndul de la ambițiile sale, așteptînd ziua în care avea să urmeze la tron. Dar din ziua în care Etra a născut copilul, și mai ales un băiat, intrigile în jurul tronului lui Egeu au luat proporții primejdioase.

Vasul pe care se aflau Egeu și Etra, împreună cu micul Theseu, despica încet apele liniștite ale golfului Saronicos. Un vîntuleț molcom sufla încet împingînd vasul spre celălalt țărm, unde ajunseră a doua zi, aproape de amiază.

N-au intrat însă îndată în oraș. Au așteptat să se lase noaptea. Abia atunci au coborît pe țărm și, la adăpostul întunericului, s-au strecurat neobservați pînă la casa mătușii Etrei. Cînd a recunoscut-o, aceasta s-a bucurat atît, de parcă nepoata îi venise de pe lumea cealaltă. De altfel, orașul Trezena era vestit nu pentru puterea, ci pentru ospitalitatea lui aproape legendară.

Acolo își căutau adăpost ca „rugători“ * toți cei izgoniți și nedreptățiți din lumea elenică. Trezena și-a păstrat neatinsă această faimă pînă în zilele noastre.

Așadar Etra putea să se ascundă în Trezena cu fiul ei, pînă în ziua în care primejdia avea să fie înlăturată. Aici, deci, și-a petrecut copilăria, Theseu, cel care era sortit să devină eroul tuturor elenilor și regele Atenei.

Cine știe... Poate că în toți acești ani în care a trăit Theseu ocolo, Trezienii — dacă nu toți, măcar cîțiva — au bănuیت ceva. Pentru că efebul acela nu semăna defel cu niciunul dintre copiii de vîrsta lui. Că poate — cine știe — se trage dintr-un alt neam. Dar nimeni n-a îndrăznit să clevetească ceva — nici măcar în șoaptă — despre seminția băiatului.

Trezienii au lăsat copilul să crească în mijlocul lor și erau mîndri de el. Pentru că se vedea bine că acest copil avea să devină într-o zi erou. De altfel Trezienii păstrau o amintire pioasă tatălui Etrei, răposatul Pitheus, regele lor.

În ajunul plecării sale din Trezena, Egeu a cercetat mai întîi grădina casei. Se vedea cît de colo că el caută ceva. Și pînă la urmă a găsit. Era o stîncă uriașă. A ridicat-o, împreună cu Etra, cu ajutorul unei pîrghii și a ascuns sub ea sabia și sandalele regești.

În afară de tine, a spus Egeu, nici zeii și nici muritorii nu trebuie să afle ce stă ascuns aici.

— De ce ? a întrebat mirată Etra.

* Iketes — rugător (gr.) Obiceiul grecilor era să-l cruce și pe cel mai mare dușman al lor dacă acesta cerea adăpost. Refuzul era socotit cel mai mare păcat.

— Această stîncă este piatra de încercare pentru Theseu. De aici vom afla dacă acest copil este al nostru sau nu.

— Egeu ! strigă îngrozită femeia. Te îndoiești de cinstea mea ?

— Nu. Vreau să spun altceva. Vom ști dacă e demn să fie considerat sau nu lăstar al neamului lui Erehteu. Acum, fii atentă. Cînd Theseu va împlini vîrsta de șaisprezece ani, pune-l la încercare. Cere-i să urnească din loc această stîncă.

— Și dacă va izbuti ?

— Dacă va izbuti, atunci poți să-i dezvălui taina. Spune-i că este fiul regelui Egeu și moștenitor al tronului Atenei. Mai spune-i să-și pună sandalele, să-și încingă sabia la brîu și s-o pornească la drum. Dacă va izbuti să treacă peste toate stavilele care-i vor sta în cale și va ajunge teafăr la Atena, atunci va putea să vină la palat să-și caute tatăl. Va fi cu adevărat fiul meu.

— Grele încercări, Egeu... Oare va izbuti ?

— Trebuie ! Altfel nu are ce căuta în neamul nostru.

— Ești crud.

— Crude și nemiloase sînt împrejurările. Asta este soarta noastră, draga mea Etra. Nu avem voie s-o ocolim.

— Și... dacă nu va reuși să ridice stîncă ?

— Atunci... a spus Egeu — și o umbră întunecată îi acoperi chipul — atunci, Etra, copilul va rămîne aici și își va petrece toată viața printre Trezieni. N-are ce căuta la tronul Atenei. Hai, nu plînge ! Pe lumea aceasta nici gloria și nici primejdia nu sînt pentru toți. Vino, să te îmbrățișez. Rămîi cu bine !

A doua zi coborî în micul port. Se urcă pe vasul care-l aștepta și se întoarce la Atena. Aici îl așteptau multe îndatoriri și griji, dar mai presus de toate, judecarea lui Dedal. Mai întâi trebuia să dea onorurile cuvenite celui mort. Întins pe patul său mortuar Talos fu dus pe ultimul său drum.

Prima îndatorire fusese îndeplinită. Veni apoi rîndul celeilalte, mult mai grea și mult mai dureroasă. Dedal îi era drag, ca un frate. Dacă ar fi fost vorba de altul judecata ar fi fost mai ușoară. Legea prevedea, din moși-strămoși, pedeapsa cu moartea. Viață ai luat, cu viață ai să plătești ! Pentru că fiind atît de scumpă, viața numai cu un lucru tot atît de scump poate fi schimbată. Orice altceva la fel de scump ca viața mai există ?

A poruncit să fie adus în fața sa Dedal.

Cînd a văzut străjile care-l aduceau pe prietenul său legat, Egeu se înfurie.

— Dezlegați-l îndată ! strigă el.

La început oamenii se speriară. Apoi, smeriți arătară spre cel învinuit, al cărui chip numai cu greu putea fi deosebit de al unui cadavru, dezvinovățindu-se. Dedal fiind un ucigaș, au fost nevoiți să-l lege, ca nu cumva viața regelui să fie în primejdie.

— Afară ! porunci Egeu. Apoi se întoarce către prietenul său : Dedal, șopti cu durere. Cum... Cum de-ai putut ? Cum ai putut să-ți pătezi mîinile cu sîngele unui om nevinovat ?

Dedal se uită la el cu o privire chinuită.

— Osîndește-mă ! Acum. Vreau să primesc cît mai repede moartea. Nu mai pot.

Egeu se miră.

— Dedal !... Ți-e mintea limpede ?

— Da. Am spălat-o cu sînge. Mi-am revenit cînd mi-am văzut nepotul prăbușindu-se de pe Acropole. Mai bine rămîneam cu ea rătăcită. Pentru că acum sufăr și mai mult. N-am să-ți mărturisesc cine m-a împins să ucid. Dar am să-ți spun cine m-a adus la nebunie.

— Cine ? întrebă Egeu.

— Dușmanii mei. Dușmanii lui Talos și ai mei.

— Cum ? Ai dușmani ?

— Cîte stele sînt pe cer.

— Dar de ce atît de mulți ? Cine-i de vină ?

— Mîinile mele și capul.

— Prieteni ai ?

— Prieteni n-am. Am avut unul singur. Pe tine. Toți ceilalți mi-au fost vrăjmași. Ei mi-au tulburat mintea, zi și noapte, pînă ce am pierdut-o. Asta s-a întîmplat în noaptea cînd mi-au pus foc casei.

— Cine ? Ei ? Dușmanii tăi ? Nu tu, nebun fiind în rătăcirea ta, i-ai dat foc ? Acestea sînt spusele care au ajuns la palat... Acum pricep totul. Și încă ceva, mult mai dureros. Că dușmanii tăi nu s-au mulțumit doar să te prigo-nească. S-au strecurat și în palat, în încăperile mele. De cîte ori i-am întrebat de tine, de ce nu te mai arăți, îmi răspundeau că „n-ai timp“.

— Timp ?... Timp aveam. Și nimic altceva. Timp și nesomn. M-au făcut dușman al tău, dușman al artei, al zeilor, al oamenilor. Nu eu am dat foc orașului, ci ei, ca să-mi ardă casa și să mă piardă și pe mine, odată cu ea, de viu. Și tare s-au mai supărat că am scăpat cu viață. Și pentru că nu mai puteau să se răz-bune pe mine, au răspîndit vestea că sînt ne-

bun. Dar atunci, într-adevăr, eram nebun. Acesta era adevărul.

— Sărman adevăr, cu ce straie umile te-au înveșmîntat !... Nemernicii ! Și eu nu știam nimic. Trăiam liniștit. Iar singurul meu necaz era lipsa iubitului meu Dedal a cărei prietenie — credeam eu — o pierdusem.

Se ridică, deschise ușa, privi în încăperea alăturată pe urmă se întoarse lîngă Dedal.

— I-ai văzut ? Te-au adus aici legat. Te-au predat și acum îți cer capul. După cum văd, dușmanii tăi sînt numeroși. Și trebuie să-și primească pedeapsa ! Dar cum să le dovedesc vina ? Ei merg prin oraș sub mantia virtuții. Totuși... Știu eu cum am să-i pedepsesc. Iertîndu-te.

— Nu ! Nu primesc. Pentru mine ar fi cea mai mare pedeapsă. Pentru că înseamnă să scap de moarte. Iar eu vreau să scap de viață. Și mai este ceva. Procedînd astfel, înseamnă să te faci părtaș la crimă. Te vor învinui că te-ai alăturat unui ucigaș.

— Nu vor îndrăzni !

— Ba da. Tu ești singur și ei sînt mulți. Tu umbli la lumina zilei, în schimb ei se strecoară prin întuneric.

— Am de partea mea poporul.

— Iar ei au de partea lor naivitatea acestui popor, neștiința lui. După cum vezi, sînt mai puternici.

Egeu căzu pe gînduri. Pînă în clipa aceea trăise în greșeala de a crede că este puternic. Nu se întrebase niciodată dacă există oare pe lumea aceasta un om cu adevărat puternic. Nu știa că un om cu cît este mai bun cu atît mai

ușor cade pradă celor răi. Abia acum își dădea seama ce ziduri înalte ridicaseră curtenii în jurul lui ca să nu răzbată pînă la el adevărul. Veștile care îi trebuiau să ajungă la el erau mai întîi răstălmăcite.

Cît de tîrziu izbutise Egeu să se smulgă din uriașul năvod de minciuni în care îl înfășuraseră curtenii săi.

Își prinse tîmplele în palme și rămase mult timp tăcut. În zadar. Dedal își aștepta pedeapsa.

În cele din urmă, regele se ridică și se apropie de prietenul său.

— Dedal, spuse. O prăpastie de sînge s-a deschis în neamul nostru. Nu avem voie s-o lărgim cu mîinile noastre. Dimpotrivă. Avem datoria să o închidem. Cei de afară te numesc ucigaș. Îndatorirea mea însă nu este să aud ce spun, ci să înțeleg cine sînt ei. Acum m-am convins că adevărații ucigași sînt cei ce te învinovătesc de crimă. Ei au uneltit crima, ei au pus-o la cale. Dar faptul că nu au făcut-o cu mîna lor nu îi scapă de vinovăție. Dacă nu ar fi fost cu toții cei mai lași dintre lași ar fi săvîrșit-o ei înșiși. Nu, Dedal, nu pot să-ți dau pedeapsa pe care mi-o ceri. Nu dau capul unui martir colților acestor lupi turbați.

— Păcat, răspunse trist Dedal. Îmi dăruiești ceva pe care eu nu-l mai doresc. La ce să mai trăiesc? Pentru mine viața era creație, muncă. Cum pot să mai trăiesc ca un om de vreme ce ca artist sînt mort? Meseria mea este să creez Frumosul. Cum am să-l mai pot creea cu aceste mîini pătate de sînge?

Egeu era disperat.

— Mi s-a întunecat parcă mintea. Nu știu nici ce să spun, și nici ce să fac. Nu găsesc o cale dreaptă.

— Iat-o ! Ia-mi viața !

— Aceasta nu-i o cale. E o nenorocire. Cu alte cuvinte, e crimă nevinovată. Și mă obligi să o săvârșesc chiar eu !

Se ridică și începu să meargă prin încăpere de la un capăt la celălalt al ei. După câțva timp se opri.

— Nu, nu găsesc, spuse. Lasă-mă pînă dimineață. N-am să dorm. Am să veghez. Trebuie să mă mai gîndesc. Tu însă, ai să rămîi aici. Mă tem pentru tine. Noaptea, lupii devin mai sălbatici. Lasă, să sufere o dată și lupii. Așadar, pe mîine. Să fii sigur de-un singur lucru : Orice s-ar întîmpla, Egeu nu se va abate de la calea dreptății.

Spusele lui Egeu — că n-o să doarmă toată noaptea — s-au adeverit. N-a închis ochii măcar pentru o singură clipă. Și avea de ce să rămână treaz. Mai întâi soarta prietenului său. Apoi soarta lui Theseu. Lupii abia așteptau să se năpustească asupra lui ca să-l sfîșie. Iar dacă astfel avea să se întîmple, sceptrul Atenei avea să cadă pe mâini hrăpărețe, iar soarta poporului atenian avea să devină neagră.

Egeu știa un lucru. Că Atena nu fusese cucerită doar pentru că populația îi rămăsese credincioasă, ci pentru că strămoșii lui cultivaseră în sufletul poporului vitejia, iubirea de patrie, și virtuțile morale.

Poporul îi iubise cu același devotament și pe bunicul său Eretheu, și pe tatăl său Pandion, pentru că amîndoi fuseseră dreți și viteji. Un popor niciodată nu-și apără orașul și nici nu luptă vitejește sub poruncile unui rege nedemn și laș.

Egeu era convins că de nu s-ar fi întîmplat așa, Minos ar fi invadat de mult Atica și ar fi cucerit Atena. Era singurul oraș pe care îl invidia. Pentru că Atena avea *Arta*.

Să invadeze orașul, să-l fure și să-l distrugă, aceasta era cea mai arzătoare dorință a sa.

Va putea oare învinge? Hm. Nu era deloc sigur. Deși se cunoștea vitejia Cretanilor și eroismul Atenienilor era recunoscut.

Totuși nu teama de o eventuală înfrîngere în fața lui Minos era motivul pentru care Egeu se frămîntă toată noaptea. Știa că atîta timp cît va rămîne în fruntea orașului, niciodată Minos nu va îndrăzni să-l atace. Dacă însă tronul trecea în mîinile unuia dintre cei cincizeci de fii ai lui Pallas atunci ceilalți patruzeci și nouă ce vor face? Vor sta cu brațele încrucișate? Greu de crezut. Va urma un masacru între frați. Rezultatul? O invazie a dușmanilor, care așteptau tocmai un asemenea prilej.

Deci singura scăpare era ca Theseu să devină viteaz și virtuos, și astfel să poată stăvili torentul de sînge care ar putea curge.

Theseu era încă un prunc. Și după cum știm cu toții, prunc și viteaz doar unul singur a fost pe lume, Heracles, care a sugrumat șerpii încă de pe cînd se afla în leagăn. Oare or fi existînd șerpi în casa din Trezena? se întrebă, dar nu cu gîndul că Theseu ar putea să-i sugrume, ci de teamă că ei ar putea să-l muște.

Frămîntat de asemenea gînduri, Egeu își aminti din nou de vărul său Dedal. În nici un caz nu-l putea condamna la moarte. Nu pentru că îi era neam, ci pentru că lui îi datora Atena gloria și faima. Și, mai ales, pentru că în adîncul sufletului era convins că Dedal nu este vinovat, ci victimă a adevăraților vinovați. De altfel Egeu era sigur că nevinovăția lui Dedal avea să fie recunoscută și de către Areopag.

Din nefericire însă, împotrivirea lui Dedal de a i se păstra viața îi năruia toate speranțele.

Noaptea înainta. Trecuse de miezul nopții. Somnul însă îl ocolea pe Egeu.

În sfîrșit... Zorile. La început sfioase, apoi mai îndrăznețe zorile se iviră. Curînd după aceea soarele își revărsă cupa de argint în bazinul Aticii.

Egeu se spală cu apa dintr-o amforă, ca să-și limpezească privirea, și porni spre încăperea în care se odihnea Dedal, cu ceva de-ale gurii.

— Îți doresc o zi mai bună, îi spuse.

Dedal îl privi cu ochi obosiți. Nici el nu dormise toată noaptea.

— Hai, Dedal, să mîncăm cîteva smochine, să bem o cană cu apă rece și-apoi să vedem ce avem de făcut pentru salvarea vieții tale, pe care tu n-o mai vrei. Te-ai răzgîndit cumva? Grăbește-te. Peste puțin timp sosesc areopagiții.

— Viața mea... a șoptit Dedal, o ții în mîna ta. De mi-o iei, nimeni nu va spune că ești un ucigaș, iar de mi-o dăruiești, nimeni nu are să spună că ești mărinimos.

Egeu atinse cu palma fruntea lui Dedal. Nu mai era fierbinte.

— Deci ai hotărît să alegi viața? îl întrebă Egeu.

— Vere... răspunse liniștit Dedal. Azi, cînd soarele a învăluit cu strălucirea lui Acropole, am văzut cum lumina dezbracă statuile de veșmintele nopții și aceasta mi-a trezit o dorință puternică nu atît de viață, cît mai ales de creație.

— Și cum ai să începi creația fără viață? Dar acum este vorba de cu totul altceva. Să spunem că Areopagul îți va cruța viața. O să ți-o cruțe și dușmanii tăi? Nu. Prin urmare trebuie să ți-o ascunzi. Unde? Într-o celulă? Dar asta nu mai înseamnă viață, ci o agonie

fără noimă. Singura cale este să părăsești orașul. Să pleci, cât se poate mai departe de el. Am să pun într-o corabie ceva sărătură, măsline, pesmeți și apă. Te vei urca la bordul ei și vei pleca. Vei pleca departe de aceste fiare care așteaptă să te sfîșie.

— Unde ? Vai ! Unde să plec ?

— Vei merge spre soare răsare, mereu spre soare răsare. Pînă la urmă vei găsi un țărm locuit de oameni. Bineînțeles vei fi întrebat cine ești și de unde vii. Mai bine să spui că ești un *iketes*. Pînă acum n-am auzit să se fi întîmplat ca oamenii să-i omoare pe rugătorii lor. Nici măcar pe meleagurile care se află în spatele lumii, unde oamenii sînt arămii, după cum se spune. Nu am să-ți dau nici un însoțitor. Am auzit că naufragiații, cînd se află în mijlocul mării, din cauza foamei sînt cuprinși de turbare și se mănîncă între ei. Am să rog zeii să te apere și să ajungi nevătămat la uscat. Dar mai bine să te mănînce peștii sau păsările decît semenii tăi. Să navighezi mereu spre răsărit. Distanța e mare și drumul lung, dar vei avea destulă hrană și apă. Dacă, pînă la urmă, nu vei găsi un țărm unde să debarci, asta va însemna ori că nu mai există altul, ori că soarta a hotărît să nu-ți mai dăruiască alte zile. De aici ai să pleci noaptea. Oamenii tocmiți de mine te vor coborî cu frînghia în partea de apus a Propileelor. Jos te va aștepta un cal. Te vei opri la Faliron și te vei urca în vasul care te va aștepta. Rămîi cu bine, pentru totdeauna ! Teamă mi-e că nu ne va mai fi dat să ne mai vedem în viața aceasta Dedal !

* Rugător (gr.).

scumpul meu frate. Atîta pot face pentru tine. Drum bun ! La judecată am să stau deoparte. Nu vreau să se spună că i-am influențat pe judecători. Există martori gata să depună mărturie că tu l-ai împins pe Talos — ceea ce e adevărat — și că a căzut în timpul luptei.

În acest caz nu vor putea să te condamne la moarte ci la *aifigia*. Rămas bun, dragul meu Dedal !

Cînd soarele se ridică la orizont, bătrînii care formau Areopagul urcară pe Acropole. Fiecare își ocupă scaunul său. Regele porunci să fie adus vinovatul. Acesta, cînd le văzu chipurile, înțelese îndată că osînda era hotărîtă : Moartea. Simți totuși o oarecare ușurare amintindu-și că la Atena, legea fiind mai blîndă, nu încuviința ca cei condamnați la moarte să fie arși de vii, sau spînzurați, așa cum se întîmpla în alte regate barbare.

— Dedal, fiul lui Eupalamos ! îi rosti solemn numele căpetenia bătrînilor, care conducea judecata.

Dedal se înclină în semn de respect față de Areopag.

— Dedal, fiu al lui Eupalamos, continuă bătrînul, strămoșii noștri lucrau mult și vorbeau puțin. De aceea în orașul acesta sînt multe ateliere, multe temple și nici o instituție de trîndăvie. Deci pe scurt : ai luat, sau nu, viața unui om ?

* Surghiun pe viață (gr.).

— Da ! răspunse încet Dedal.

— Nenorocitele ! Soarta ta e hotărîită. De cînd soarele a luminat acest pămînt întotdeauna viața a fost plătită cu viața. Păcat că nu ai altceva să dai, de aceeași valoare cu viața, ca să scapi de moarte. Hotărîirea noastră e crudă, dar nu și nedreaptă. Dedal al lui Eupalamos, primești pedeapsa noastră ?

— Da.

— Eu am terminat. Poate că măritul nostru rege dorește să adauge ceva ?

Egeu se ridică. Atunci cu toții observară că regele îmbătrînise pe loc.

— Pe omul... începu trist Egeu. Pe omul pe care cinstitul nostru Areopag îl trimite la Hades, mult l-am iubit, și de aceea mult am să-l plîng... Am început chiar de pe acum. Dedal a luat într-adevăr acea viață ? Și-apoi oare acest presupus ucigaș este adevăratul vinovat ? Iar dacă a ucis cu adevărat, a fost el conștient de fapta sa ? A fost oare în toate mințile ? Mă îndoiesc, cinstiți bătrîni. Spuneți că un om a luat viața unui alt om. Dar, hai să ne întrebăm : oare Dedal era om în clipa cînd a luat această viață ? Omul nu este numai trup, ci și spirit. Dar este cu mintea limpede un om cu spiritul tulburat ? Eu aș cere ca, înainte de a hotărî moartea acestui om, să ne străduim a-l descoperi pe cel ce i-a ucis spiritul. Și-abia după ce-l vom ști pe acela, ne vom putea da seama dacă am judecat drept. Vă cer să vedem împreună cîte *crime* a săvîrșit acest om înainte de a fi învinuit de crima pentru care îl judecăm acum. Orașul este plin de *crimele* lui. Temple, altare, palate, statui minunate. Ei bi-

ne, ce facem ? După felul vostru de a gîndi, de vreme ce sînt operele unui ucigaş, ar trebui să le distrugem ! Nu-i așa ?

— Dar... de ce ? întrebă unul.

— Pentru că nici ele n-au inimă, așa cum n-a avut nici creatorul lor în clipa în care a săvîrșit crima. Au însă în ele flacăra nemuririi, a veșniciei. De aceea nu pot fi ucise. Într-o zi, strănepoții noștri se vor întreba : „Cine a săvîrșit această crimă ?“ Sau „cine a făptuit această glorie ?“ Și noi ce vom răspunde ? Că un oarecare Dedal le-a săvîrșit, un criminal pe care strămoșii lor l-au ucis ? Și-atunci va fi dreptul lor să întrebe : „Cine l-a ucis ?“ Și ce vor răspunde urmașii noștri ? Că „a fost tatăl, sau bunicul, sau străbunicul lor“ ! Eu, cinstiți bătrîni, nu vreau să mă fac părtaș la un asemenea sacrilegiu. Nu vreau să mă număr printre cei ce-l săvîrșesc. Și cu asta am terminat. Doar un singur lucru vreau să mai adaug și să cer : Milă ! Milă pentru acest oraș ! Pe toți ne așteaptă o anume călătorie, atunci cînd ne va suna ceasul. Ei bine, nu-l trimiteți pe Dedal la Hades înainte de a-i suna ceasul. Trimiteți-l mai curînd într-o călătorie de unde, în mod obișnuit, oamenii se întorc, cu toate că, aici, la Atena, Dedal niciodată nu se va mai putea întoarce.

— Poporul cere să-l pedepsim cu moartea.

— Acum poporul e furios. Mai tîrziu însă, cînd se va potoli, va cere capetele noastre. Deci, rogu-vă, nu-l trimiteți la moarte ! Trimiteți-l în surghiun pe viață. Pentru că o asemenea pedeapsă, pentru Dedal, înseamnă moartea.

Bătrînii se ridicară în picioare și, solemni, bătură cu bastoanele în podele. Aceasta însemna că propunerea regelui fusese primită. *Aifigia*.

*

*

*

Dedal părăsise țărmul înainte de a se lumina de ziuă. Apele golfului Saronicos erau molcome și unduitoare. Această mare, era numită de navigatori *Akymantos pontos* *. Golful Saronicos era bun mai mult pentru plimbare decît pentru navigație.

Dedal însă nu era un călător vesel. Își redobîndise viața. Dar unde oare avea să-și petreacă această viață cîștigată după atîtea întîmplări dramatice? „Undeva“ pentru el însemna necunoscutul, însemna moartea.

Pe Dedal nu-l împovărau anii. Dimpotrivă, era încă tînăr. Sîngele încă mustea în vinele lui, iar puterea de muncă și de creație era înfloritoare.

Dar nenorocirile din ultima vreme lăsaseră urme de nevindecat în sufletul său atît de gingaș. Știa bine. Aceste răni aveau să rămînă deschise pentru tot restul vieții sale. Din pricina lui pierise un om. Îndurarea cerută de rege îi ușurase pedeapsa doar față de judecători, nu însă și pentru el.

Înainte de a ocoli capul Sunion, o mare navă trecu pe lîngă bărcuța lui. Oamenii de pe covertă îl priviră bănuitori. Dar văzînd uneltele

* Mare fără valuri (gr.).

de pescuit și-au închipuit că este un pescar, și l-au lăsat în pace. El și-a continuat apoi drumul spre Faliron. Da. Dedal devenise pescar.

Vînturile deveneau din ce în ce mai puternice. După ce părăseau uriașul promontoriu pe care se afla templul lui Poseidon, începeau să se bată între ele ca niște fiare cuprinse de furie. Iar templul părea o terasă de pe înălțimea căreia aveai perspectiva mării zbuciumate, pînă hăt departe, acolo unde ea se pierdea la orizont.

Dedal își aminti de spusele lui Egeu. Că atunci cînd va ajunge în acele locuri să nu se îndrepte spre apus — unde marea era presărată de insule — ci să înainteze mereu spre răsărit, cu toate că într-acolo părea să nu existe decît mare și cer. Dar nu trebuia să-i fie teamă. Navigatorii și învățații susțin că marea nu este nesfîrșită. Undeva trebuie să existe o bucată de pămînt. Poate mai îndepărtată, dar cu atît mai bine pentru Dedal. Dușmanii săi îi vor pierde pentru totdeauna urma, și acolo va putea trăi liniștit.

Așadar, își îndreaptă barca astfel încît capul Sunion să rămînă în urmă, iar în față să nu aibă decît largul nemărginit al mării. Vîntul îi era prielnic. Spre seară însă se înteti. Pînza bărcii urla și se întindea gata să fie sfîșiată. Bărcuța însă era puternică și juca pe valuri asemenea unui căluț dresat.

Apoi capul Sunion dispăru, rămas departe în urmă. Acum cînd părăsise definitiv uscatul, acum cînd se afla pe marea agitată singur, absolut singur, acum abia își dădea seama cît de nesăbuită îi fusese îndrăzneala. Să lupte de unul singur împotriva acestui uriaș care se

arunca asupra lui cu turbare? Cu neputință. La început mai avusese o fărîmă de speranță. Pentru că pînă la o anume distanță de țărm îl însoțiseră pescărușii. Dar și aceștia, istoviți de zbor, l-au părăsit. „Acest om — or fi gîndit ei poate — nu are cap. S-a îndepărtat de mal atît de mult, încît n-o să mai aibă puterea să se întoarcă. N-avem de ce să-l însoțim pe acest nesăbuit. Mai bine să ne întoarcem la ouăle din cuiburi, ca nu cumva să se răcească.“ Și s-au întors.

Dedal rămase absolut singur. O frică îngrozitoare îl cuprinsese. Amuți și strigătul ultimului pescăruș dispărut în zare. Zbura astfel de parcă-i făcea semn să se întoarcă.

Acum valurile se năpusteau peste bărcuța lui mai amenințătoare. Veneau, o biciuiau, se retrăgeau, ca să se întoarcă apoi și mai îndrăznețe. Va rezista, oare, barca pînă la capătul drumului de ape? Nici zeii n-ar fi putut-o spune. Pentru că nici chiar ei n-ar fi fost în stare să numere toate valurile ce se repezeau asupra bărcii. Și-apoi, chiar dacă ar fi vrut, era îndoielnic că ei știau limbajul valurilor ca să le amenințe sau să le măgulească. Bineînțeles, în afară de Poseidon... Dar cu el era altceva. Ca zeu al mării, trebuia să fie într-una supărat. Menirea lui era, mai degrabă, să întărească valurile, decît să salveze oamenii pîn-diți de primejdie.

Odată cu căderea nopții, furtuna se înteti. Teama lui Dedal se transformă în groază. Acum marea, cerul, vîntul alcătuiau o întindere neagră, adîncă. Valurile se repezeau cu tot mai mare furie. Dedal nu le vedea. Le auzea numai.

Dar ca și cînd toate acestea nu ar fi fost de ajuns, deodată vîntul se preschimbă în cri-văț. Frigul pătrundea pînă la oase. Din fericire însă, vărul său se gîndise la toate. Regele poruncise, ca pe lîngă alimente și apă, să i se pună în barcă și o cojoacă.

Noaptea părea fără sfîrșit. Dedal știa că trebuie să se îndrepte numai spre răsărit. Pe un astfel de întuneric, singurul punct de orientare ar fi fost o stea, dar stelele se stinseseră și-acum totul era cufundat în beznă. Furtună, frig și beznă. Parcă întreaga natură se dezlănțuise împotriva unui singur om.

Deodată Dedal simți că somnul începe să-i dea tîrcoale. Se zbatu cu disperare să nu-l fure. Dacă barca rămînea fără cîrmaci, valurile aveau să-i schimbe direcția și s-o arunce cine știe pe ce țărm stîncos și neprimitor. De aceea trebuia să rămîna treaz. Somnul este asemenea unui animal încăpățînat : cu cît îl alungi, cu atît stăruie mai mult. Mai ales într-o împrejurare de viață și de moarte. Nu renunță cu nici un preț. Nici rugămințile, nici amenințările, nici chiar apa rece nu izbutește să-l alunge. Tese pleoapele bietului om, îi apasă pieptul și îl obligă să se predea.

În toată viața lui, nu i se mai întîmplase să lupte cu atîta disperare împotriva somnului. În zadar își udă fața, în zadar se întoarce cu pieptul în bătaia vîntului. Nimic. Barca părea un leagăn fermecat. Nu există pe lume mamă care să-și legene copilul mai dulce decît marea.

Dedal simți că nu va mai putea rămîne treaz. Atunci izbucni în niște țipete disperate, de parcă acestea puteau să-i sperie somnul. Apoi, ca un nebun, izbucni în rîs. Nimic. Mai încercă

o dată, și încă o dată, pînă cînd puterile îl părăsiră. Atunci Dedal se crezu pierdut. Dar, după cum avea să vadă mai tîrziu, îi era dat să mai trăiască.

Deodată ceva se frecă de carena bărcii, ceva asemănător hîrșitului unui lanț. Pesemne îl simțiseră *fiarele*, cum spunea în poveste bunică-sa. *Cîini* sau *elefanți* ai mării. Și, minune. Somnul zbură. Dedal se trezi, ținîndu-și răsuflarea și ascuțindu-și auzul. Nu, nu era mușcătură. Mai degrabă putea fi o tăietură ca de fierăstrău. **F i e r ă s t r ă u ?...**

Dedal se dezmetici de-a binelea. Scena morții lui Talos îi apăru în fața ochilor. Părea că se petrecea aieva.

Da. De la un pește pornise totul. Dinții unui anume soi de pește îi dăduseră nepotului său ideea să facă acel fierăstrău. Dinții peștelui *Xifias*. Existau oare în larg asemenea pești?

După cum părea, aici apele erau atît de adînci și atît de învolburate încît pînă și un pește se putea îneca. Nu cumva fusese... fantoma peștelui care îl inspirase pe Talos și care acum îl fugărea ca să-i ia înapoi fierăstrăul? Oare peștii se pot transforma în fantome? Niciodată nu auzise așa ceva. Toți vorbesc despre fantome omenesti și toți pretind că le-au văzut. Însă cînd îl întrebi pe careva: „Ai văzut vreuna cu ochii tăi?” primești de fiecare dată același răspuns: „Nu, dar a văzut-o vecinul meu. E ca și cînd aș fi văzut-o eu.”

De fapt, acel pește — sau fantoma acelui pește — îl scăpă pe Dedal de pieire. Îi alungă somnul, izbutind astfel să rămînă treaz pînă dimineața. Într-adevăr, cînd se luminează de ziuă,

Dedal se simți atît de refăcut încît avu sentimentul că înviase din morți.

Iată cum s-au petrecut lucrurile. Cum stătea el cu urechea la pîndă ca să audă peștele ferestruind carena bărcii, zări deodată în fața sa un stîlp. Mai exact un catarg. Apoi pînza. Încetul cu încetul întunericul se destrămă. Începea să se zărească și marea, iar în depărtare, se ivea parcă soarele. Numai că soarele nu se vedea într-acolo unde se aștepta să-l găsească. Adică pe linia provei. Asta înseamnă că în timpul nopții barca pierduse direcția. Dedal îndreptă imediat cîrma în așa fel ca discul soarelui să se afle în vîrful catargului. În poziția asta trebuia să o mențină pînă la capătul călătoriei. Desigur, în timpul zilei avea să-i fie ușor. Noaptea însă cum se va orienta? Totuși... Navigatorii spun că există și noaptea o posibilitate de orientare. După stele, numai dacă cerul nu este înnorat. Iar dacă va fi, atunci va aștepta soarele. Din păcate norii sînt schimbători. Uneori dispar cu totul, alteori năvălesc și acoperă cerul întreg zi și noapte. Atunci cum o va scoase oare la capăt? Dar mai bine să nu pună răul în față. Pe lume există și binele. Și-apoi, mai există și speranța. Nu este cu putință ca în același timp toate corpurile cerești să dispară. Chiar dacă le-ai închide pe toate într-un cufăr sau într-un sac, unul tot va scăpa, ca să lumineze cerul, asemenea unui licurici.

Așa a gîndit Dedal vrînd să se liniștească. Trebuia cu orice preț să se odihnească. Era zdrobit de oboseală. Iar la orizont nu se zărea nimic. Nici un petec de pămînt. Pustietatea

era absolută. Putea deci să doarmă. Acum marea era ceva mai blîndă. Legă bine cîrma, coborî pînza la jumătate, și se lăsă pradă somnului. Îl dorea de-atîta vreme, din toată ființa lui. Somnul acesta nu era ca cel din noaptea trecută : sălbatic, zbuciumat. Nu. Era liniștit și dulce, ca somnul de acasă.

Dedal dormea. O adiere gingașă îl legăna, șoptindu-i sfios la ureche.

Binecuvîntată fie osteneala care face somnul atît de dulce !

Se trezi la amiază. Marea era liniștită. Mîncă vreo cîteva smochine, două bucăți de plăcintă și bău apă. Amforele cu apă le ținea de parte una de cealaltă, ca să nu se ciocnească și să se spargă. De ele era legată doar viața lui. Le păstra ca pe lumina ochilor. Pentru el apa însemna aur.

Scoase apoi o undiță. Drept momeală prinse de ea o sardea. Știa. Acolo în larg trăiau numai pești mari, care se hrăneau mîncîndu-se unii pe alții. Aceasta este legea mării ! Fixă undița de un opac și luă vîslele. Barca, ușoară, înainta lin. Era silit să procedeze astfel de vreme ce vîntul contenise. Nu putea să rămînă încremenit în mijlocul mării cu toate că nu avea rost să se grăbească. Nimeni nu îl aștepta și nicăieri nu avea vreo treabă. Îi era însă teamă să nu se termine apa înainte de a ajunge la vreun țărm. Se gîndea cu groază la ziua în care ar putea să rămînă fără apă. Cît despre hrană...

Nu apucase să-și termine gîndul cînd undița prinse să se miște. Dedal lăsă vîsla și apucă undița. Ceva greu trăgea undița spre fund, și

atît de puternic, încît ziceai că are să-l smulgă și pe el.

„Nu poate fi pește“, gîndi Dedal simțind pe frunte o sudoare rece. Gîndul îl duse din nou la *fiarele mării*. Totuși nu încetă să tragă de undiță. Deodată, ceva ca o sabie uriașă biciui marea. Un val argintiu străluci în razele soarelui. Și frica îl părăsi. Era un pește. Mare, uriaș, dar pește. Cînd izbuti să-l ridice în barcă, abia își mai trăgea sufletul. Lupta continuă și după aceea.

— Blestematul, e gata să-mi spargă amforele, își spuse Dedal. Trebuie să termin cu el.

Scoase cuțitul și îl înfipse în bronhii. Peștele se mai zbătu o dată, apoi rămase nemișcat. Dedal se apucă să-l curețe. „Peștele de la cap se împute“ spuse și îl tăie. După ce îi scoase măruntaiele despică peștele în două. Bucățile le sără bine și le atîrnă de catarg.

Bunul lui văr, Egeu, avusese grijă și de asta.

Dedal apucă din nou vîslele. Peștele se cocea singur, de parcă era pus pe grătar. Vîsli pînă cînd îl apucară sudorile. Își scoase veșmintele, rămînînd gol în bătaia soarelui și a vîntului. „N-ar fi rău — se gîndi — dacă aș mai trage un pui de somn.“ Pe înserat va trebui să fiu treaz, ca să văd încotro apune soarele. Steaua care se va afla de cealaltă parte a cerului va fi călăuza mea. Ca să izbutesc trebuie să mă odihnesc, își spuse, după care se întinse pe cojoacă. Înainte de a adormi încercă să se gîndească la ceva, să se agațe de vreun fir. Dar somnul veni și i-l tăie.

Dormi adînc. Un somn liniștit, fără vise, lipsit de temeri. Vîntul îi murmură la ureche, de parcă i-ar fi împărtășit o taină. Zadarnic. Dedal rămînea surd. Rătăcea neobosit prin țara care se numește *n e p ă s a r e*.

Viața își depăna firele fără el și în afara lui. Cu frămîntările, chinurile și ambițiile ei. Dar lui Dedal nu-i păsa. Suferise destul. Grijile puteau să aștepte pînă cînd avea să se trezească. Pînă atunci starea de neființă era cel mai bun refugiu.

Îl trezi un vînt care începu să bată în pînza catargului. Da. Se iscase vîntul prielnic. Acela dintre vînturi cărora marinarii le dau fel de fel de nume de alint.

Ridică pînza și se așeză la cîrmă. Pînza se umflă ca o cocă bine frămîntată. Dedal întoarse în așa fel cîrma ca pînza să primească pe toată suprafața ei vîntul ce sufla dinspre nord-vest. Acum luă forma de emisferă, poziție ideală pentru navigație. Barca înainta grațioasă ca o lebădă, despicînd ușor valurile ce-i ieșeau în cale.

Dedal se înveseli.

Tîrziu, cînd soarele dispăru, îl cuprinse din nou frica. Fără îndoială, marea era acum mai liniștită.

Începea însă cea de a doua noapte, pe care avea să și-o petreacă pe întinderea nesfîrșită a apelor. Poate că ar fi trebuit să se fi obișnuit măcar cît de cît. Însă cum să te obișnuiești cînd în jurul tău nu vezi decît o apă nesfîrșită care, odată cu căderea nopții, se transformă în smoală? De obicei, frica ți se cuibărește în suflet numai noaptea. Dimineata,

cînd răsare soarele și se luminează, renaște speranța. Dar cînd ești singur, arar se întîmplă ca speranța să se apropie de tine.

Dedal se înfășură în cojoacă și strînse tare în mîini cîrma. Tremura. Nu de frig. Dimpotrivă. Aerul devenea din ce în ce mai cald, de parcă, mergînd mereu spre răsărit, se apropia din ce în ce mai mult de soare.

Se luminase de ziuă. Cerul era senin, limpede precum cristalul. Marea însă părea supărată, dar de o supărare copilărească. Valurile jucăușe ridicau creste mici de spumă în jurul bărcuței biciuite de vînt. Și totul părea un joc gingaș de copil.

Soarele încă mai dormea. Dedal era însă îngrijorat. Nu cumva oare, în timpul nopții, barca se îndepărtase de la direcția pe care el i-o dăduse? Foarte probabil. Ca să știe sigur trebuia să aștepte ca soarele să răsară. Soarele îi va risipi toate îndoielile. Și — minune! — cînd globul lui luminos se ridica din mare, Dedal, cu o bucurie nestăvilită, văzu că barca plutea pe linia stabilită de el în ajun.

Speranțele lui prinseră aripi noi. Cine știe! Poate că această călătorie plină de primejdii se va sfîrși totuși cu bine. Poate că bărcuța, această coajă de nucă, va ajunge într-o bună zi la un țărm oarecare.

Și acolo va începe o viață nouă. Acuma îl frămînta doar gîndul dacă apa de băut pe care o avea în barcă avea să-i ajungă. Viața lui era legată de cîteva picături de apă. De merinde nu ducea grijă. Dacă le termina, avea să se hrănească cu pește din mare. Trebuia doar să bea apa cu măsură. Ca atare, Dedal deveni zgîrcit. O sorbea picătură cu picătură. Parcă lua un medicament sau, mai curînd, un elixir.

În timpul zilei nu a mai fost nevoie să vîslească. Vîntul ducea barca în direcția cea bună. De aceea își putu îngădui plăcerea să mai tragă un pui de somn. Valurile îl legănau încet, duios. Din cînd în cînd deschidea ochii, controla direcția și din nou se dăruia somnului lui sănătos. Și astfel se bucură de odihnă toată după-amiaza. Se trezi atunci cînd soarele porni să se rostogolească, roșu, la orizont. Se spală cu apă de mare, își potoli setea cu apă din ulcior, apoi se așeză la cîrmă. Se simțea fericit. Îl neliniștea puțin culoarea soarelui. Era roșu. De ce tocmai roșu ?

Marinar nu fusese niciodată. Auzise însă că navigatorilor nu le place soarele roșu în amurg. Prevestea, cică, uragane și fel de fel de furtuni. Pesemne că era și aceasta una din multe născociri scormonite de bătrînii lupi de mare, care nu mai puteau părăsi uscatul. Pentru că — uite — trecuse atîta timp și marea era tot blîndă, Tot potolită.

Nu apucă să-și termine gîndul cînd o rafală de vînt amestecată cu apă se abătu asupra bărcuței, udîndu-l de-a binelea. Ce purtare era și aceasta din partea lui Poseidon ? Acum barca își pierdu direcția și se îndreptă spre sud unde nu avea ce căuta. Auzise că acolo nu exista decît apă, și iarăși apă, și nimic altceva.

Dedal se strădui din răspuțeri să readucă barca în direcția cea bună, dar totul fu în zadar. Furtuna se dezlănțuise. O furtună de parcă zeul vînturilor, arțăgosul Eol, sufla din toate foalele.

Dedal înțelese că va muri nu de sete, așa cum se temuse, ci înecat. Prăpăstii uriașe care se transformau apoi în munți uriași se deschi-

deau sub carena bărcuței. O prăbușire în haos, apoi un urcuș vertiginos pe crestele cele mai înalte ale valurilor, pentru ca după aceea bărcuța să se prăbușească din nou în abis. Oare cât timp poate îndura un om jocul acesta cu moartea ?

De aceea Dedal se mira nu de ce nu moare, ci de ce întârzie moartea. Fiecare răsufflare i se părea ultima. Acum nu se mai gîndea cum să-și păstreze viața, ci cum să-și cîștige următorul suflu de aer. Ce folos însă ! Viața stă legată, desigur, de respirație. Dar atunci cînd știi că nu vei mai putea supraviețui, ce rost mai are dacă vei mai putea respira de puține sau de mai multe ori ? Omul, ca să trăiască, trebuie să respire mereu, să respire. Aceasta este viața. Cînd însă ești nevoit să ții socoteala respirațiilor tale, atunci mai bine să chemi moartea. Să vină cât mai repede.

Această echilibristică între viață și moarte continuă toată noaptea. Apoi — cu aceeași intensitate — ziua și noaptea următoare. Dedal știa acum că furtuna nu se va mai opri niciodată.

Luptă cu disperare împotriva furtunii pînă cînd puterile îl părăsiră. Atunci, lăsîndu-se în voia întîmplării, se culcă pe fundul bărcuței și acolo își așteaptă moartea.

Rămasă fără cîrmaci, barca începu să se învîrtească asemenea unui titirez, fiind în pericol ca dintr-o clipă în alta să fie înghițită de mare.

Dar atunci se întîmplă ceva neașteptat. Ceva ce doar în visuri se poate întîmpla. Deodată, parcă tăiat de un cuțit, vîntul încetă să mai bată. Valurile înalte cît munții se potoliră.

Marea conteni să mai mugească. Dedal nu-și credea ochilor.

Se ridică în genunchi și privi în jur. Furtuna se îndepărtă, gonită parcă, spre sud. Pînă și norii ce o însoțiseră alergau după ea, urmărind-o. Curînd apăru și soarele.

Dedal își șterse fața de sudoare. Abia acum simțea că i se făcuse foame. Din păcate însă toată merindea se udase în timpul furtunii și acum era sărată. Voi atunci să-și potolească setea. Întinse mîna și apucă ultima amforă în care mai avea apă. Nenorocire ! Amfora se desfundase și apa se vărsase. Bucuria lui că scăpase de furtună se stinse dintr-o dată. Iată că moartea era hotărîtă să nu-l ierte.

Pe măsură ce timpul trecea, setea devenea din ce în ce mai chinuitoare. Încercă să o alunge prin somn. În zadar. Pînă și în somn visa apă. E drept, apa era fierbinte, dar era apă. Numai că atunci cînd încerca să-și apropie buzele de ea, dispărea brusc. Se trezi. Somnul nu era o soluție. Setea nu se lecuiește prin somn. Este o fiară care se hrănește cu vieți. Barca era acum plină cu abur. Dar soarele sorbea cu lăcomie toată umezeala. În cîteva minute totul fu uscat : pînza, blana, hainele. Razele soarelui uscau totul. Dedal intră în apă ca să scape de flăcări. Dar, setea, setea îl urmărea și acolo. Acum, singura scăpare ar fi fost un vînt. O furtună chiar, care să deslipească barca din locul în care fusese parcă ținută. Un vînt favorabil, care s-o împingă spre un țărm, indiferent care. Chiar și spre cel mai neprimitor. Oricum, o picătură de apă tot avea să găsească. Acolo unde se afla acum nu exista decît mare și lacrimi, ambele sărate.

De-ar începe să bată vîntul ! Și, mă rog, de ce nu ? Întrucît pe lumea aceasta se întîmplă și bine și rău, de ce acum, după tot răul pe care îl îndurase, să nu vină și rîndul binelui ? De vreme ce nimic nu e imposibil, de ce să nu fie posibil și... posibilul ?

Cu asemenea gînduri, Dedal încerca să se amăgească pe sine, ca să nu cadă pradă deznădejdiei. Vîntul era mort. Nu avea putere să ridice măcar un fulg. Dedal fu nevoit să treacă din nou la vîsle. Curînd însă palmele i se umflară și începură să sîngereze. Nu mai putea vîsli. Aruncă vîslele și se lăsă pe spate în barcă. Noroc că pînza era întinsă și făcea puțină umbră. Corpul îi era uscat ca o scîndură. Setea îi sfredelea măruntaiele cu ură. Luă o amforă și o linse. Sărată ! Totul era sărat !

Soarele se tîra încet, parcă tras de boi. Disperare. Țărmul nu se zărea nicăieri. Și nici vreo pasăre ca să-i dea de veste că pămîntul e undeva pe aproape. Avea să moară de sete, de moartea cea mai groaznică !

Simți niște înțepături în buze. Le pipăi cu degetul. Buzele erau umflate. Măcar de-ar veni mai repede noaptea... Poate aduce cu ea vîntul, ori o adiere care să-i mai redea, cît de cît, speranța. În sfîrșit noaptea coborî. Dar tot fără vînt. Marea era moartă, îndoliată. Îi apăsa pieptul ca o piatră grea. Ce bine era dacă îl omora.

Acest chin, această așteptare era cumplită. Încercă din nou să vîslească. Nimic. Nu mai avea putere. Palmele îi erau numai răni. Se prăbuși în culcușul său din barcă și închise ochii. Se predă neputincios destinului. El sin-

gur nu putea să hotărască nimic. Chiar dacă era Dedal, bărbatul înțelept, care născocise atâtea lucruri. Acum totul, totul era zadarnic. Ca să scape, i-ar fi trebuit aripi. Dar, acum, acum nici cu aripi nu mai era vreo salvare.

În sfârșit, cu gemete, cu disperare, noaptea trecu. Se iviră zorile. Apoi, soarele se aruncă pe cer ca o vatră uriașă de cărbuni încinși. Marea continua să rămână nemișcată de parcă ar fi fost de sticlă.

Dedal nu mai avea nimic de așteptat. Speranțele, dorința de supraviețuire, pe toate le aruncă în mare.

Își acoperi capul cu mâinile și așteptă ca soarele să-l aprindă. Dogorea atât de tare încât pînă la amiază cu siguranță că Dedal avea să devină un om de cărbune.

Trecu și ziua aceea, apoi încă una. Dedal însă nu muri. Abia la începutul zilei următoare simți că se stinge, că se scufundă în adîncul morții. Atunci își luă rămas bun de la viață.

Cineva ar putea să întrebe: „Oare s-a întors vreodată cineva de pe lumea cealaltă?” Cum să nu? Alcesta, datorită lui Heracles. Frumoase basme, dar bune numai să înșele niște muritori naivi. Se întoarse și Dedal la viață. Nu pentru că l-ar fi ajutat Heracles, ci pentru că mai avea resurse. Îl ajută mult și ploaia. Ploaia căzută din cer cu găleata. Totul se petrecu atât de neașteptat, încît, la început, Dedal crezu că trăiește un vis.

Greu, foarte greu își redobîndi cunoștința. Pînă la urmă însă își reveni complet și se simți ca „reînviat”. Își dădu imediat seama că viața pe care abia o recîștigase nu va dura mult dacă nu adună apă de băut. Ploaia, mai curînd sau

mai târziu, se va opri, iar setea va reveni și mai nemiloasă. Apă ! Trebuia să adune apă ! Dar cum ? Să aștepte ca amforele să se umple cu puținele picături ce nimereau prin gurile lor ? Nici dacă ar fi plouat un an întreg, ele nu s-ar fi umplut.

Dedal însă era o minte iscoditoare. Se gândi bine și găsi repede o scăpare. Culcă pînza, dîndu-i o oarecare înclinație, și după cîteva clipe apa adunată începu să se scurgă într-un fel de șuvoi. Apropiind gîtul fiecărei amfore de acest șuvoi, Dedal izbuti să le umple, pe rînd, pe toate.

Ca și cînd ar fi înțeles că Dedal nu mai avea nevoie de apă, ploaia conteni și norii se îndepărtară spre răsărit. Soarele apăru vesel, proaspăt spălat, iar marea pînă în clipa aceea încremenită, începu să se miște. În sfîrșit, vîntul prinse din nou să sufle, iar bărcuța să înainteze, legănîndu-se pe valuri ca într-un dans grațios.

Acum, viitorul părea îmbucurător. Nu lipsea decît să se arate uscatul, dacă exista pe undeva. Puțin probabil. Dacă într-adevăr exista, pînă acum ar fi ajuns la el sau, în cel mai rău caz, uscatul i-ar fi trimis un semn că se află pe aproape. De pildă un stol de pescăruși. Dar probabil că se înșelau amarnic toți aceia care pretindeau că marea are un sfîrșit. Un început — da ! Avusese doar prilejul să se convingă. Marea începea de la țărmul Aticei, dar de sfîrșit nu se sfîrșea nicăieri. În fața lui nu era altceva decît haosul.

Dedal părăsi pentru o clipă cîrma. Aranjă pînza, bău apă, apoi se așeză din nou la conducerea bărcii. Îl întristă lipsa de curaj. Se

dojeni, chiar, singur. De ce se grăbea? De ce atîta nerăbdare? Nimeni nu-l aștepta. Nimeni nu-l alunga din urmă. Fusesse foarte aproape de moarte și înviase. Apoi, nu trebuia să-i mai fie teamă că nu va avea cu ce să-și potolească setea ori foamea. Amforele erau pline, și nici de mîncare nu ducea lipsă. Mai adineaori gustase peștele. Soarele îl frip-sese și sarea îl sărase. Era foarte gustos. Din păcate, cu îmbrăcămintea nu stătea prea bine. Arșița și sarea îi zdrențuiseră hainele. Dar nu-i nimic. În locul lor va îmbrăca o piele de oaie. Desigur, exista primejdia ca, atunci cînd va ajunge pe uscat, să atragă asupra sa lăcomia lupilor. Dar parcă dușmanii lui din Atena fuseseră mai blînzi decît lupii? La drept vorbind, lupii erau de preferat. Fiindcă pe lupi poți să-i gonești cu făclii aprinse, în timp ce pe dușmani nu-i poți alunga nici cu armele.

Așadar se hotărî să se liniștească și să-și continue călătoria mergînd mereu spre răsărit. Așa cum îl sfătuisse Egeu, bunul lui Egeu, căruia îi datora atît de mult. Singura lui dorință era să i se ivească o dată prilejul ca să-l răsplătească.

Dorință zadarnică. Uitase că e izgonit pe viață. A i f i g i a ! Zdrobire morală și moarte departe de patrie. Nu de milă îl osîndise astfel Areopagul. Bătrînii aceia știau foarte bine că această pedeapsă era foarte aproape de moarte.

*

*

*

Pînă la lăsarea nopții totul merse bine. Vîntul continua să sufle neobosit în pînză, făcînd

ca bărcuța să alunece cu mare viteză, de parcă ar fi zburat. Carena ei brăzda marea, precum fierul plugului pământul moale. Și era primăvară. O adiere asemănătoare aceleia din Atica îi mîngîia fruntea. Oare pământul pe care îl aștepta avea o asemenea mireasmă ?

Nu era cu puțință... Nu ! Cu neputință ! Între timp se lăsase noaptea. Marea mirosea acum a alge. Sus, pe catarg, ceva începu să ciripească. Vîntul jucăuș făcu să vibreze parîmele. „Nu te neliniști, unchiule, păreau că-i spun. Ne jucăm și noi ca să ne trecem timpul. Îți mai cîntăm și ție pînă cînd se vor ivi zorile.“

Cu vicleșug, somnul începu să-i dea tîrcoale. Și fiindcă nu era un oaspete nedorit, fixă cîrma și se culcă. Strașnic somn ! Era primul după atîtea coșmaruri chinuitoare. Din cînd în cînd, însă deschidea ochii ca să vadă steaua călăuzitoare, ori dacă nu cumva bărcuța se abătuse de la drumul stabilit. Nu. Totul era în ordine.

Și, iată, veni din nou dimineata. Deschise ochii. În vîrful catargului zări o pasăre. Un hoțoman înaripat, care se repezi pe neașteptate și-i fură bucata de pește din barcă. Apoi zbură spre răsărit. În loc să se supere, Dedal se bucură și, de veselie, începu să cînte. Acolo, la răsărit, era salvarea ! Și mai cîntă mai departe. Cîntec ? Mai degrabă era ceva asemănător cu un behăit de berbecuț bolnav.

Bău apă cu poftă. Apoi începu să se gîndească la viitor. Așa cum arăta, în nici un chip nu va putea să se înfățișeze oamenilor cînd va ajunge pe uscat. O vor lua la goană. Barba îi crescuse pînă la piept. Era murdar și peste

hainele zdrențuite îmbrăcase piei grosolane de oaie.

Dar ce putea face ?

Nu avea brici, nici foarfeci și nici pânză din care să-și facă un veșmînt. Singura cale era să acosteze într-un loc pustiu. Apoi avea să se descurce el în vreun fel sau altul.

Dar unde era uscatul ? Dispăruse pe neașteptate din fața ochilor lui ! Nu cumva ceea ce văzuse el era una din acele insule misterioase care se îndepărtează odată cu valurile ? Auzise de multe ori vorbindu-se despre asemenea insule. Unele vin, altele se duc, iar altele apar pe neașteptate în fața navigatorilor, așa cum se întîmplase cu insula Delos *, Noroc că Lito, cea izgonită de zei izbutise să vadă insula și astfel să-și caute acolo adăpost, ca să-l nască pe Apolon.

Pe Dedal însă nu-l bucura ca uscatul pe care îl zărise să fie una dintre acele insule „misterioase“ — o a doua Delos, de exemplu.

Din nou coborî noaptea. Pînă a nu se lăsa întunericul, uscatul nu se mai arătase. Treaz și chinuit de gînduri negre, Dedal petrecu încă o noapte pe mare. La orizont nu se zărea nimic. Nimic. Insula dispăruse. Aștepta să se facă din nou ziuă ca să vadă dacă nu cumva se va ivi din nou la orizont.

Și, din fericire, speranța nu i-a fost zădărnică. Pentru că dimineata, îndată ce norii se risipiră, apărură în fața lui contururile unei

* Delos, în limba greacă înseamnă „apărută“, „destăinuită“, „văzută“. Se afla lîngă insula Myconos care este renumită, printre altele, pentru templul lui Apolon. Întreaga insulă este un uriaș muzeu în aer liber.

insule. O insulă însořită, plină de stînci și de nisip. Stoluri de păsări zburau deasupra golfului, zbenguindu-se și țipînd de parcă se aflau în sărbătoare. Nu se vedea însă nici urmă de barcă și nici de oameni. Oare la ce trebuia să se aștepte? Va vedea mai tîrziu. Ceea ce trebuia să facă acum era să ajungă la țarm. Coborî pînza și trecu la vîsle. Vîsli cu nădejde. Și așa, peste puțin, barca ajunsese la mal. Dedal îngenunche și sărută pămîntul. Legă parîma de o stîncă și porni să cerceteze împrejurimile. În afară de păsările, nimic viu. Cercetă nisipul de pe plajă în speranța că va găsi urme de om sau de animal. Nimic. Insula părea să fie o stîncă uriașă. Nici copaci, nici iarbă, nici izvor. Pustietate absolută. Insula era nelocuită. Nu încăpea nici o îndoială. Și-acum ce trebuia să facă? Ce hotărîre trebuia să ia?

Să se întoarcă la barcă și să pornească din nou pe mare în căutarea unei alte insule? Nu avea nici putere, nici hrană, și nici speranțe. De aceea, avea să rămînă pe insulă și să aștepte acolo salvarea ori moartea. Insulă? Dar de unde știa el că se află neapărat pe o insulă? Avea să se convingă abia a doua zi cînd va putea să se urce pe un platou ca să privească de jur împrejur.

Mîine! Deocamdată însă avea nevoie de odihnă și de somn. Mîine. Nu apucă să-și termine gîndul și adormi.

Era la amiază cînd se trezi. Se simțea odihnit. Ori, de vreme ce nu mai era obosit, de ce să lase pe a doua zi cercetarea împrejurimilor?

Găsi un ciomag. Luă puțină apă în gură și porni la drum. Ajunse pe culme înainte de a-

pusul soarelui. Aşa cum bănuise, uscatul era înconjurat de apă. Se afla deci pe o insulă. Mai târziu avea să afle că insula se numea Dia. Din fericire, nu prea departe de insulă se zărea ţarmul unui alt uscat, parcă fără sfârşit. Distingea chiar pomi, vii, case, sate, oraşe.

Minune ! Oare ceea ce vedea acum exista cu adevărat ? Ori Dedal era pradă unui miraj ?

Ca fermecat de priveliştea minunată, numai cu greutate izbuti să se smulgă locului şi să coboare în micul golf, unde se afla barca. Mîncă, se culcă şi dormi pînă dimineţa.

Se trezi complet refăcut, gata să înceapă noua sa călătorie. O ultimă săritură în lumea minunilor, aşa cum i se păruse uscatul acela din vârful colinei. Era convins că ceea ce văzuse nu putea fi decît o lume a închipuirii. Ridică pînza. Bărcuţa porni să înainteze sprintenă. Lui Dedal însă i se păru că merge foarte încet. Puse mîna pe vîsle. De aceea, cînd ajunse la mal, era istovit de oboseală.

Primul lucru pe care îl observă pe ţarm fu o baligă de vacă. Deci, nu încăpea nici o îndoială. Se afla pe un pămînt locuit. Mai departe zări şi un copac. Îşi luă blana cu care se învelea şi se duse să se culce. Nu trecu însă mult timp şi voci omeneşti îl treziră din somn. Nişte călăreţi se apropiau vorbind într-o limbă care nu se deosebea prea mult de limba lui. Erau nişte bărbaţi bine legaţi, cu păr negru şi sprîncenele stufoase.

Dedal se ridică.

— Binecuvîntaţi să fie zeii ! spuse el adînc mişcat. Unde mă aflu ?

— Unde ar fi trebuit să fii ? îl întreabă unul dintre ei.

— Nici asta nu știu. Am pornit...

— De unde ?

— Din Atena... dacă ați auzit cumva de ea.

— Ești un mincinos ! Atenienii nu sînt îmbrăcați în piei de oaie.

— Nici eu nu eram. Dar mi s-au rupt hainele în timpul furtunii. Iată, v-am spus de unde am pornit. Acum, puteți să-mi spuneți și voi unde am ajuns ?

— În Creta — dacă ai auzit de ea.

— Creta ? Atunci mă aflu în regatul lui Minos ! Duceți-mă îndată la el !

— Ca să-l omori ?

— Ca să-l salut.

— Stai locului ! Nu ai voie să te apropii de palat. Și nici de poarta cetății Cnossos.

— Dar mă așteaptă regele !

— De ce, omule, îți risipești cuvintele de pomană ? Regele nu a avut niciodată de-a face cu niște zdrențăroși ca tine.

— Dacă află cine sînt, va veni ca vîntul în întâmpinarea mea.

— Taci, străine ! Ești un mincinos. Un tru-faș.

— Ce anume este minciună în viața mea nu știu.

— Care ai spus că îți este numele ?

— Nu am spus.

— Atunci, hai, spune-l ! Cine ești ?

— Dedal, fiul lui Eupalamos.

Cretanii se tulburară.

— Acest om, ũși spuseră, are două nume. Și amîndouă sună foarte ciudat. De aceea, ori e

mincinos, ori nebun. Ori una, ori alta. Cu alte cuvinte, primejdios. Legați-l.

— Foarte bine, spuse liniștit Dedal. Dar în fața regelui să nu mă duceți așa. Dacă mă va vedea așa legat, fiți siguri, pe mine are să mă dezlege, iar pe voi are să vă lege.

— Ei, tu ! Atenianule ! Te sfătuim să vorbești mai puțin dacă nu vrei să-ți fie zilele numărate. Legați-l, și la Cnossos cu el !

PARTEA A DOUA

Insula pe care ajunsese Dedal nu era o insulă oarecare. Era Creta. Cu vechea ei istorie nespuse de frumoasă, cu faima ei care ajunsese pînă în cele mai îndepărtate colțuri ale lumii.

Așezată, din fericire, între două continente, culegea bogății cu ambele mîini. Cît despre puterea ei navală, un singur lucru e de ajuns de spus : Dacă puneai vasele ei, unul lîngă altul, ai fi format un pod ale cărui capete s-ar fi sprijinit unul pe insulă, iar celălalt pe țărmul african. Navele ei erau puternice — adevărați lei ai mării.

Regele ei, vestitul Minos, era atît de bogat, încît ar fi putut să-și construiască palate întregi numai din aur. Dar ce folos ? Cu bogăție nu capeți Frumosul. Pentru că bogăția în sine nu are nimic de-a face cu frumusețea. În schimb, Frumosul reprezintă o bogăție adevărată și veșnică.

Minos avea nu numai comori, dar era în același timp și foarte puternic. Însă nici prin putere nu putea dobîndi Frumosul. De aceea, acest rege atît de bogat și de puternic suferea de sărăcie. Adică îi lipsea bogăția Frumosului. Arta. Acest lucru minunat pe care atenienii îl numeau *Kallos*.

Iată de ce atotputernicul Minos era veșnic nemulțumit și furios. În zadar își împodobise

soția — pe regina Pasifae * — cu atâtea podoabe, încît strălucea de parcă ar fi fost făcută din aur. Degeaba fiul său, Androgeu, era un atlet neîntrecut, a cărui faimă ajunsese pînă departe. Degeaba nu-l întrecea nimeni pe lume la vînătoare. Zadarnice erau toate acestea. Pentru că Minos era mereu trist și nemulțumit. De vreme ce Arta lipsea din țara sa, nimic nu-l mai mîngîia. Pentru că adevărata civilizație este A r t a. Nicidecum puterea sau bogăția. Iar ca s-o dobîndească, acest om îngîmfat își călcase pe inimă și trimisese soli la Atena ca să-i ceară lui Egeu, drept împrumut, pe marele arhitect și sculptor Dedal.

Care a fost răspunsul regelui Atenei știm. Refuzul lui Egeu stîrnise în sufletul lui Minos o asemenea ură, încît se jurase în fața curtenilor și a zeilor ca într-o zi să-i dea lui Egeu răspunsul ce i se cuvenea. „Fie, spusese. Vom vedea noi, îngîmfatule, cine va avea ultimul cuvînt.“

În dimineața aceea Minos se sculă aproape bolnav de nesomn. De cîtva timp o mare nenorocire se abătuse asupra insulei. Un taur turbat semănase groaza de la un capăt la celălalt al insulei. Și era de mirare, pentru că mai înainte fusese un animal blînd, frumos, cu ochi blînzi și calzi. Fusese prieten devotat al lui Minos. Ce s-a întîmplat, deci, că s-a sălbăticit așa dintr-o dată ?

Ca să aflați trebuie să vă povestesc mai întîi o mică istorioară :

* Pasifae, în limba greacă înseamnă : „ceea ce împrăștie pretutindeni lumina“.

Minos nu fusese singurul moștenitor la tronul din Cnossos. Mai avea doi frați. Pe Radamanthis și pe Sarpidon, și ei cu aceleași drepturi la tron. Frații lui Minos nu erau însetați după putere. Dimpotrivă. Amândoi erau bărbați cumpătați. Mai ales Radamanthis era vestit pentru înțelepciunea și spiritul lui drept. Cine fusese tatăl lor? Din păcate, în vremurile străvechi, preoții, ca să dea o mai mare putere regilor, și ca să-i facă pe supuși să-i adore ca pe niște zei, ascundeau originea omenească a acestora, pretinzând că sînt fii ai zeilor. Iată de ce tradiția nu ne-a păstrat numele adevărat al părintelui celor trei frați.

La început, ca să înlăture cearta, cei trei frați hotărîseră să înființeze pe insulă trei regate și astfel să trăiască toți trei în pace și în strînsă alianță. Dar Minos nu era omul care să se mulțumească doar cu o treime din insulă. Încercase să pună mîna și pe părțile cuvenite celor doi frați. De bună seamă că aceștia se împotriviseră. Și așa a început războiul între frați. Un război care, dacă ar mai fi continuat, ar fi dus la distrugerea totală. Iar învingătorului nu i-ar mai fi rămas drept supuși decît copacii și stîncile. De aceea, la un moment dat cei trei frați își dădură seama că au ajuns la impas.

Într-o zi, pe cînd Minos stătea pe malul mării și se gîndea cum să-i învingă pe frații săi, auzi în spatele său un zgomot ciudat. Se întoarse. Dintr-un tufiș ieși un taur frumos, negru și atît de puternic, încît ar fi putut să dărîme chiar și zidul cetății Cnossos.

Minos înlemni. Pînă să-și vină în fire și să încerce să se apere de taur, acesta îngenu-

che și rămase cuminte lângă el. După cîtva timp, Minos îndrăzni și întinse mîna să-l mîngîie. Taurul închise ochii de plăcere. Din ziua aceea, bărbatul și taurul deveniră prieteni. Întîmplarea aceasta însă fu nenorocită pentru ceilalți doi frați. Pentru că, ajutat de taur, Minos îi învinse, unind toate cele trei regate sub un singur sceptru. Acela pe care îl ținea acum în mîna sa de fier.

Dintre cei doi frați, unul — Radamanthis — căzu în bătlie. Celălalt — Sarpidon — izbuti să fugă și ajunse în Asia Mică, unde ridică vestitul oraș Milet.

Dar Minos nu era numai viteaz și deștept. Era și viclean, crud, setos de sînge și de răzbunare, și mai ales nerecunoscător. Așa că după victoria asupra fraților săi deveni bănuitor față de taur. Se temea ca nu cumva acesta să-și găsească un alt prieten.

De aceea, hotărî să-l închidă într-o cușcă unde acesta să-și petreacă restul vieții. Dar acest animal puternic ținea mult la libertate, mai mult decît la viață.

De aceea, cînd văzu că oameni înarmați îl înconjoară ca să-l prindă, năvăli asupra lor. Pe vreo cîtiva îi străpunse cu coarnele, după care a fugit în pădure. Mînios de nerecunoștința regelui, taurul declară război oamenilor.

De bună seamă că nici unul dintre supușii lui Minos nu îndrăzni să-i arate regelui că furia turbată a taurului fusese provocată de nerecunoștința sa. Dimpotrivă.

Doar regina Pasifae, care era singura ființă pe lume ce nu tremura în fața lui Minos, avu

curajul să-l înfrunte și să-i spună, pe față, adevărul. „Nu-i pe lume ființă vie care să primească fără împotrivire să fie subjugată ori să i se ia viața“, îi spuse Pasifae.

— Care va să zică, ții mai mult la animal decît la soțul tău ?

— Dacă furia aceasta nedreaptă nu ar fi tulburat mintea soțului meu, atunci el ar fi găsit un mijloc ca să-l îmblînzească. De ce nu l-ai luat cu blîndețe ?

— Ia-l tu, care ai mintea limpede. Ajută-mă !

— Ca să-l prinzi ?

— Da !

— Atunci, Minos, află că n-aș face-o nici dacă taurul ar veni de bunăvoie să mă roage. L-aș goni.

— Adică, preferi să-l omor ?

— E mai bine ca un astfel de animal să fie mai curînd ucis decît ținut în captivitate. Îmi pare rău că regele nostru nu știe ce înseamnă libertatea.

— Îmi pare rău că regina noastră nu știe ce înseamnă puterea.

— Ba știu. Cea care înfulecă libertatea.

— Mă mir cum de nu-ți dai seama să taurul este înfuriat din cauza fraților mei.

— E înfuriat, pentru că l-ai nedreptățit și pe el, la fel ca și pe frații tăi.

Dar cu asemenea certuri lucrurile nu se îndreptau. Animalul continua să fie liber și să împrăstie pretutindeni groaza. De aceea oamenii nu se mai încumetau să iasă pe cîmp ca să-și lucreze ogoarele.

Cei ce-l prinseseră pe Dedal îl aduseră, legat, la Cnossos. Se opriră în fața porților cetății și dădură de veste străjerilor că un „om-miel“, sau așa ceva, care ajunsese pe insulă călătorind într-o barcă, se lăuda că vine din Atena. Mai spuseră că omului acesta, care avea un nume atît de încîlcit încît lor le-ar fi mai ușor să mănînce un pumn de pietre decît să-l pronunțe, pesemne că i se urîse cu viața, de vreme ce dorește să fie dus în fața regelui. Cum era și de așteptat, regele află de toate acestea și porunci ca omul „cu nume încîlcit“ să fie adus în fața sa. Înainte ca Dedal să apuce a deschide gura Minos îl întrebă :

— Străine, îți dau prilejul să-ți alegi singur moartea. Cum vrei ? Să ți se taie capul cu baltagul cretan ? Să fii spînzurat de un copac ? Ori să călărești un taur turbat ? Haide, alege !

— Cei ce aleg moartea unui om, o, rege al Cretei, sînt și aceia care hotărăsc și felul în care trebuie să trăiască. De neînțeles nu este ca un rege să dea poruncă pentru a fi ucis un om. De neînțeles este că regele acesta nu întreabă cu ce s-a făcut vinovat acest om.

— Ai călcat, fără încuviințare, pămîntul țării mele.

— Cui trebuia să-i cer voie ? Valurile m-au adus. Lor trebuia să le cer încuviințarea ? I-am întrebat pe supușii tăi pe care i-am întîlnit pe malul mării. Ei, în loc să-mi răspundă, m-au legat.

— Dezlegați-l ! E rușinos ca un om să moară legat.

— Mai rău este să trăiască legat, luminate rege.

Minos se întoarce către Pasifae, ca să audă ce-i spune :

— Odată ce nu poți găsi o vină ca să iei viața acestui om, îi spuse regina, de ce ții cu tot dinadinsul să i-o iei ?

— Așa poruncește legea.

— Tu ești legea. Și-apoi legea nu pedepsește numai. Ea și întreabă : De ce ? Ai făcut legi cu care ai iertat mulți vinovați. Este oare așa de greu să crezi și o lege care să ierte un nevinovat ?

— Nejudecat nu iert nici măcar un miel.

— Singura urmă de miel din mine, spuse Dedal, este această piele. Dar, să știi, sînt mai nevinovat decît cel a cărui blană o port. Pentru că nu eu am omorît acest miel .

— Vrei să mă îneci într-un potop de vorbe, îi răspunse Minos. Iar eu sînt înecat de griji. De aceea, fie ! Înainte de a primi moartea, dovedește-mi că ești demn de ea. Spune, cine te-a adus aici ?

— Vîntul.

— De ce ? Spune, cu ce țel ?

— Vîntul n-are vreun țel.

— Țel au cei ce profită de pe urma vînturilor.

— Vin ca *iketes*, dacă aceasta este ceea ce dorești să afli.

— Doresc să aflu mult mai mult. Și mai întîi, cine te prigonește.

— Dușmanii mei.

— Ai dușmani ? Atunci meriți să te privesc încă o dată. Îmi plac oamenii care au duș-

mani. Dar și mai mult îmi plac cei care vor să se răzbune. Ai vrea să-i poți pedepsi ?

— Nu. Cea mai mare osîndă a lor va fi supraviețuirea mea. Iar a mea, dacă mă vei opri să pun mîna pe daltă.

— Ești cioplitor ?

— Am fost. Și dacă zeii se vor milostivi de mine, poate că voi mai fi.

— Și care este patria ta, străine ?

— De azi înainte și pînă la sfîrșitul vieții patria mea este *aifigia*. N-am să mai am patrie.

— Atunci care a fost patria ta ?

— Atena.

— Acolo trăiește un om lăudăros, un mare îngîmfat, unul de-al tău. Un oarecare Dedal. Îl cunoști ?

— Cer ca regele să-mi dea voie să-i dovedesc că nu sînt lăudăros.

Minos sări în picioare.

— Tu ? strigă. Tu ? Zei !... Ascultă, Dedal ! Toți mă laudă că sînt mare și glorios. Dar greșesc. Nu sînt. Numai dacă vrei tu pot să devin.

Dedal rămase uimit. Minos îl îmbrățișă.

— Pregătiți cel mai mare ospăț. De ce mă priviți așa ? Acest om ține în mîinile lui gloria Cretei. Dedal, vezi aceste palme ? Nu. Mai bine să nu le vezi. Palate adevărate voi avea mai tîrziu. Sclavi ! Alergați. Duceți-l pe alesul meu oaspete să se spele. Pregătiți-i veșminte regești. Aduceți și parfumuri. Dedal ! Eram gata să dau jumătate din Creta ca să te cîștig. Și iată că ai venit singur. Dar... stai ! Au înnebunit Atenienii ? Fără îndoială ! Așa le trebuie. Pedepsă pentru trufia lor. Să cadă în rușine și decădere ! Da !

— Ospățul s-a prelungit pînă-n zori. Minos rîdea zgomotos, făcea promisiuni, dăruia ranguri și aur.

— Spune-mi, îl întrebă la un moment dat pe Dedal. Ce îți trebuie ca să contruiești cel mai frumos palat din lume ?

— Douăzeci de miriade * de cuburi.

— De aur ?

— De piatră.

— Cum ? Cu pietre vrei să fii plătit ?

— Cu recunoștință.

— Și care e plata adevărată ?

— Mulțumirea.

— Atît de ieftin ?

— Atît de scump. Cine cultivă arta, servește nemurirea. Aurul servește numai prezentului trecător. Mie îmi sînt de ajuns un prînz, o cină și o amforă cu vin.

— Numai... numai atît, întreba Minos uimit.

— Mai am încă o dorință pe care am lăsat-o la urmă pentru că e mare. Dacă nu, chiar cu neputință de satisfăcut.

— Care ? Pentru Minos nu există imposibilul ! Ți-o promit de pe acum.

— Mă hrănesc cu speranța că n-ai să te răzgîndești.

— Nu ! Spune !

— Libertatea. Libertatea absolută în muncă. N-am să primesc din partea nimănui nici sfaturi și nici opreliști. Acolo unde lucrez

* O miriadă = 10 000

eu nu vreau să vină nimeni. Nici măcar din întâmplare. Iar atunci când voi fi gata, voi veni eu însumi să te anunț.

Minos îl privi încruntat.

— I-ai cerut asemenea lucruri și lui Egeu ?

— Da.

— Și le-a primit ?

— Pe toate.

— Hm. Pentru el era ușor. El nu este Minos.

— Nu. Este Egeu. De aceea a înțeles imediat.

— Ce anume ?

— Că încăpățînarea nu este artă. Iar el a preferat arta. Minos își ascunse ura care clo-cotea în el. „Bine, îi spuse. Am să te las să termini palatul și apoi am să te arunc într-o groapă.“

Atunci a înaintat solemn Pasifae cu măreția ei regească asemenea unei statui însuflețite.

— *Xene* *, a spus Pasifae, mare bucurie și onoare ai adus Cretei cu venirea ta. Dacă Arta ta e așa de cumpătată precum sînt vorbele tale, atunci curînd Pasifae va deveni cea mai mîndră regină din lume.

— *Despină* **, spuse Dedal. Dacă într-o zi Cnossos va deveni un oraș glorios, nu numai prin putere ci și prin frumusețe, aceasta se va datora nu artei mele, ci credinței pe care o mărturisești talentului meu. Doamnă a Cretei, femeile frumoase și alese, doar ele singure sînt în stare să deosebească frumosul de urît. Noi, artiștii, creăm opere de artă. Cele ce ni le

* Oaspete (gr.).

** Stăpînă (gr.).

inspiră și sînt în stare să le admire sînt ființele alese.

— Nobile *Xene*, care este familia ta ?

Dedal răspunse trist :

— N-am familie. Vedeți, mărită stăpînă, arta este geloasă.

Pasifae rîse. Rîseră și ceilalți.

— Poți să începi de mîine opera ta. Nimeni nu te va deranja.

— Nu m-am referit la vizite, ci la amestecul altcuiva în munca mea.

— Amestec ? spuse Pasifae. Ar fi ca și cînd, noi oamenii, am încerca să învățăm soarele cum să strălucească.

Dedal nu răspunse. Minos însă simți în adîncul inimii sale ură față de soția lui, care îndrăznea să laude cu asemenea cuvinte un străin în vinele căruia nu curgea sînge regesc.

Tăcu. Se temea ca nu cumva Dedal să răspundă spunînd cine știe ce cuvinte care să însemne o jignire a persoanei sale regale. Și atunci ? Desigur, ar fi obligat să-i numere pe spinare cîteva ciomege din care cauză n-ar mai fi în stare să lucreze.

E drept că în ultimul timp Minos devenise aproape bolnav de supărăcios. Și asta numai din cauza taurului.

Și pe bună dreptate. Nu-i puțin lucru ca un întreg regat să trăiască sub amenințarea unui animal.

Deodată, chipul regelui se încruntă.

— Totuși, spuse el, ce rost are să construiești palatul ? Cine îl va locui ? Oamenii înspăimîntați n-au nevoie de palate, ci de văgăuni unde să se ascundă. Înțelegi, Dedal ? Ce rege mare sînt eu de vreme ce un animal mi-a

putut răpi liniștea? Tu, înțeleptule, nu poți să găsești o soluție? O scăpare? Nu poți să născociști o armă cu care să-l pot omori, sau, altceva ca să-l îmblînzesc?

— Omul care vrea să omoare un animal niciodată nu va fi în stare să-l îmblânzească, răspunse, aspru, Dedal. Mai bine să-l căutăm pe acela care l-a întăritat. Cine e?

— Nimeni!

— Adică, vrei să spui că a fost tot timpul așa de sălbatic?

— Dimpotrivă. Era blînd și prietenos.

— Atunci, cum de s-a sălbăticit?

— Această întrebare, Dedal, mă încurcă foarte mult.

— Pe mine și mai mult. Pot să mă laud că pe animale le cunosc mult mai bine decît pe oameni. Sînt ființe simple, adevărate și sincere. Un animal știe bine ce vrea, și — mai ales — ce nu vrea. Însă cea mai mare însușire a lor — pe care oamenii o au foarte rar — este aceea de a cunoaște cine le este prieten și cine dușman.

Minos fu gata să izbucnească în urlete. Tare mult îl supăraseră cuvintele lui Dedal. De fapt, ce voise să spună Atenianul? Că taurul se sălbăticise din pricina lui?

În unele împrejurări însă, tăcerea este mai folositoare. Minos se gîndi că sculptorul este, pesemne, aidoma tuturor atenienilor, care au obiceiul de a spune în față, deschis, tot ce gîndesc.

— Așa cum ți-am spus, continuă Minos, la început animalul era blînd.

— Și cînd s-a sălbăticit?

— Când am încercat să-l domesticesc.

— În ce fel ?

— Am încercat să-l închid într-o cușcă.

Dedal clătină capul a compătimire.

— Mare greșeală ați făcut, Rege ! Animalul acesta niciodată nu vă va ierta această crimă. Niciodată !

— Crimă ? tresări Minos.

— Da. O crimă groaznică, de neînchipuit. Înainte de a-l închide, ați încercat cumva să-l omorîți ?

— Să-l omor ? Nu.

— Dacă ați fi făcut-o, să știți că nu s-ar fi împotrivit. Pe lumea aceasta, rege, sînt ființe care primesc să le iei viața. Dar libertatea niciodată. Deci nu vă mai faceți speranțe. Acest animal nu va mai deveni niciodată blînd, cu toate că suferă.

Minos privi trist.

— Și-atunci ? Ce-avem de făcut ?

— Omorîți-l !

— Eu ?! se miră Minos.

— Sau altcineva. N-are importanță cine.

— Am încercat. Au încercat și alții. Dar nu a fost cu puțință. Toți sînt îngroziți. Când îi aud mugetul, fiecare se ascunde pe unde nîmerește. După cum vezi, nu există nici o cale. Sau poate, totuși, există ?

Dedal rămase cîtva timp pe gînduri.

— Da, spuse în cele din urmă Da. Există o cale. Una singură. Dar trebuie să uiți pentru o clipă că ești atotputernic și să ceri ajutorul cuiva, care într-adevăr este foarte puternic.

— Există sub soare un alt om în afară de mine ? întrebă Minos.

— Da. Există u n u l și îmi pare rău că nu-l cunoști. Este singurul om dintre toți cîți există, care dă dreptate tuturor nedreptăților, și care judecă nu numai greșelile oamenilor, ci și pe ale zeilor.

— Cine... cine este acel om ? întrebă Minos cu ochii holbați de uimire. Cine ?

— Cine ? întrebă mirată și Pasifae.

— H e r a c l e s, spuse Dedal și, tăcut, se retrase.

Era, de altfel, zdrobit de oboseală.

Anii trec. Dedal și-a făcut o familie. Are o soție și un copil minunat. Anii parcă trec le-neși... greoi. Dar Dedal nu-i urmărește în mers. A lăsat lumea în afara atelierului în care s-a zăvorât și muncește din răspuțeri. Cretanii însă tremurau mereu de frica taurului. Minos spumega de turbare. Dar sfatul lui Dedal, de a-l chema pe Heracles ca să-i salveze supușii, nu-l împlinește.

Dar, cine era acest Heracles al cărui nume a dominat istoria? Și cum a apărut pe lume acest ocrotitor al tuturor?

Era oare zeu? Nu. Dovadă că în timpul cât a trăit toți îl socoteau „semizeu“. Numai după moarte a fost divinizat.

Ca om era simplu și modest și nu el este de vină că oamenii au scornit pe socoteala lui o mulțime de legende. De pildă, că a coborât la Hades. Explicația acestei legende e simplă. Oamenii sărmani, muritori de rînd, întotdeauna și-au dorit să poată învinge Moartea. De aceea, de fiecare dată cînd apărea pe lume un bărbat viteaz și cutezător își puneau în el speranța că îi va scăpa de spaima cutremurătoare a morții.

Erau supărați pe zei pentru că aduseseră pe lume moartea.

De aceea le cereau eroilor să îndrepte greșelile zeilor. Așa se explică de ce imaginația lor l-a trimis pe Heracles la Hades, ca să aducă

de acolo înapoi, cică, pe frumoasa Alcesta, care murise atât de tânără.

Neamul lui Heracles era renumit. Mama lui era Alcmena, fiica lui Helectrion, regele Miceinei, iar tatăl său Amphitryon, fiul lui Alceu. Trebuie să știți că oamenii din acele timpuri nu puteau crede că un bărbat înzestrat cu calități fizice deosebite ar putea avea origine omenească. De aceea, lui Heracles și altor eroi puternici le-au atribuit origine divină, numindu-i „fii ai lui Dias” *. Desigur, faptul acesta nu trebuie să mire pe nimeni, deoarece, în vremurile acelea, oamenii nu aveau arme potrivite cu care să înfrunte fiarele. Era nevoie ca un om să fie deosebit de puternic, aproape supraom, ca să le răpună.

Trebuie să vă mai spun, că ajutor din partea lui Heracles putea să ceară oricine, fie că era rege sau simplu plugar. Minos vedea însă lucrurile altfel. Cum, el, atotputernicul, să se umilească și să ceară ajutorul unui om simplu, chiar dacă omul acesta era Heracles ?

Iată de ce ideea lui Dedal nu i-a surâs deloc.

— Să chem un taur să mă scape de un alt taur ?

— Nu taurul este în pericol, ci regatul tău. De aceea trebuie să-l chemi, să-l rogi.

— Minos să roage !

— Dacă suferă...

— Și apoi, nu știu pe unde hoinărește acest Heracles.

— Oriunde ar fi, la Micena, la Argos, sau

* Zeus.

la Orhomenos, cînd va afla că cineva are nevoie de el, va veni.

— Bine, am să mă mai gîndesc.

Trecu încă o bucată de vreme. Între timp Minos începuse să se obișnuiască cu ideea că va trebui să ceară ajutorul lui Heracles. Și într-o dimineață se hotărî. Făcu însă o mare greșală. Împreună cu solii trimise și daruri.

Cînd Heracles văzu darurile, sări de parcă ar fi fost lovit de sabie.

— Cui le sînt destinate aceste daruri ? întrebă mînios.

— Tie, generosule Heracles.

— Daruri ? Mie ? Dar de ce, oameni buni ? După cum știți și știu, n-am fost niciodată prieten cu stăpînul vostru.

— Este răsplata ta, răspunse unul dintre trimișii lui Minos. Acest răspuns necugetat îl făcu pe Heracles să-și iasă din fire.

— Spuneți stăpînului vostru că face o mare greșală. Eu nu cer plată. Asemenea soi de eroi nu există pe lume. Iar dacă ar apărea cumva un astfel de erou ar trebui să dispară numai-decît ! Luați darurile voastre și dați-le înapoi stăpînului vostru.

Trimișii împietriră.

— Milă ! îl rugară. Nu putem să ne înfățișăm lui cu mîinile goale.

— Goale ? Vor fi încărcate cu aceste daruri.

— Vai nouă ! Fără Heracles nu ne putem întoarce în Creta. De pe acum sîntem morți.

— Am spus doar că nu primesc răsplata. Și vă sfătuiesc să-i spuneți stăpînului vostru ca pe viitor să nu mai aducă o asemenea jignire nimănui. Mergeți cu bine ! Vin după voi.

Avea dreptate Heracles. Dacă eroii ar primi recompensă pentru eroismul lor, atunci ce fel de eroi ar fi? Singura mulțumire pe care o primește un erou este ospitalitatea. Nimic altceva!

— Și dacă îți voi mai cere ajutorul, mi-vei mai da? l-a întrebat odată cineva pe un erou.

— Dacă nu mă plătești, cu plăcere.

Ei da, ăsta înseamnă eroism!

Am spus mai înainte că Heracles făcea parte dintr-un neam ales. Bine. Dar atunci de ce toate statuile ni-l reprezentau îmbrăcat într-o blană, și încă una netăbăcită? Nu cumva aceasta însemna o jignire la adresa unui erou atât de mare? Nu. Pentru că blana pe care Heracles o are aruncată pe umăr nu este o blană oarecare, ci pielea leului din orașul Nemea pe care el l-a ucis. De aceea, nu trebuie să socotim pe Heracles un primitiv, un sălbatic care purta drept veșmînt piei de animale și care avea drept armă o măciucă. Heracles a fost un om nobil, virtuos și liber. Era doar sclavul datoriei. Datoria de a fi vrednic, mărinimos, gata în orice clipă să alege în ajutorul celui aflat în pericol.

Îndată ce puse piciorul pe pămîntul cretan, Heracles nu întreabă „unde este regele?”, ci „unde-i taurul?”

Îi arată vîrfurile albe ale muntelui Ida.

— Uite, acolo trăiește. Cînd paște însă, coboară aici.

— Ziua sau noaptea?

— Și ziua, și noaptea.

— Hm... făcu Heracles. Asta înseamnă că animalul este bolnav. Taurii oricît de supărați

ar fi pasc numai ziua. Noaptea dorm. Înseamnă că taurul acesta este turbat. Altă cale decît să fie omorît nu există. Așterneți-mi să mă odihnesc. Mă așteaptă o zi grea.

A doua zi se sculă, se spală, mîncă smochine cu pîine de secară, nevrînd să primească prînzul împărațesc pregătit de Minos. Apoi porni spre poalele muntelui Ida. Era tăcut. Întotdeauna era așa înainte de luptă. Tăcut și îngîndurat.

Vîrfurile ascuțite ale muntelui Ida se înălțau spre cer acoperite de zăpadă și învăluite de neguri. Numai păsările sălbatice și fiarele locuiau acolo, de mii de ani.

Heracles străbătu mai întîi niște cîmpii înflorite. Nicăieri pe lume nu există pămînt cu flori mai mirositoare ca aici. Și nicăieri fructele nu sînt atît de dulci ca aici. Aceasta pentru că insula Creta are tot ceea ce este mai frumos în cele trei continente care o înconjoară. Aici vînturile s-au înnodat și au căzut la înțelegere să-i lase pe oameni în pace. De această înțelegere se bucură toate felurile de flori ca să crească din belșug. Lalele, iacînți, crini, stînjenei și atîtea altele.

Poate va întreba cineva : Ce făceau Cretanii cu atîtea flori ? Pur și simplu se bucurau de ele. Și apoi, în fiecare primăvară ieșeau sclavele pe cîmpii să le culeagă și să extragă din ele cele mai vestite arome din lume. Nu amețitoare ca cele din Nubia sau din Babilonia, ci discrete și odihnitoare, anume făcute parcă pentru o sărbătoare a sufletului.

După ce părăsi cîmpiile cu flori, Heracles străbătu livezile de măslini și de viță de vie. Spre sud se întindeau grădini de legume și pe

plaiuri creșteau cînepa și krocos-ul din care făceau o vopsea ce nu se decolora niciodată. Vopsitorii și țesătoarele de odinioară au luat acest secret cu ei în mormînt.

Heracles urcă spre muntele Ida, trăgînd adînc în piept mireasma livezilor și aerul proaspăt ce venea dinspre țărmurile Ionice.

Firește că nu era îmbrăcat așa cum îl arătau statuile ridicate în cinstea lui. Îmbrăcămintea lui era numai cu puțin mai deosebită decît a cretanilor. Purta sandale și un *hiton* scurt, după obiceiul oamenilor de pe țărmurile Mediteranei. Ca arme, avea un laț și un baltag cu două tăișuri pe care cretanii îl numesc *lavrys*.

E adevărat, chipul lui Heracles, trupul lui vînjos, bine legat, gleznele lui puternice și pasul său apăsător îi făcu pe cretani să-l admire, dar în același timp să-l și compătimească. Asta pentru că erau convinși că, oricît de puternic era, tot taurul va ieși învingător. Și aveau motive să se îndoiască de victoria lui. Heracles era cel mai puternic flăcău din lume, dar nici animalul nu era un taur oarecare. Părea mai curînd un fiu al fulgerelor și al trăsnetelor.

La amiază, Heracles făcu un mic popas ca să se odihnească. În acest timp, locuitorilor din Cnossos le părea rău că îl lăsaseră să înfrunte singur taurul. Nu aveau nici cea mai mică îndoială că fiara îl va răpune.

Pe de altă parte, erau convinși că și Heracles își presimțise sfîrșitul de vreme ce nu ceruse măcar o călăuză. Dar în privința aceasta cretanii se înșelau. Heracles știa că într-o asemenea împrejurare numai ciobanii îi puteau fi de un oarecare ajutor.

De aceea, după ce mîncă și se odihni, Heracles, se îndreptă spre povîrnișul unde se auzeau tălăngile unei turme. Dar înainte de a se apropia, doi cîini îl simțiră și se repeziră asupra lui, lătrînd. Erau doi dulăi lăptoși și parcă turbați de furie.

Heracles lăsă jos baltagul, se înfipse bine pe picioare și așteptă. Cînd dulăii se aruncară asupra lui, îi prinse cu putere. Apoi strigă către ciobanul care — ascuns pe aproape — nu-i păsa de cele ce se întîmplă, obicei la care ciobanii n-au renunțat nici pînă în zilele noastre.

— Hei, omule — cheamă-ți cîinii, altfel îi sugrum.

Ciobanul apăru de după o stîncă rîzînd batjocoritor. Dar cînd văzu scena, înlemni. Dulăii atîrnau în mîinile lui Heracles cu limbile afară, pe jumătate sugrumați.

— Oh !... oftă îngrozit ciobanul. Cine ești tu ? Zeul pădurii ? Ai picioare de om, nu de țap. Ce vrei ? Carne ? Îți dau două oițe. Numai nu-mi ucide cîinii.

— Nu-mi trebuie oițele tale. Eu caut un taur.

— Un taur ? Hm ! De ce ? Ca să-l mănînci sau ca să te mănînce ? Hei ?

— Am să văd eu.

— Atunci ce stai ? Ia cîinii și du-te prin pădure. Cînd ai să vezi că părul cîinilor se zburlește, pregătește-te de moarte. Înseamnă că ai dat de taur.

— Tu cum scapi de el, ciobane ?

— Imi dau de veste cîinii, și atunci mă cățăr în copaci. Tu poți ?

— N-am venit aici ca să mă ascund.

— Străine, după cum am auzit, acestui taur numai un singur om pe lume poate să-i vină de hac : Heracles. Ești Heracles ?

— Cine știe...

— Spune, cine ești ?

— Vom vedea. Dar nu acum. După luptă. Dacă îl omor, atunci... poate că sînt Heracles.

— Vorbe...

Nu apucă să termine ciobanul batjocura, și un muget înfricoșător ajunsese pînă la ei. Părul cîinilor se zburli. Tălăngile turmei prinseră să sune toate deodată. De frică, ciobanul se ascunse într-o văgăună.

Heracles apucă în mîna dreaptă ciomagul, iar în cealaltă baltagul cretan. Un nou muget se auzi, și atît de puternic, încît muntele se cutremură. Deodată taurul apăru, repezindu-se asupra lui Heracles. Eroul ridică ciomagul și în clipa cînd animalul se aruncă asupra lui îl lovi năpraznic în cap.

Taurul, cuprins de mînie dădu să împungă în dreapta și-n stînga. Cînd văzu sînge pe pămînt, înnebunit de furie, se repezi să împungă la nimereală. Puțin a lipsit ca să-l sfîșie pe Heracles. Eroul însă fu mai iute și, cu baltagul, îi tăie capul.

Acesta a fost sfîrșitul taurului. Ciobanul ieși din văgăună tremurînd.

— Da, se bîlbîi el. Da, ești Heracles. Iar de nu ești, atunci Heracles nu există. Vrei zece oițe ? Dacă nu le iei plîng.

— Dacă ții întruna să le iau, am să mă supăr eu. Și dacă mă supăr, știi ce te așteaptă.

— Vai de mine ! Nu ! Nu ! Totuși aș vrea să-ți dau ceva.

— Apă. Ai ?

— Apă ? Apă are pământul. Eu am brînză.

— Nu vreau. Mă duc să mă spăl.

— Colo, după stîncă, se află un izvor. Îl auzi cum murmură ?

— Da. Mulțumesc. Rămîi cu bine !

Stînjedit, ciobanul spuse mai departe :

— Ești viteaz, dar și aprig. Nu știu ce să fac, pentru că nu mă lasă inima să nu-ți dăruiesc totuși ceva...

— Da ? Atunci dă-mi mîna. Așa. Noroc !

— No... noroc, Heracles ! Noroc, viteazule !

A doua zi, Heracles intră prăfuit pe poarta cetății Cnossos.

— Acum puteți ieși fără teamă pe ogoarele voastre, spuse.

— L-ai îmblînzit ?

— Pe asemenea animale le îmblînzește numai moartea.

Oamenii dădură din cap neîncrezători. Dar foarte curînd toată lumea se convinse că taurul fusese omorît de Heracles.

Seara, Minos a dat un ospăț în cinstea eroului. Dar ospățul nu era vesel. Heracles tăcea tot timpul îngîndurat. Ceva îl apăsa pe suflet.

— Ce grijă îți întunecă sufletul, Heracles ? întrebă Pasifae. Fiara e moartă. Creta se va liniști.

— Asta este adevărat. Taurul e mort. Dar Creta nu se va liniști.

Minos îl privi tulburat.

— Nu ? întrebă.

— Nu, mărite rege !

— Ți s-a arătat vreun semn rău ?

— Am văzut ceva care înseamnă mult mai mult decît un semn rău. În pădurile unde hălăduia taurul, s-a pripășit un animal, un mon-

stru care scoate niște țipete nearticulate, dar atît de puternice, încît ar putea să asurzească un om. Un animal neobișnuit, care este și taur și om totodată ! Fieros ! Înspăimîntător ! Cu toate că am colindat întreaga lume, nu le-a fost dat ochilor mei să vadă o asemenea făptură. Am fost pînă și pe muntele Pelion din Tesalia, unde trăiesc centauri — ființele acelea pe jumătate oameni, pe jumătate cai. M-am împrietenit cu cel mai renumit dintre ei, cu înțeleptul centaur Chiron. Ei bine, o făptură asemănătoare, cu aceea întîlnită în pădure n-am mai văzut. E încă pui, abia i-au ieșit coarnele, dar scoate niște urlete cutremurătoare. Îmi pare rău că n-am ucis-o.

— Dar cum arăta ? întrebă Minos.

— Capul este al taurului pe care l-am ucis.

— Și trupul ?

— Al unei dihănii antropomorfe. Deocamdată e mică. Prevăd însă că va deveni uriașă.

— Este rău ?

— Deloc.

— Atunci ce anume te neliniștește ?

Heracles întinse mîna și luă o cupă plină cu vin. Era primul pahar pe care îl bea în seara aceea. Apoi își șterse buzele cu dosul palmei. Era un vin gros, negru.

— E din Festos, îl informă Minos.

Heracles nu răspunse. Răspunse în schimb la întrebarea dinainte.

— Ce mă neliniștește, ai întrebat, rege ?

— Da !

— Într-adevăr, ceva mă neliniștește foarte mult.

— Ce ?

— Un lucru ciudat. Cu toate că avea la îndemână iarbă fragedă, monstrul nici nu se atingea de ea. Mă tem că se hrănește cu carne.

— Vrei să spui că atunci când te-ai apropiat de el s-a repezit ca să te muște ?

— Nu ! Cu mine a fost atît de prietenos încît am putut să mă joc cu el.

— Atunci ce anume te neliniștește ?

— Nu știu... Presupun că se hrănește cu mortăciuni. Mă întreb : cînd nu le va mai găsi, ce va face ?

Regele se întoarce spre comeseni.

— Eu, spuse, nu văd că aceasta ar putea fi un semn rău. Haideți să ne ducem pe munte.

— De ce ?

— Ca să prindem acel pui de monstru și să-l domesticim.

— Nu ! În numele zeilor Olympului, nu ! strigară într-un glas curtenii. O să ne mănînce copiii.

— Va trăi sub oblăduirea mea. Și am să-l învăț să facă absolut tot ce vreau eu. Îl înfiez de pe acum. Îi dau și numele meu. Taurul lui Minos — *Minotaur* — și am să-l instalez în palatul pe care mi-l construiește Dedal. Ce spui tu, mare arhitect ?

Dedal tăcu. Tot timpul cît Minos vorbise, el tăcuse furat de gînduri grele. Într-adevăr, schițase planul unui palat, al unei clădiri cum nu mai existase alta în lume de cînd era soarele și pămîntul.

Clădirea, în afară de arhitectura ei stranie și complicată, urma să aibă și alte ciudățenii. De exemplu, urma să aibă numai intrare, nu și ieșire. Adică, cineva odată intrat să nu mai

poată ieși. Să se rățăcească prin galeriile și coridoarele spiralate pentru ca, pînă la urmă, să moară.

Cu mulți ani în urmă elaborase proiectul, dar mai înainte de Minos nu îndrăznise să-l propună nimănui. După ce trăsese ultima linie, îl cuprinsese și pe el groaza. Era o operă genială, dar și primejdioasă.

Dedal se ambiționase să lase omenirii această capodoperă, ca o amintire a trecerii lui prin lume. Se gîndise și ce nume să-i dea : *Labyrinthus* *-ul lui Dedal. Dedal intenționase să-l cioplească pe arcada porticului.

Ca să poată cineva înțelege tainele construcției lui Dedal trebuie ca acela să fie în primul rînd un mare matematician și geometru. „Am să las generațiilor viitoare o problemă de nedezlegat“, gîndi Dedal. „O minunată tocilă pe care să se ascută mereu mintea omenească.“

Cît timp Dedal se gîndise la toate acestea, Minos frămîntase altfel de gînduri : „O să se adune la Creta toți învățații lumii și, ca să-i afle taina, au să se îngroape singuri în Labyrinth... Ha... ha ! ha ! Și apoi, de ce să putrezească fără nici un folos cadavrele învățaților ? De ce să nu hrănească cu ele Minotaurul ?

— Ai să dai și tu o mîină de ajutor la construirea Labyrinthului ? îl întrebă Minos pe Heracles.

— Nu ! Cînd palatul va fi terminat eu voi fi departe. Totuși, dacă marele arhitect are nevoie de mine, am să-l ajut la primele lucrări.

* Denumirea venea de la baltagul cretan cu două tăisuri („Lavis“).

Dedal primi cu entuziasm.

— Am nevoie de niște lespezi pe care numai umerii lui Heracles pot să le ridice. Dar de ce să cer umeri ca ai lui Heracles dacă îl am aici pe Heracles însuși ?

— Bine, dar la ospete cine mă va însoți ? întrebă Minos.

— *Ajutor* pentru ospete găsești pretutindeni spuse Dedal. În schimb ajutor pentru construirea unei asemenea clădiri nimeni nu-ți dă. Și de vreme ce Heracles primește să-mi împrumute cîteva zile puterea sa, cum aş putea să-l las să plece ?

Aşadar, din ziua aceea Heracles îi oferi lui Dedal puterea sa.

Într-o zi, urmărindu-l pe neîntrecutul Dedal cum lucra, Heracles căzu pe gânduri. „Isprăvi ! spuse. Ei bine, acestea sînt adevărate isprăvi. Da, isprăvile minții, nu ale forței fizice. Cît de fericit s-ar simți el dacă i-ar sta în putință să schimbe extraordinara lui putere fizică măcar cu o fărămitură din genialitatea lui Dedal !“

În altă zi eroul observă un băiat care se încurca mereu printre picioarele lui Dedal.

— Cum îl cheamă pe acest băiețel ? întrebă Heracles.

— Ikar... răspunse meșterul. Ia-l cu tine, fă din el un al doilea Heracles.

— Și de ce să nu devină un al doilea Dedal ?

— Mi-e frică de destin.

În ajunul plecării lui Heracles de pe insulă, Dedal îl chemă pe acesta să vadă o lucrare pe care abia o terminase, un relief sculptat în marmură ce urma să înfrumusețeze cornișa

exterioară a unui palat pe care îl construise pentru Pasifae. Era o operă desăvârșită. Dedal lucrase la ea cu pasiune și dragoste. Heracles rămase ca fermecat. Opera reprezenta un grup de fete rînduite în poziție de dans. Aveau toate același chip și aceeași grație.

— Cum ai denumit această operă ? întrebă Heracles.

— „Dansul Ariadnei“, răspunse Dedal.

— Ariadna... Cine e ?

— Fiica lui Minos.

— Îți mulțumesc, Dedal. Îți mulțumesc pentru aceste clipe de adevărată desfătare sufletească. Vor fi cele mai prețioase dintre toate amintirile pe care memoria mea le-a reținut. Plecînd de aici, iau cu mine imaginea operei tale și am să mă străduiesc să nu se stingă niciodată în ochii mei.

Dedal, vrăjit el însuși de frumusețea propriei sale opere, își aminti ce împrejurare i-o inspirase.

Era într-o dimineată. Meșterul trecea prin grădina palatului. Deodată o zări pe Ariadna într-un grup de fete, de aceeași vîrstă cu ea. Erau toate frumoase. Farmecul Ariadnei nu-l avea însă niciuna. În acea vreme steaua frumuseții surorii sale, Fedra, încă nu răsărise. Era doar o copilă. Dedal apucă să se ascundă înapoia trunchiului unui copac tufos, așa că nici una dintre fete nu-l văzu. Din fericire pentru că peste puțin timp se prinseră în joc.

Din ascunzătoarea sa, privi nevăzut la dansul fetelor și nu se îndepărtă nici după ce dansul luă sfîrșit iar fetele plecaseră.

Toată noaptea Dedal plăsmui opera care i-a adus nemurirea. „Dansul Ariadnei“. A stră-

bătut mii și mii de ani, și oamenii mai vorbesc încă și astăzi despre ea.

Înainte de plecarea sa definitivă din Creta, Heracles spuse că vrea să viziteze și alte două orașe renumite ale Cretei, Festos și Gortinos, iar Dedal se oferă să-l însoțească.

După ce călătoria pe insulă se sfârși, Heracles își luă rămas bun de la Creta și se întoarse acasă, iar Dedal, revenind la Cnossos, se consacra cu și mai mare pasiune operei sale capitale, construirea Labyrinth-ului.

Cele două clădiri — palatul din Cnossos și Labyrinthul — străluceau vesel sub soare. Oamenii le priveau cu uimire și încântare. „Asta da, frumusețea !“ își spuneau.

Și pe bună dreptate. Șase mii de ani 'au trecut de atunci. Multe generații s-au succedat, multe furtuni s-au abătut asupra insulei și picioarele multor barbari au călcat pământul cretan. În ciuda rănilor primite în decursul mileniilor, palatul din Cnossos a dăinuit timpului, oferindu-le celor ce vin să-l admire frumusețea lui neîntrecută. Labyrinthul, din păcate, nu s-a păstrat pînă în zilele noastre și nici ruinele lui. Geniala construcție a lui Dedal a rămas doar legendă. Probabil că a distrus-o un cutremur produs de groaznicul Enghelados*.

După ce au fost construite aceste două palate, toate dorințele lui Minos erau împlinite. Oamenii puteau să-și cultive în liniște livezile, iar ciobanii să umble pe plaiuri cu oile, fără teamă. Și toate acestea numai datorită lui Heracles, care omorîse taurul sălbatic. Drept recunoștință, cretanii i-au construit un templu unde, o dată pe an, îi aduceau ofrande.

Pe bună dreptate trebuia acum și Dedal să fie fericit, să ducă o viață fără griji, neumbrită de vreun nor. Din păcate însă lucrurile

* Divinitate subpămînteană care dezlănțuia cutremurele.

stăteau cu totul altfel. Pentru că prea crud și prea trufaș era stăpînul său, puternicul Minos.

Uriașă era împărăția lui, dar el se sufoca în ea, de parcă îl înconjurau ziduri de plumb.

Îl preocupa mult soarta fiului său Androgeu. Într-adevăr moștenitorul lui Minos semăna ca o picătură de apă cu tatăl său și, ca și el, era un mare ambițios. Androgeu credea că dacă tatăl său domnea peste Creta, lui i se cuvenea să stăpînească universul întreg.

Androgeu era un mare fiu al unui mare tată. Dacă ar fi știut Minos că Androgeu va deveni atît de puternic, nu l-ar fi chemat pe Heracles să salveze Creta de taur. Ar fi așteptat ca fiul său să ajungă mare, ca să-i încredințeze lui acea misiune nobilă de a salva Creta de taur.

Pasifae însă era bucuroasă că lucrurile se petrecuseră astfel. Ea știa că, în afară de Heracles, nici un alt om pe lume nu ar fi fost în stare să înfrunte taurul turbat. De aceea era bucuroasă că se apucase de această ispravă Heracles, și astfel scăpase cu viață Androgeu. Nefericită scăpare...

Fiindcă lui Androgeu tot de la un taur i s-a tras moartea. Nu de la cel din Creta, ci de la cel din Maraton.

Dar, să povestim mai bine întîmplările de la început. Androgeu abia împlinise vîrsta de 20 de ani cînd află că regele Atenei organizează întreceri între atleți. De fapt, era vorba de cele mai mari jocuri de acest fel care fuseseră organizate pînă atunci pe globul pămîntesc.

Tineri de pretutindeni, din Ionia, din Sicilia, din Cyprus, din Tesalia, din Macedonia

și din toate insulele Mării Egee s-au adunat la glorioasa Atenă. Cu mare alai a pornit spre Atena și echipa cretană, în frunte cu Androgeu, moștenitorul tronului Cretei.

Călătoria lor a fost grea. Zile în șir corabia a trebuit să lupte din greu ca să înfrunte furtuna. Dar nava era puternică, iar echipajul ales dintre cei mai buni navigatori ai Cretei. Vasul sărea peste valuri ca un armăsar într-o cursă de obstacole.

În tot cursul acestei bătălii cu marea, Androgeu, cu o lyră în mână, îl imita pe marele muzician Arion care îmblânzea valurile cu cântecul său, și aduna delfinii în jurul vasului.

Cît îl privea pe Androgeu, nici vorbă ca vreun delfin să se apropie de corabie ca să-i asculte cântecul. Pentru că Androgeu nu știa să cînte la lyră și nici cîntăreț nu era.

Este de la sine înțeles că, de vreme ce îngîmfarea nu poate înlocui talentul, nici fiul lui Minos, nu se bucura de nici un fel de admirație. Și bineînțeles că îngîmfarea lui Androgeu nu putea fi pe placul lui Egeu, regele Atenei. Dar spiritul de ospitalitate al Atenei îl obligă să-l primească ca pe un oaspete ales. Îl pofti să stea lîngă el, porunci să i se pregătească cea mai frumoasă cameră, și-l ținu tot timpul în mare cinste. Mai mult, în ziua întrecerii îl conduse la locul de întreceri cu *difrul* * regesc.

Cînd ajunseră acolo, poporul entuziasmat de frumusețea și înfățișarea athletică a lui Androgeu se ridică în picioare ovaționîndu-l.

* Car de luptă.

Într-adevăr, Androgeu avea puterea lui Heracles și frumusețea lui Apolon.

E de prisos să adăugăm că Androgeu câștigă toate întrecerile, motiv pentru care Egeu îl încunună cu o creangă înflorită de măslin, declarându-l poliniki *. Pe drum mulțimea îl ovacionă din nou, aruncându-i crengi de măslin. Androgeu strălucea de mulțumire și frumusețe. Părea un semizeu.

Mulțimea îl conduse pînă la Propileon, la poalele Acropolei. Acolo îl aștepta un mare ospăț pe care regele îl pregătise în cinstea marelui învingător.

Din păcate însă, acest ospăț avea să fie ultimul din viața lui Androgeu. Spre nenorocul său, fiul lui Minos moștenise de la tatăl său nu numai calitățile, dar mai ales defectele acestuia ca trufia și disprețul față de alții, indiferent de rang și vîrstă.

De aceea, cînd, la un moment dat, veni vorba despre Heracles, Androgeu spuse că eroul s-a grăbit să omoare taurul din Creta și că trebuia să aștepte pînă avea să crească el.

— Viteji să nu lipsească, spuse Egeu. Cît despre tauri, mai sînt încă destui.

— Sălbatic și feros ca cel din Creta un altul nu există nicăieri.

— Are și Maratonul nostru taurul său. Toate văgăunele sînt albe de oasele flăcăilor care au îndrăznit să-i țină piept.

— Oase cretane nu vor vedea niciodată văgăunele voastre.

* Atlet cu multe victorii.

— Îmi plac oamenii viteji. Cu o condiție însă : să nu fie încrezuți.

— Chiar și aceia care dau zilnic dovezi de vitejie ?

— Mai ales aceștia.

Androgeu trase în fața sa o amforă cu vin. Nu-i plăcură vorbele lui Egeu. În general nu simpatiza oamenii înțelepți.

— Nu țin să fiu modest, răspunse Androgeu disprețuitor. Așa m-a făcut tata. Și măria ta, dacă ar fi avut un fiu, la fel s-ar fi comportat și el.

Egeu suportă jignirea cu o mândrie tăcută. Pe buze îi veniră cuvintele : „Am și eu un fiu“. Dar ar fi însemnat să-și dezvăluie taina. De aceea se mulțumi să spună : „Nimeni, Androgeu, nu stăpânește destinul. Poate că într-o zi voi fi și eu tatăl unui fiu și, dacă se va întâmpla așa, o să-mi dau toată silința să-l învăț să fie modest, și să capete faimă mai degrabă de om virtuos decât de viteaz. Vitejii adevărați sînt cei care trăiesc vitejește și mor vitejește. După părerea mea, nimeni nu trebuie să fie laudat încă în viață fiind. Omul, oricît ar fi de viteaz, atîta vreme cît trăiește, oricînd poate deveni laș.

La aceasta Androgeu, golind o cupă după alta, răspunse :

— Numai oamenii care se îndoiesc de bărbăția lor sînt capabili să săvîrșească o lașitate.

După cum se vede, în îngîmfare fiul lui Minos îl întrecea pînă și pe tatăl său. De aceea, Egeu nu l-a lăsat fără răspuns :

— Nici măcar stăpînul Universului n-ar fi vorbit așa. Cu atît mai puțin stăpînul unei insule în care încă nu este stăpîn.

— „Încă“, da ! Nu sînt încă stăpînul Cretei. Dar învingător sînt, și nu numai al Cretei.

Invitații se ridicară și părăsiră încăperea. Văzîndu-i plecînd, Androgeu spuse batjocoritor :

— Văd că pe ceilalți i-a învins nu numai Androgeu, ci și Dionysos. Îmi pare rău. Pentru că aveam de gînd să-i invit mîine la Maraton. De vreme ce unul dintr-ai voștri — adică Heracles — a salvat Creta, acum a venit rîndul unui cretan să salveze Atena.

Atunci unul dintre tinerii atleți răspunse în numele tuturor :

— A avut dreptate Egeu cînd ți-a spus că îți lipsește modestia. Dacă vrei cu adevărat să-i semeni lui Heracles în viteză, mai întîi trebuie să-l imiți în modestie. Află, Androgeu, că nici unul dintre noi nu va veni la Maraton. Sîntem înșă gata să venim la încoronarea ta dacă vei învinge, sau la înmormîntarea ta, dacă vei fi învins.

Și părăsi încăperea cu demnitate împreună cu ceilalți. Androgeu izbucni în hohote de rîs și porunci paharnicului să-i aducă o amforă. Apoi își luă sabia și porni spre Maraton.

— Vreau — spuse el — ca atunci cînd soarele va apărea pe muntele Pentelicon să găsească taurul înecat în propriul său sînge.

Egeu îl rugă, blînd, să se ducă la culcare pentru că este obosit. Și adăugă :

— Nu vreau ca hotărîrea pe care ai luat-o să fie dictată de vinul pe care l-ai băut. Mîine dimineață, după ce te vei fi odihnit, vei avea mintea limpede și vei putea lua o hotărîre mai cumpătată. Pe de altă parte și limba îți va fi mai puțin slobodă. Fiindcă e ușor să

jignești, dar e mult mai greu să ștergi o necuviință.

Androgeu însă nu-l mai auzea. Adormise pe scaun, cu capul sprijinit de masă. Atunci Egeu îi rugă pe însoțitorii lui Androgeu să-l ridice cu mare atenție și să-l culce pe patul pregătit în camera de oaspeți.

Era adânc jignit de obrăznicia moștenitorului tronului din Cnossos. Nimeni pînă atunci nu îndrăznise să se poarte atît de necuivincios cu regele Atenei. Egeu era însă bun, mărinimos, răbdător. Dar și răbdarea are limite. Androgeu se purtase în palatul din Atena nu ca un oaspete ci ca un adevărat cotropitor.

Desigur, lecțiile sînt, în general, bune. Cu o condiție : ca cel care le primește să fie inferior celui care le predă. Neamul lui Egeu nu „împrumutase“ noblețea, nici simțul frumosului și nici educația. Le moștenise din moși-strămoși. Așadar, nu era în stare să-l învețe pe Egeu buna cuviință un tinerel din Creta.

Purtarea nesăbuită a lui Androgeu îl făcu pe Egeu să se gîndească la fiul său. Îi era tare frică, nu care cumva Theseu să primească și el o asemenea proastă educație. Își aminti însă că Theseu se afla în grija mamei sale, Etra. Bine, Etra va face din el un bărbat virtuos. Viteaz însă cine îl va face ?

Dacă natura nu se îngrijise de acest lucru, nimeni altcineva — nici tatăl și nici vreun alt dascăl — n-o va mai putea face. Se liniști însă, aducîndu-și aminte că în neamul lui Erehteu niciodată n-au existat lași.

Egeu primea adesea vești din partea soției sale. Etra îl asigura că fiul său crește normal

și că este sănătos și voinic ; că toți cetățenii din Trezena erau uimiți de cuminenția și de vitejia neobișnuită a acestui băiat. În sfârșit îi mai spunea că Theseu era cel dintîi la joacă, la înot și la alergări. Cu un cuvînt, Theseu îndreptătea întru totul speranțele pe care ei, părinții, și le puseseră în el. „Numai întrebările cu privire la tatăl său mă pun în încurcătură“, adăuga Etra. „Mereu mă întrebă — unde e tata ? Iar eu de fiecare dată sînt nevoită să nascocesc cîte o poveste. De pildă, că se află într-o călătorie lungă, sau : Construiește un nou oraș. La aceasta îmi răspunde că e foarte mulțumit, și întrebă dacă ai dat vreun nume acelui oraș, căruia i s-ar potrivi, cel mai bine, numele *Etra*. Te roagă să te străduiești ca orașul să fie cît mai frumos, dar nu mai frumos decît Atena. Mă mir, Egeu, cum de a putut acest copil să îndrăgească atît de mult orașul său natal fără să-l cunoască ? După cum am putut observa, două lucruri iubește cu pasiune : Atena și pe tine, tatăl său. Îl sfătuiesc să aibă încă puțină răbdare, deoarece în scurtă vreme se va putea bucura și de patrie, și de tată.“

Egeu se interesase mai ales să afle în ce fel se comporta fiul său după fiecare victorie pe care o obținea în luptele cu ceilalți copii. „Cu mare modestie“, îi răspunse Etra. Și regele se liniștise.

Îl preocupa foarte mult mai ales această trăsătură a caracterului fiului său. Se temea nu care cumva fiul său să devină un lăudăros și un îngîmfat. „Lăudăroșenia — spunea el — este în stare să distrugă toate însușirile alese, pînă la vitejie.“ Și nu vă va fi greu să vă dați

seama că avea dreptate dacă vă gândiți la Androgeu. Acesta, cu aroganța lui provocatoare, izbutise să-și îndepărteze prietenii.

La toate acestea se gândi Egeu, pînă cînd se dăruie somnului.

Abia se iveau zorile cînd se trezi Androgeu. Toată lumea de la palat dormea încă. Nu apucase să se ridice soarele pe cer și toți fură treziți de zgomote de copite. Ieșind din palat, un cărturar văzuse un călăreț care se îndepărta în galopul calului, dispărînd apoi în ceață.

Curteanul dădu fuga în dormitorul regelui.

— Acest tînăr a început...

— Care tînăr ? îl întrerupse somnoros Egeu.

— Străinul. Puiul ăsta de cretan.

— Ce-i cu el ? A pățit ceva ?

— Deocamdată nu. Dar are să pățească.

— Ce anume ? Încetează odată să vorbești în parable !

— Tînărul a spus că se duce să înfrunte taurul din Maraton. Vai !

— Îți mai arde să te văicărești ?

— Dar ce să fac ?

— Ia cel mai iute cal...

— Pe cel mai iute l-a luat el. Acum totul e-n zadar. Nimeni nu-l mai poate ajunge din urmă.

— Bietul de el ! îl căină Egeu.

— Nu numai că-i încrezut, da e și cap sec. Înainte de a pleca i-am oferit sulița, sabia și

arcul, dar le-a aruncat cu dispreț. „Lasă, a spus. Îl vezi pe ăsta?” și îmi arată un topor cu două tăișuri. „Este o armă cretană. Nu există pe lume armă care să-l întreacă.”

— Arogant și lăudăros chiar când e vorba de moarte. Pregătiți-vă de înmormântare. Cîți-va să se ducă după el ca să-i aducă aici cadavrul. Iar noi toți trebuie să ne pregătim să înfruntăm mînia tatălui său. Iată pricina de război.

— Dar asta e nemaipomenit ! strigă curteanul. El singur își caută moartea.

— Nu este chiar așa. El, de fapt, vrea cu tot dinadinsul să învingă. Noi, însă, trebuia să-l prevenim că victoria pe care o rîvnește va însemna un sfîrșit nedemn de el.

— O noapte întregă l-am sfătuit.

— Nu a fost de ajuns. Trebuia să-l împiedicăm.

— Parcă am făcut altceva ?

— Trebuia să-l legăm.

— Ca apoi să se întoarcă în patria lui și să spună că l-am înjosit ?

— În schimb noi l-am omorît. Deci... Așteptați-vă la război.

De data aceasta Minos va avea dreptate. Și dreptatea este un aliat prețios în război.

Rămase puțin pe gînduri apoi adăugă :

— Trebuie să convocăm, neîntîrziat „Sfatul Tronului”.

După aceea Egeu se retrase mîhnit.

„Înfrîngerea... Înfrîngerea... se gîndea întruna. Și nu va fi numai înfrîngere, ci și înjosire.” Și avea dreptate. Pentru că, știa bine, Minos pornea războaie chiar și atunci cînd nu

exista un motiv real, doar așa, ca să mențină treaz spiritul războinic al armatei sale. De aceea era greu de presupus că tocmai acum, cînd avea de ce, să stea cu mîinile încrucișate. Desigur, atenienii aveau să lupte vitejește. Dar cretanii erau de sute de ori mai numeroși. Un atenian va avea de înfruntat o sută, două, ba chiar trei sute de cretani. Situația era disperată.

Și, din păcate, Atena nu avea aliați. O invidiau toți. Ceilalți regi aveau să-și frece mîinile de mulțumire „În sfîrșit ! vor striga. Orașul mîndru va pieri. Și Egeu de acum încolo, în loc să se ocupe de înfrumusețarea lui, va trebui să se ocupe de vindecarea rănilor pe care le va lăsa războiul.“

Din aceste gînduri grele îl smulseră curtenii adunați pentru Sfatul Tronului. Egeu vroia să se sfătuiască cu ei ca să poată lua o hotărîre în privința celor ce trebuiau făcute.

— Cinstiți sfetnici, începu Egeu cînd aceștia își ocupară locurile în jurul tronului, din cauza semetiei și încăpățînării unui tînăr suveran, onoarea și chiar existența orașului nostru se află astăzi în mare primejdie. Sîntem nevoiți să intrăm în vîrtejul unui război, pe care noi — martori îmi sînt toți zeii — nu l-am dorit și nici nu l-am provocat.

Atunci, un bătrîn, care pînă în clipa aceasta își ținuse capul aplecat, spuse cu glas domol.

— Să nu grăbim destinul, mărite rege. Eu nu văd, de ce trebuie să ne pripim. Deocamdată nu s-a întîmplat încă nimic grav. Tînărul încă nu a ajuns la Maraton. Și chiar dacă va ajunge, nu-i deloc sigur că va găsi taurul. Dar și în cazul în care va da de el, există

speranța că îl va doborî. După cum am putut vedea, tînărul este capabil și curajos. Cît despre puterea lui...

— Puterea, îl întrerupse Egeu. Niciodată puterea nu trebuie să fie oarbă. Tînărul este peste măsură de violent. Se mînie repede și, din cauza mîniei, nu va fi în stare să aplice tactica de luptă cea mai potrivită. Din acest motiv, taurului îi va fi ușor să-l sfîșie cu coarnele. Prezența de spirit și sîngele rece — secretul victoriilor lui Heracles — nu le are fiul lui Minos. Acest cretan mai întîi se înfurie și apoi se gîndește. Dar, furia nu este un bun sfătuitoare. Desigur... Nu trebuie să ne lăsăm copleșiți de disperare. Totuși, în ceea ce mă privește, nu-mi fac nici un fel de speranțe. În aceste clipe războiul bate la porțile cetății noastre.

— Prin urmare ?

— Mai întîi vom cere ajutorul spartanilor. Apoi va trebui să pregătim tineretul. Dacă vom face tot ceea ce este necesar, chiar dacă vom fi înfrînți, nu vom fi înjosiți. Înfrîngerea nu înseamnă neapărat sfîrșitul. Sfîrșitul înseamnă depunerea armelor, fuga.

După aceea, pe rînd, au vorbit și ceilalți. Cu toții au încuviințat spusele lui Egeu, cu rezerva doar că nu trebuiau să alerge ei după evenimente, ci să aștepte ca ele să vină singure.

— Nu e rău nici așa, spuse Egeu. Dar iată că cineva ne aduce vești.

Un om prăfuit se apropie de tron și, abia trăgîndu-și sufletul, spuse : „Îl aduc.“ Apoi gîfîind, povesti mai departe cum taurul îl

străpunsese pe Androgeu cu coarnele, omorându-l pe loc.

— Și unde este cadavrul ?

— Îl aduc.

Egeu se întoarse spre curteni, care îl priveau cu îngrijorare.

— Este dureros, spuse, e foarte dureros că temerile mele s-au dovedit adevărate. Trebuie să vă mărturisesc că păstram și eu în suflet puțină speranță. Dar acum.

Se sculă.

— Să ne pregătim ca să fim în stare să întâmpinăm mînia înarmată a lui Minos. Dar, mai întâi, să-l conducem pe nefericitul tînăr la locul său de veci.

Cnossos se trezi în dimineța aceea în veșmînt de sărbătoare. Îl aștepta un eveniment mare. Victoria lui Androgeu la marile jocuri atletice de la Atena.

Regele și regina nu știau ce să mai facă pentru a-și manifesta bucuria. Minos la toate se gîndise în afară de un singur lucru : în ce fel ar putea să ușureze, măcar puțin, greaua povară a impozitelor ce apăsa pe umerii poporului său. Dar la așa ceva nici un rege din lume nu s-a gîndit vreodată.

În după-amiaza aceleiași zile fusese transportat și minotaurul din peștera unde fusese ținut pînă atunci într-o încăpere a Labyrinthului, denumită chiar de Dedal *omfalos* * deoarece acolo se întîlneau toate coridoarele. S-a gîndit bine cînd l-a închis acolo, pentru că altfel minotaurul ar fi murit de foame și de sete. Acolo, în noul său culcuș, monstrul găsea apa de care avea nevoie și care ajungea în acea încăpere printr-un canal construit din timp.

În legătură cu Labyrinthul trebuie să spunem că el fusese construit nu pentru a i se da o anume întrebuințare, ci ca să fie admirat, ca să-i uimească și în același timp să-i nedumerească pe oameni. Cu alte cuvinte, era o „construcție-enigmă“.

* Omfalos = Punctul central al unui obiect. Ombrilic.

Dar să revenim la Minotaur. Ce era el în realitate? Om sau animal? La drept vorbind nu merită să ne pierdem timpul cu o asemenea întrebare.

Minotaurul era, pur și simplu, un monstru, o ființă lipsită de rațiune. El gîndea, cică, numai cu stomacul. Ei, și? Parcă printre noi nu circulă mii și mii de oameni, care gîndesc numai cu stomacul?

Ceea ce spusese Heracles despre monstru, că nu este ierbivor, era adevărat. Era suficient să vadă măcar un fir de iarbă, ca să scoată asemenea țipete, încît muntele începea să se cutremure. Era, deci, un monstru carnivor, mai degrabă băutor de sînge. Refuza hrana dacă nu era vie. Prefera să sfîșie el însuși victimele, ca să le vadă zbatîndu-se, suferind.

Îl hrăneau cu animale vii. De cele moarte refuza să se atingă. Uneori, mai ales în zile de sărbătoare, îl hrăneau cu carne omenească. Avea Minos la curtea lui destui ostateci. Cum de era Minos capabil de asemenea grozăvii? El, un rege atît de glorios și de puternic?

Să nu uităm că de atunci au trecut mii de ani. Și totuși, de ce să ne mirăm? Parcă în zilele noastre n-au existat oameni care au ucis și au ars milioane de oameni nevinovați? De aceea nu trebuie să ne mirăm că au existat asemenea cruzimi într-o vreme atît de îndepărtată. Pe de altă parte, trebuie să ținem seama că civilizația cretană din vremurile acelea era bazată pe forță, nu pe cultură. Minos era asemenea unui aliaj foarte ciudat. Creta, datorită așezării ei geografice, se putea asemăna cu un trepied ale cărui picioare călcau fiecare pe cîte un continent — Europa,

Asia, Africa. Din acest motiv și Minos avea mentalitatea unui european, instinctele unui asiatic și cruzimea unui african. Deci un amestec de sprinteneală, trufie și barbarie. Trîmbița către cele patru colțuri ale lumii că pe acest pămînt nu există decît un singur stăpîn : el, Minos. El și nimeni altul. Unicul stăpînitor al gloriei, puterii și-al bogăției, din care motiv nimeni pe lume nu-l putea învinge și nici cuceri țara. De multă vreme, Minos căuta un motiv ca să pornească război, însă nimeni nu i-l dădea. El avea un obicei ciudat de a purta războiul. Niciodată nu cucerea o țară. O jefuia cumplit și numai după aceea se întorcea în Creta.

Prada victoriilor sale consta din aur, giuvaericele, statui, turme de animale și oameni.

Poate că nu este de prisos să adăugăm că în vremurile acelea, în afară de mistreți, nu se vorbește nicăieri de alte animale sălbatice. În Grecia nu existau nici hiene, nici pantere, nici tigri. Cît despre lei, avem referiri numai despre unul singur, cel din Nemeea, pe care l-a ucis Heracles. Alte isprăvi în legătură cu leii sau cu alte animale nu întîlnim în nici una dintre povestirile vechi. Aveau însă loc lupte cu mistreți și cu tauri sălbatici. Desigur, în zilele noastre, asemenea isprăvi par cam naive. Întoarceți-vă însă cu cinci sau șase mii de ani în urmă, cînd singura armă era piatra sau cuțitul și o să vedeți ce mare cutezanță era să lupti cu un mistreț sau cu un taur neîmblînzit !

Cînd Minos află că fiul său Androgeu a triumfat la jocurile de la Atena, fiind chiar proclamat de Egeu polinikis dădu poruncă să

înceapă îndată serbările, care se încheiau de obicei cu *Taurocathapsia* — ceva asemănător cu coridele ce se desfășoară astăzi în Spania și America Latină, dar cu un aspect mult mai bogat. Nu omorau niciodată animalele, sau numai în cazuri foarte rare. De cele mai multe ori taurii erau folosiți în locul cailor, la alergări sau pentru diverse exerciții de echilibristică pe spinarea lor.

Așadar, au curs cascade întregi de vin. Oamenii, părăsindu-și casele, înnoptau sub cerul liber cîntînd și dansînd.

În sfîrșit sosi și ziua cea mare, în care, sub steagul lui Minos, trebuia să înceapă *Taurocathapsia*.

Era o dimineață diafană. Atletii străluceau sub soare, părăind din aramă. Tocmai în clipa aceea un mic vas ancoră în portul lui Herson. Echipajul porni mîhnit spre inima orașului. Privirile locuitorilor din Cnossos, împăienjenite de soare și de beție, nu observară tristețea de pe chipurile marinarilor.

Alergară cu toții să-i întîmpine.

— Dar Androgeu? întrebare, observînd că din cortegiu lipsește tocmai acela în onoarea căruia fusese organizată serbarea. Unde este Androgeu? De ce nu ați venit împreună?

— Androgeu... a șoptit trist căpitanul, nu va mai străbate niciodată această mare.

— Cum? urlă cu o voce fîroasă Minos.

— Androgeu nu se mai află printre cei vii, adăugă căpitanul. A fost sfîșiat de taurul din Maraton.

— Poate că e numai rănit?... Vorbește!

— Nu, e mort.

— E m o r t ! urlă Minos. Lîngă el, Pasifae leșină. M o r t !

Totul în jur amuți. Cîntecele, dansurile, hohotele de rîs, totul.

— Mort ? Și continuă să mai existe pămîntul și marea, iar soarele să mai lumineze ? *N e c r o s !* *...

În clipa următoare un bocet cutremurător porni de pe buzele mulțimii, tîrîndu-se pînă în munți și acoperind toată insula.

Animalele rămaseră nehrănite și neadăpate, unindu-și mugetele și behăitul cu bocețele oamenilor.

În primele trei zile, Minos se retrase în încăperile sale și ordonă ca nimeni să nu-i tulbure singurătatea. A patra zi își părăsi de bună voie sihăstria și, ieșind pe terasă, strigă cu o voce puternică și plină de ură : Răzbunare !

Toți încuviințară, clătinînd din cap într-un chip ciudat. Nimeni nu întrebă : cînd ? cum ? Știa. Pentru Minos nu exista decît un singur mod de a se răzbuna : războiul. Nimic nu-l împiedica. Nave existau cîte vrei. Soldați și marinari avea din belșug. Nu era nevoie de nici un fel de pregătire. Totul era gata. Nu mai lipsea decît ordinul de a porni la luptă. Și ordinul fusese dat.

După cum este știut, de obicei un om se răzbună pe un semen al său atunci cînd se simte jignit. Dar oare Egeu ce-i făcuse lui Minos ?

Nimic. Dimpotrivă, se purtase regește cu fiul său. Îl primise cu onorurile ce se cuveneau

* Mort (gr.).

unui fiu de rege, oferindu-i locul de cinste la ospete, conducându-l în carul său pînă la locul de întreceri, iar apoi, după victorie, împodobindu-i el însuși fruntea cu cununa din frunze de măslin.

Așadar, pentru ce greșeală trebuia să plătească Egeu acum cu distrugerea regatului său? Singura lui vină era că nu-l legase fedeleș pe Androgeu, ca să-l împiedice să ajungă la Maraton. Dar dacă ar fi făcut astfel, abia atunci i-ar fi dat lui Minos un motiv adevărat de război.

Minos porni războiul invocînd faptul că Egeu călcase legea ospitalității, lăsîndu-l pe Androgeu să se expună pericolului. Și — în plus — că Egeu, cu șiretenia sa ateniană, îl împinsese pe Androgeu spre pieire, vorbindu-i despre isprăvile străbunilor săi.

Fără îndoială, toate acestea ar fi putut fi lămurite prin înțelegere. Dar cînd Minos se înfură nu mai discuta, ci pornea război. Și-a închis gura, și-a astupat urechile, dar în schimb a deschis armurările și spătăriile. Gata! Războiul, victoria, vărsarea de sînge erau asigurate. Înarmați pînă în dinți, războinicii lui s-au îmbarcat pe nave.

Nu cîntau. Ciudat. Acest război era singurul în care soldații nu cîntau. Motivul era do-liul, furia sălbatică, nemărginită, de care erau cu toții stăpîniți. Dar cel mai furios era regele lor. Pînă și marea era de partea cretanilor. Valurile împingeau vasele spre Atica, mereu spre Atica, repede, din ce în ce mai repede.

La îmbarcare fusese de față, îndoliată și Pasifae. Deodată Minos se întoarse spre regină și cu ton răstit o întrebă :

— De ce i-ai făcut statuie ?

— Cui ? întrebare Pasifae mirată.

— Taurului. Știi bine. Taurului ucis de Heracles.

Statuia aceea din lemn provocase în oraș multă nemulțumire. Se răspîndiseră fel de fel de zvonuri.

La început Pasifae tăcu. Apoi îi răspunse indignată :

— Spune-mi ce anume vrei să știi și am să-ți răspund. La întrebări ocolite eu nu răspund.

— Ocolite ? Bine. Am să te întreb direct : Cine au fost părinții acestui taur ?

— Du-te și întreabă animalele de pe muntele Ida. Minos, nu am vrut ca, însoțindu-te pînă aici, să mă arăt atît de puțin prietenoasă cu tine, dar nu eu sînt de vină. Bine că nu a auzit Dedal întrebarea pe care mi-ai pus-o. Știi foarte bine cine l-a rugat pe Dedal să construiască taurul de lemn.

— Eu. Recunosc. Dar pe mine cine m-a rugat ?

— Eu. Am făcut-o pentru că oracolul a spus că spiritele rele vor părăsi trupul taurului viu și vor intra în trupul celui de lemn. Am crezut că făcînd astfel, vom îmblînzi taurul și nu vom fi siliți să-l predăm în mîinile lui Heracles, ceea ce — pînă la urmă — tot s-a întîmplat.

— De ce atîta grijă, de ce atîta căldură pentru un animal turbat ? Vezi, asta nu pot să înțeleg.

— Minos ! Uiți că animalul acesta nu a fost așa de la început ? Din ce cauză s-a sălbăticit ? Știi foarte bine că din cauza ta. Din

cauza stăruinței tale de a-l închide într-o cușcă. Întrebi : De ce atîta milă pentru acel animal ? Dacă tu, Minos, nu ai milă pentru nimeni și nimic în lume, înseamnă că și noi ceilalți sîntem obligați să ne pierdem sentimentele omenești ? Dacă tu te-ai purtat atît de crud cu acest animal căruia îi datorezi tronul, dacă tu ai uitat de acest lucru, crezi că sînt obligată să uit și eu ? Îmi pare rău, Minos, că a trebuit să-mi aduc aminte de toate acestea. Îmi place să cred că pe viitor ai să fii mai drept și mai mărinimos. Ține minte că la război nimeni nu trebuie să plece atunci cînd furia îi clocotește în piept. Fiind înfuriat ori nu învinge, ori învingător fiind își dezonorează victoria cu fapte nedemne. Cred că e josnic pentru un mare rege să-și sărbătorească victoria în mijlocul victimelor sale învinse. Iată ce am vroit să-ți spun Minos, înainte de a părăsi țarmul. Și acum, drum bun ! Vreau să învingi, dar să nu-ți înjosești dușmanii. Dacă o vei face-o, vei arăta întregii lumi că nu ești decît un om crud și nemilos.

În tot acest timp Minos ascultase fără să spună nimic. Oricît era el de trufaș și de neiertător, în sinea sa recunoștea că Pasifae avea dreptate. De aceea își luă rămas bun de la ea cu bunăvoință și se urcă pe nava care îl aștepta cu vîslele ridicate. Dădu apoi flotei semnalul de plecare.

Marinarii tăiară parîmele și navele ieșiră în larg.

Pasifae mai rămase puțin pe mal. Apoi se urcă în carul care o aștepta și se înapoie la Cnossos.

Orașul avea acum altă înfățișare. Era lipsit de tinereții lui. Acum se îndepărtau cu toții pe niște „lemne plutitoare“ care nu întotdeauna merg acolo unde dorești. Uneori se împotrivesc să intre în porturi, așa cum fac unele animale încăpăținate care nu vor să intre în țărcuri.

Soarta o nedreptăți pe Pasifae făcînd-o o simplă soție de rege. Ar fi trebuit să fie regină cu coroană și sceptru în mînă. Atunci, fără îndoială, ar fi curs mult mai puțin sînge pe lume. Pasifae credea că din toate simbolurile pe care le ține un rege, adică sceptre, globuri, ciomege etc. acesta nu trebuie să poarte decît numai unul singur : balanța. Adică să fie drept. Atunci toate celelalte simboluri ar fi fost de prisos. Dar de unde a învățat Pasifae toate acestea ? De la mama ei ? Foarte puțin probabil. Din altă parte. La curtea lui Minos foarte rar călcase vreun dascăl atenian. Deci era limpede. Dascălul reginei fusese Dedal. Acest mare învățat împrăștiă luminile spiritului său pretutindeni. Numai Minos nu știuse să profite. Preferase să păstreze natura lui primitivă neatinsă.

Ori de cîte ori Pasifae mergea să-l vadă pe Dedal, le lua cu ea și pe fiicele ei, Ariadna și Fedra. Mai tîrziu le vom întîlni pe amîndouă în povestirea noastră și de aceea n-ar fi rău să vorbim puțin și despre ele. Cea mai mare, Ariadna, era o fată pașnică, cuminte, nobilă și însetată de învățătură. De aceea cîștigase repede simpatia și încrederea lui Dedal. Într-adevăr, marele artist o iubea cu o dragoste cu adevărat părintească. De aceea a și imor-

talizat-o în lucrarea nemuritoare care poartă numele ei : *dansul Ariadnei*.

Cu totul deosebită era fata mai mică, Fedra. Vioaie, mai frumoasă decît Ariadna, dar tru-fașă și egoistă, leită tatăl ei.

Încă de pe atunci era mistuită de pasiuni violente, care — mai tîrziu — aveau să-i dis-trugă viața. Ariadna moștenise însușirile alese ale mamei ei, iar Fedra cruzimea, orgoliul și spiritul autoritar al tatălui ei. Minos o privea cu mîndrie. În schimb Pasifae cu neliniște. O îngrijora caracterul acestei fete, asemănător cu cel al lui Androgeu. Și știm cu toții ce sfîr-șit tragic a avut acesta.

În dimineața aceea, Pasifae, intrînd în ate-lierul lui Dédal, îl găsi pe marele arhitect an-gajat într-o discuție înflăcărată cu fiul său. Icar punea tatălui său asemenea întrebări, în-cît acestuia îi era greu să găsească răspunsu-rile cele mai potrivite.

— Regină, spuse artistul ridicîndu-se, fiul meu, Icar, mă întrebă dacă într-adevăr există pe lume cai înaripați. I-am răspuns că există unul singur, Pegas.

— Și în ce constă greșeala, înțeleptule prieten ?

— El îmi reproșează că într-o altă zi i-am spus că nimic nu există în lume care să nu aibă perechea lui. Vedeți în ce impas am in-trat singur ?

Pasifae se așeză. Era tristă. O expresie de disperare era întipărită pe chipul ei frumos.

— I-ai spus că nu există ființă absolut s i n g u r ă pe lume ? Dédal cred că ai greșit. Nu există un om mai singur pe lume decît

prietena ta Pasifae. Poți tu, prietene rar, poți să cioplești statuia Singurătății ?

— Ar însemna să cioplesc o piatră singuratică.

— Cioplește-o pe regina ta. E totuna.

Dedal nu răspunse. Se gândi încă o dată la soarta acelei femei. Da, Pasifae avusese dreptate în tot ceea ce spusese despre singurătate. Învăluită în mătase și aur ea era străină și de mătase, și de aur. Pentru că totul mirosea a sînge. Și ei sîngele îi dădea fiori. Nu știa, sărmana, că nu există nimic pe lume care să nu fie udat de sînge.

Pasifae se pregăti de plecare. În clipa în care da să iasă din atelier, întrebă cu o voce gravă :

— Spune-mi, Dedal, există vreo posibilitate ca Minos să fie învins, fără însă a fi și umilit ?

— De ce ? întrebă Dedal uimit.

— Deal, ești în stare să îngropi îndată taina pe care vreau să ți-o încredințez ?

— O voi lua cu mine în mormînt, regină.

— Dedal ! Nu vreau ca bărbatul meu să învingă ! strigă disperată și fugi parcă să nu audă nici ea ceea ce spusese.

Răspuns la această întrebare Pasifae nu primise atunci din partea lui Dedal.

„Răul cel mai mare nu ar fi înfrîngerea lui Minos, iubită regină, îi vorbi în gînd Dedal. Fiindcă Minos ar putea fi umilit chiar dacă învinge. Minos este viteaz, dar nu mărinimos. Este un învingător crud și răzbunător. Dar... oare există pe lume învingători milostivi? Da, există. Puțini, dar există. De exemplu Egeu. El, dacă ar învinge, s-ar purta mărinimos cu cei învinși. Din păcate numai foarte rar se întîmplă ca oameni ca el să învingă.”

Oare Dedal, rostind asemenea cuvinte, prorocise înfrîngerea iubitului său Egeu? Aproape. De altfel, însuși Egeu era frămîntat de asemenea gînduri negre.

Conștient fiind de puterea militară a lui Minos, Egeu era mai mult decît sigur că va fi învins. Atunci o să mă întrebați, de ce nu făcuse tot ceea ce îi stătu în putință să evite înfrîngerea? Ușor de spus. Minos, cu puterea de care dispunea pe mare și pe uscat, era capabil să înfrunte lumea întreagă. Apoi, acești doi regi se deosebeau între ei așa cum se deosebește ziua de noapte. De pildă, Minos avea ca singur scop războiul, în timp ce Egeu pacea. Unul se ocupa de arme, celălalt de construcții.

Totuși, Egeu nu stătuse chiar cu mîinile în sîn. Îndată după ce-l înmormîntară pe An-

drogeu și-a adunat, după cum am spus, sfetnicii și s-au sfătuit ce aveau de făcut. Fără îndoială, într-un timp atât de scurt nu puteau construi o flotă. O să-mi spuneți : Bine, de ce nu a construit-o din timp, ca s-o aibă gata la nevoie ? V-am mai spus-o însă că lui nu-i plăcea războiul. Și în cazul acesta, de ce ar mai fi construit-o ? Ca s-o admire ? El făcea alte lucruri demne de admirație.

Dacă nu avea flotă, avea ostași pedestri. Puțini, dar viteji. Nu atîția cîți i-ar fi trebuit ca să învingă, dar suficienți ca să dea o lecție cretanilor. Nu o pedeapsă dintre cele pe care cei puternici le dau celor slabi, ci una din lecțiile pe care cei slabi le dau celor puternici.

Într-o zi, străjerii de pe coasta Aticei aduseră în Atena vestea cumplită că marea, de la insula Kea pînă la promontoriul lui Poseidon își schimbase culoarea. Nu mai era albastră ca înainte, ci cenușie. Asta din cauza nenumăratelor nave ce se apropiau de Atica. Povestind ce le ce văzuseră, trimișii se bîlbîiau groaznic. După spusele lor, navele semănau cu niște monștri legendari, trimiși de Poseidon ca să facă — ce ? Numai zeii știau.

Egeu îi dojeni aspru, apoi îi trimise înapoi la posturile lor. Apoi îi chemă din nou, degrabă, pe arhonți și pe strategii.

— Cinstiți atenieni — începu el — dușmanul, care a pornit împotriva noastră cu o asemenea forță, nu poate fi înfruntat decît cu unul din următoarele trei mijloace : Primul : să-l combatem în largul mării. Dar pentru asta ar trebui să avem flotă. Noi însă n-o avem. Al doilea : să ieșim din zidurile cetății

și să-l înfruntăm în câmp deschis. Sîntem însă prea puțini. Al treilea : să ne retragem cu întreaga populație pe Acropole și să ținem piept unui asediu îndelung. În acest caz, însă orașul nostru va fi incendiat, livezile distruse, iar populația, salvată de masacru, va sfîrși prin a muri de foame. Așadar, avem de ales : a muri liberi sau a trăi înfrînți. Pe care dintre aceste două trebuie să o alegem ? În ceea ce-i privește pe soldați, alegerea nu mi se pare prea grea. Dar oare avem dreptul să transformăm pruncii, bolnavii și bătrînii noștri în eroi ? Și, mai ales, avem dreptul ca acest lucru să-l hotărîm noi ? Noi putem hotărî numai în ceea ce ne privește, nu și în ceea ce privește pe ceilalți. Noi putem alege sacrificiul, fiindcă o asemenea hotărîre numai noi înșine o putem lua. Dar, de vreme ce nu putem hotărî jertfirea tuturor, nu ne rămîne decît să-i salvăm pe ceilalți.

— Și în cazul acesta ce propui, înțeleptule Egeu ?

— Să jertfim doar viețile care ne aparțin.

— Eu... Eu — șopti un bătrîn — eu nu mai am putere să mînuiesc o armă, dar vreau să-mi dau viața pentru apărarea cetății. Pot ?

— Te afli la vîrsta la care oamenii hotărăsc singuri ce anume să facă. Poți.

— Și noi dorim același lucru, încuviințară încă vreo cîțiva.

Pe urmă, unul dintre ei adăugă :

— Și acum să vorbim despre cele trei soluții propuse de tine. Eu zic să ne oprim la cea de a doua. De vreme ce sîntem hotărîți să murim, s-o facem înfruntînd dușmanul. Ast-

fel, nimeni nu va putea să ne acuze că am ales greșit.

— Desigur. După ce ne vom pune la adăpost familiile și bunurile, vom ieși din cetate ca să înfruntăm dușmanul în câmp deschis. Poate că după ce ne va ucide pe noi, luptătorii, vrăjmașul se va sătura să mai verse sânge și va cruța viețile celorlalți. Aud că Minos e bărbat viteaz și, după cum se știe, cei viteji niciodată nu-și potolesc mânia pe seama celor slabi și neajutorați. Ce spuneți, cinstiți bătrâni?

— Adâncă ți-e judecata și caldă inima luminată rege, spuse cel mai bătrîn dintre ei. Cît despre noi... Ce să spunem? Gîndim și noi ca tine. Zeii să hotărască mai departe.

— Atunci să ne întoarcem la casele noastre și să ne pregătim să înfruntăm clipele grele ce ne așteaptă. Sîntem cu toții convinși că nu i-am adus nici o jignire dușmanului. Aceasta ne va întări ca să ne facem datoria cu conștiința curată și cu gîndurile limpezi.

Abia sfîrși de spus cele de mai sus cînd o ștafetă, abia trăgîndu-și sufletul, îi anunță că vasele cretane acostaseră la țărm și că acum își debarcau soldații.

— A sosit clipa, spuse Egeu și se ridică. Ceilalți îl urmară.

*

* *

Se lăsase întunericul și armata cretană încă nu se arătase sub zidurile cetății. Abia dimineața în zori, cînd se ridică negura, atenienii zăriră în fața lor, asemenea unui zid viu, arma-

ta dușmană. După toate aparențele, aștepta semnalul de atac. Dar semnalul nu se dădea. Totuși, soldații dușmani nu părea deloc nerăbdători. Dimpotrivă, erau liniștiți, calmi. Deodată însă goarnea sunară asurzitor și un zgomot infernal se auzi din spatele liniilor de atac ale vrăjmașului. Imediat acestea se deschiseră și, într-un nor de praf, o cireadă de tauri înfuriată, călăriți de soldați înarmați, o porni în goană spre linia atenienilor.

Cîteva clipe mai tîrziu, taurii furioși spintecau cu puternicele lor coarne și călcau în picioare tot ceea ce le stătea în cale.

Armata ateniană nu apucase nici măcar să-și dea seama ce se petrecea și fu împrăștiată în mod jalnic. Ciudat însă, pedestrima cretană nici acum nu porni la atac. Rămase acolo unde se afla, nepăsătoare, așteptînd sfîrșitul luptei. Dar și mai ciudat era faptul că nici taurii n-au înaintat mai mult, ci s-au oprit și apoi s-au retras din nou în spatele liniei formată din pedestrași.

Atunci Minos înaintă cîteva pași și ceru ca regele învins să se prezinte în fața lui.

Egeu însă, fiind grav rănit, nu putea îndeplini ordinul învingătorului. De aceea propuse să facă numai jumătate din drum. Minos se înfurie.

— Ești învins, Egeu, strigă el.

— Rănit, răspunse Egeu.

— Egeu ! strigă Minos. Unde este fiul meu ?

— Minos ! Cum, tu, un bărbat în toată firea, ceri de la mine un mort, cînd știi foarte bine că îl are Hades ? Nu știi că părinții nu trebuie să ceară niciodată copiii lor din morminte ?

— Îl cer de la ucigașii lui.

— Minos ! În numele morților noștri, îți jur că nu am vărsat sângele fiului tău. Cu toate acestea mă insultă. Și o faci pentru că știi că nu pot să-ți înapoiez insulta. Este acesta un gest bărbătesc ?

— Te-am insultat și înainte de a te învinge.

— Pentru că știai că ai să mă învingi. Află însă de la mine că meritul nu constă în a jigni, ci de a chibzui bine dacă cel jignit merita sau nu să fie insultat.

— O meriți. Mi-ai luat copilul. Ce ai pus în locul lui ?

— Cel care ar putea să te convingă cât de mult greșești sînt numai zeii și propriul tău fiu. Dar din păcate Androgeu nu poate veni de la Hades ca să-ți vorbească.

— Ești fățarnic, Egeu. Află însă de la mine că adevărata bătălie încă n-a început. Totuși îți fac o propunere. Recunoaște că ești vinovat de moartea fiului meu și voi ordona ca lupta să ia sfîrșit. Dacă nu primești, atunci te asigur că-ți voi nimici armata, că te voi nimici și pe tine, că-ți voi distruge orașul din temelii, ca nimeni să nu-și mai aducă aminte vreodată că a existat cîndva în Atica o cetate cu numele de Atena.

— Minos, răspunse Egeu profund jignit. Cum poți să-mi ceri să recunosc un omor pe care nu l-am făcut ? Ești puternic. Poți să-ți pui în faptă toate amenințările. M-ai amenințat că-mi vei distruge cetatea ca să nu mai rămîna piatră peste piatră. Ei bine, află că sînt la fel de nevinovat ca și casele și monumentele pe care intenționezi să le distrugi. Da, poți să ne pedepsești, să te răzbuni pe noi toți. Ori-

cine are puterea o poate face, în afară de cel care este cu adevărat viteaz.

— Am să te zdrobesc !

— Nu este greu. Îți stă în putere. Dacă vrei, îți stă în putere să ne și omori. Un singur lucru nu poți. Să ne vezi pe toți învinși. Morți da, învinși nu. Dar află că cei ce mor pentru o cauză dreaptă nu sînt niciodată învinși.

Minos nu știa ce să răspundă. Se retrase între ai săi. Fără să fie atins de vreo armă părea rănit. Pentru prima dată nu știa ce hotărîre să ia. Descoperise deodată că pe lumea aceasta existau și bătălii pe care nu le poți cîștiga, nici cu tauri turbați și nici cu soldați viteji.

Se trase mai la o parte și începu să se plimbe de colo-colo, frămîntat de gînduri grele. Ai fi putut crede că avea în piept o săgeată și că se temea să o scoată de frică să nu moară. Acum, abia acum descoperea Minos ce lucru minunat este măreția viteazului care nu are decît arma cuvîntului.

Se gîndi și iarăși se gîndi, pentru ca pînă la urmă să-și spună că dacă nu voia să se întoarcă la Cnossos umilit, trebuia să-l pedepsească pe Egeu. Cu alte cuvinte, trebuia să reînceapă lupta. Era o hotărîre pe care n-o lua cu bucurie, ci mai curînd pentru a se consola, pentru că în bătălia cuvîntului fusese învins.

Dar oare ce valoare mai are o pedeapsă pe care cel pedepsit nu o ia în considerație ? Totuși... Să-l lase în pace pe Egeu și să se întoarcă acasă ? Nu cumva era un fel de lașitate ? Ce avea să spună lumea ? Că atotputernicul Minos, după ce pornise într-o campanie mă-

reață, și după o primă victorie strălucită, lăsase totul baltă și se înapoiase în patrie fără să învingă și fără să fie învins? Nu. Pentru Minos o asemenea situație însemna ceva mult mai grav chiar decît o înfrîngere pe cîmpul de luptă. De aceea, se hotărî să recurgă din nou la arme. Adică să învingă încă o dată un om deja învins. Minos își dădea seama că, procedînd astfel, se înjosește. Totuși dădu ordinul de luptă.

Egeu nu avea de ales. Acceptă lupta cu bărbăție. Gîndul înfrîngerii nu-l mai tulbura. Era deja înfrînt. Îl întărea însă gîndul onoarei.

Însă... Taurii sălbăticiți și soldații înfuriați n-au defilat pe cîmpul de luptă, așa cum crezuse Minos. A fost o bătălie cruntă, o învălmășeală cumplită de oameni și de animale. O luptă dintre cele mai ciudate care s-au dat vreodată.

Bietul rege al Atenei zăcea undeva sub un copac, rănit în mai multe locuri. Delira. Așa că Minos nu putea să trateze cu un muribund. Îi chemă deci pe arhonții care mai trăiau încă. Aceștia se supuseră. Ajungînd în fața lui Minos, îl rugară să oprească masacrul.

— Atena — i-au spus — nu mai are în viață decît femei, copii și bătrîni. De acum încolo, dacă ai să continui lupta, numai cu ei ai să te războiești. Numai că nu va mai fi război, ci un adevărat măcel, deoarece nici unul dintre ei nu poartă arme. Deci nu ai să mai fi luptător, ci un simplu ucigaș.

— Bine, răspunse Minos. Am să încetez lupta, dar numai cu o singură condiție.

— Care? întrebare atenienii.

— Ca în fiecare an, începînd cu acesta, să-mi trimiteți șapte tineri și șapte tinere cu care să hrănesc Minotaurul.

— Zei ! strigară deznădăjduiți arhonții. Ești un mîncător de oameni Minos ?

— Nu eu. Războiul. Ați fost învinși. Plătiți ! Războiul nu se hrănește cu măslina și cu vin. Vrea carne și sînge.

— Poate — au răspuns atenienii — dar cînd ?

— Cînd ! Nu înțeleg, ce vreți să spuneți ?

— Războiul se hrănește cu carne și sînge atîta vreme cît el continuă. Cînd încetează însă, cînd se pune pace, se satură și el de sînge. În cazul acesta, tu de ce ne ceri carne și sînge ?

— Drept despăgubire.

— Atunci cere-ne aur. De ce ne ceri carne, viețile tinerilor noștri ?

— Aur am, cît vreți. Se revarsă din haznalele mele.

— Atunci cere-ne altceva...

— Nu voi, cei înfrînți, îmi veți porunci ce anume să cer ! Mi-ați luat un tînăr. Tineri am să vă iau și eu.

— Atunci cere unul singur.

— Tînărul pe care mi l-ați luat valorează cît o mie de atenieni. Și eu vă cer doar patru-sprezece. Voi, în loc să fiți mulțumiți, vă tocmiți. Haide, alegeți-i !

— Noi, pînă acum, puternice Minos, îi alegem dintre tineri pe cei mai vrednici pentru a-i încununa, în nici un caz ca să-i înjunghiem. Noi, după cum știi, am oferit fiului tău flori, căldură, admirație, ospitalitate. Tu, în schimb, ne ceri viața copiilor noștri. Puțină omenie, Minos !

— Nu sînt omenos, atenieni.

— Ia averile noastre, statuile noastre.

— Nu marmurele voastre neînsufleteite mă vor mîngîia pentru pierderea fiului meu. Vreau carne !

— Carne ! Atunci bătrînii și-au dezgolit pieptul strigînd : Carne vrei ? Ia-ne pe noi.

Minos izbucni în hohote de rîs.

— Rîzi, Minos ?

— V-am spus să-i alegeți.

— Am ales. Pe noi înșine.

— Am nevoie de patrusprezece victime.

— Noi sîntem mai mulți.

— Așa ? Atunci mergeți în templele voastre, rugați-i pe zeii voștri să vă întinerească și apoi veniți înapoi. Eu am să vă aștept.

Bătrînii își plecară capetele disperați. Numai unul îndrăzni să-l ridice și, cu ton îndurerat, spuse :

— Minos. Viața, indiferent de vîrste, are aceeași valoare. Iar cea a bătrînilor este mult mai mare, deoarece le mai rămîne puțin de trăit. Ia-o, deci, pe a noastră. Dar, în numele zeilor, las-o pe a copiilor noștri.

— Viața voastră ? răspunse disprețuitor Minos. Ce să fac cu ea ? N-are valoare.

— Ca viață, poate. Dar ca sacrificiu ? Pe tine nu te înduioșează jertfa ?

— Pe mine, nu ! Pe mine mă înduioșează doar răzbunarea. Și am să mă răzbun așa cum vreau eu ! Așadar, alegeți !

— Atunci alege tu. În ceea ce ne privește, nouă nu ne stă altceva în putință decît să-i plîngem. Ești un învingător fără inimă, Minos. De aceea, ți-o spunem și să iei seama : aceasta este ultima ta victorie, ultimul tău triumf. Un

Învingător ca tine nu învinge de multe ori. Vii-toarea ta luptă se va sfîrși cu o înfrîngere tragică, cu un dezastru. Neamul tău va fi măturat de pe suprafața pămîntului. Numai pietrele îți vor păstra amintirea, pentru că și tu ai fost de piatră. Bine. Poți să ne iei copiii. Femeile noastre vor aduce alții pe lume. Lumea nu te va ierta niciodată pentru această crimă. De noi, tuturor le va fi milă, toți ne vor ajuta ca într-o zi să scăpăm de acest tribut neomenos. De tine însă, Minos, nimănui, absolut nimănui nu-i va fi milă atunci cînd ai să cazi. Ziua aceea o vor sărbători cu toții. Ne-ai vorbit de durerea ce ți-a sfîșiat inima ta de părinte. Dar nu-i adevărat, Minos. Este cu neputință ca tu să fii părintele unei ființe omenești. Tu nu poți fi decît tatăl monștrilor. Acum, dacă vrei, poți să ne ucizi, ca să dublezi tributul. Dar te previn : luna nu va apuca să facă douăzeci și patru de cercuri pe bolta cerească și pedeapsa va cădea grea asupra capului tău ! Atunci să nu ceri nimănui ajutorul. Căci nimeni nu va sări să te salveze. Aceasta este soarta ucigașilor : să rămînă singuri. Și-acum, hai ! Trage-ți spada ! Ochii noștri nu vor să vadă pe cine vei alege.

E oare adevărat ? Astfel de om era Minos ? O ființă incapabilă să simtă milă, rușine ? Din păcate, da. Și fiindcă așa era, vorbele bătrînilor în loc să-l îmblînzească, l-au infuriat și mai tare. Sfetnici n-a avut niciodată. În toate împrejurările conștiința îi era propriul său sfetnic. De aceea, deși avea o minte ageră, fiind însă îngîmfat și plin de sine, rareori cugeta corect.

Dacă în această lume cei neînsemnați și slabi au nevoie de educație, de o mie de ori mai mult au nevoie cei atotputernici. Pe oamenii slabi și needucați, dacă îi lași în pace, nu fac rău. Chiar dacă au voință, n-au putere. Pe cei puternici însă, ca să-i poți transforma din fiară în om, în afară de cultură alt leac nu există.

Cînd un străin venea pe insulă, Minos nu-i arăta nici altarele, nici operele sau obiectele de artă, ci taurii, palatele și tezaurul. De altfel, nici nu este de mirare, pentru că regii și arhonții fără cultură arată numai ceea ce strălucește, niciodată ceea ce instruieste.

La alegerea efebilor și fecioarelor care urmau să fie duse în Creta pentru a servi drept hrană Minotaurului, Minos avea să se călăuzească nu de minte, ci de gheare. Adică nu omul, ci fiara avea să aleagă.

A doua zi, Atena parcă era un fel de țarc plin cu vite ce urmau să fie duse la tăiere. Încă dis-de-dimineată, orașul fusese încercuit. Pa-

trule de soldați intrau prin case și scoteau cu de-a sila în stradă pe toți tinerii și tinerele pe care le găseau. Apoi, mînîndu-i din urmă ca pe niște vite, îi închideau într-un țarc de frînghii. După ce i-au scos pe toți și după ce țarcul s-a umplut, fu chemat Minos, ca să-și aleagă singur cele patrusprezece victime.

Ceilalți rămaseră să-i căineze pe cei aleși și să-și presare cenușă pe cap.

Mamele însă... Mamele nu putură rezista. Ele năvăliră în stradă urmîndu-și copii și stropind drumul cu lacrimi.

Într-o căsuță țărănească, Egeu părea că-și dă sufletul. Nimeni nu mai credea că acest om va mai putea lupta cu moartea. Corpul lui era ciopîrțit de lovituri de spadă. Vorbea numai prin gemete. Își pierduse pînă și glasul. Din ce spunea se auzea doar ca un fel de bolboroseală. Niște bătrîne îi spălau rănila și apoi i le oblojeau cu frunze tămăduitoare. Și biata Etra, acolo, la Trezena, să nu știe nimic de ceea ce i se întîmplase bărbatului ei ! Dar era mai bine așa. Căci dacă ar fi aflat, ar fi fost în stare să-și calce jurămîntul și să se întoarcă la Atena lîngă Egeu. Printre cuvintele fără șir pe care le rostea în delirul său se distingea clar un nume ce-i revenea mereu pe buze „Theseu !... Theseu !” Își chema fiul să salveze orașul. Apoi buzele i se uscau și-atunci femeile se grăbeau să i le umezească.

Deodată, afară în stradă se auziră bocete. Treceau cretanii care îi mîneau din urmă pe tinerii și tinerele din mijlocul cărora Minos urma să aleagă cele patrusprezece victime.

Bătrînele astupară urechile lui Egeu ca acesta să nu audă și, în disperarea lui, să încerce să

se ridice. Temere zadarnică deoarece Egeu nu mai auzea nimic. Își pierduse cunoștința. Una dintre mamele tinerilor luați de cretani ieși din rînd și intră în căsuța în care se afla Egeu, să ceară puțină apă.

— Tată Egeu — strigă ea cînd îl recunosc pe rege — dacă mai trăiești, ridică-te, iar dacă ai murit, înviază ! Prăpădul ne-a ajuns și tu mori ? Egeu, oare de ce ai ales tocmai această clipă să mori ?

Una dintre bătrîne alergă să-i astupe gura, pentru că celelalte femei, auzind țipetele suratei lor, se grăbiră și ele spre căsuță.

— În numele zeilor milostivi, ce faci ? Vrei să prindă de veste călăii că Egeu se află aici și să-l omoare pentru a doua oară ?

— Nu mai trăiește ?

— A murit.

— A murit ?... Dar ceea ce ne-a lăsat nouă, parcă e viață ?

— Ssst ! Taci !

— Cum a putut să ne lase și să nu ne ia cu el ? Era doar bun la suflet.

— A fost grav rănit și n-a putut. Du-te acum ! Dar ai grijă să nu afle nimeni ceea ce s-a întîmplat aici. Dimpotrivă, spuneți tuturor că Egeu trăiește și că are să se ridice curînd ca să vindece rănila tuturor.

— Dar inimile mamelor cine are să le vindece ?

— Tăceți ! Să nu credeți că a murit. S-ar putea să audă și el că încă trăiește și să se întoarcă înapoi.

— Dar oare cei morți se întorc înapoi ?

— Se întorc. Alcesta, soția lui Admet din Teba, cum s-a întors ?

— E adevărat ?

— Toată lumea vorbește. A adus-o înapoi Heracles.

— Ai văzut ? Deși femeie, totuși s-a putut întoarce înapoi. În schimb, regele nostru de care avem atîta nevoie, nu se întoarce.

Pe neașteptate, Egeu gemu.

— Trăiește ! strigară femeile. Ceruri ! Trăiește ! Ajutați-l să se reîntoarcă printre noi.

— Tăceți ! Iată ! A început să se vaiete. Se reîntoarce la viață.

— Din cauza țipetelor nu are să se reîntoarcă niciodată, spuseră celelalte. Du-te, femeie ! Plecați și voi, mame ateniene. Nu cumva regele să audă că este atîta doliu la Atena și să moară din nou.

— Bine ! Atunci să plecăm. Și alergară să ajungă cortegiul, care între timp ajunsese la coline și acum pătrundea în valea râului Kifissos.

Acolo, la umbra unui platan, aștepta, ca un vultur flămînd, Minos.

Femeile alergară și-i căzură la picioare.

— Îndurare ! strigară. Milă !

— De ce mi-ați adus asemenea trupuri uscățive ? Nu sînt pentru dinții Minotaurului meu.

Acestea nu sînt fecioarele, ci *iketides* *, spuse unul dintre ostașii lui.

— Ce vrea să însemne asta ? La noi nu există așa ceva.

— Este un vechi obicei al Aticei. Au venit să te roage să le dăruiești copiii și, în locul lor, să le iei pe ele. Ar fi, poate, mai bine dacă le-ai

* Rugătoare (gr.).

face pe plac, iluminate rege. Pentru că fecioare am lua numai patrusprezece, pe cînd ele sînt sute.

— Pentru ca, mîncîndu-le, Minotaurul să-și rupă dinții ? Luați-le de aici !

Atunci bocetele crescură și mai mult. Unii dintre oștenii lui Minos, adînc mișcați de durerea mamelor, se traseră mai de o parte, îmbrățișînd copacii. Minos în schimb privi totul cu inimă de piatră.

— Tăceți ! Altfel am să vă omor și pe voi.

— Pentru asta am venit, rege ! Numai că grăbește-te, ca să nu apucăm să ne vedem copiii plecînd.

Minos se miră.

— Astea sînt nebune ? Nu socotesc moartea o pedeapsă !

— Nu, prea mărite rege, spuse unul, care cunoștea bine firea atenienilor. Femeile astea consideră viața o pedeapsă.

— Cu atît mai bine. Să trăiască ! Îndepărtați-le !

Soldații se repeziră și le împrăștiară, împingîndu-le cu sulite. În cîteva clipe, locul se goli și Minos porunci să fie aduși în fața lui tinerii și tinerele Atenei.

— Capetele sus ! strigă el.

Poruncă fără noimă. Nici unul dintre ei nu avea capul plecat. Toți îl priveau neînfricați și cu o ură care îi făcea și pe cei mai simpli soldați să se teamă.

— Nu vă este frică ?

— Numai lașilor le e frică.

Minos se înfurie.

— Atunci am să aleg paisprezece lași.

— Nu ai să găsești nici unul.

Minos își mușcă buzele. Apoi, ca un uliu flămînd, se rezezi în mulțime și apucînd de pînă șapte tineri și șapte tinere, îi tîrî sub platou.

— Ceilalți să plece ! Alegerea este făcută. Nu se mișcă nimeni.

— Am să vă sfîșii ! urlă regele.

— Nu-ți va fi greu, răspunse unul în numele tuturor, cu ochi strălucitori. Greu nu este să ucizi, rege. Greu este să hotărâști să sacrifici. Noi ne-am hotărît. Acum nu ne mai pasă de nimic.

„Ia te uită ce viteji avea Egeu — își spuse Minos în sine — și cu toate acestea i-a lăsat acasă.“

Nu apucă să-și termine gîndul. Mamele tinerilor care nu fuseseră aleși de Minos se repeziră și își traseră copii cît mai departe. Lîngă Minos nu mai rămăseseră decît cei aleși și, puțin mai departe, strîns ghem, mamele acestora. Ele înțeleseseră că în ceea ce-i privește pe copiii lor, toate speranțele dispăruseră.

Apoi, una dintre ele scoase un strigăt. Celelalte făcură la fel. Ele se apropiară, cu amfotele în mîini, de copiii lor. Fiecare și-l luă apoi pe-al ei și începu să-l spele pe față și să-l pieptene. Apoi se împrăștiară pe ogoarele învecinate și, cîntînd cîntece de nuntă, adunară flori de cîmp pe care, împletindu-le în cununi, le așezară pe capetele copiilor lor.

La puțină vreme după aceea, un nor de praf se ridică. Un grup de călăreți sosi în trap mărunt.

— Luați-i ! porunci Minos. Nuntirea lor a luat sfîrșit.

Cortegiul porni. În spatele lui se ridică un nor gros de praf. Iar cînd acesta se risipi se puteau distinge paisperezee trupuri bătrîne care, cu capul în țărîină, semănau cu niște copaci trăsniți.

În căsuța în care zăcea Egeu, femeile erau gata să înceapă și ele să bocească. Aveau atît de multe motive încît nu știau cu ce să înceapă. Cu bărbații lor căzuți în luptă, cu tinerii luați de Minos, cu Egeu care abia-și mai trăgea suflarea ? ce lungă și chinuitoare era agonia acestuia. Toate bătrînele văzuseră oameni murind. Moartea pornește, face o mică haltă. Apoi, în tăcerea care se lasă, nu se mai aud decît pașii ei. Pe urmă încetează să se audă și pașii și atunci totul amuțește. Totul se răcește și încremenește. Iată ce este moartea. Văzuseră mulți oameni murind. Dar moartea lui Egeu de ce întîrzia atît de mult ? După cît se părea Egeu nu voia să moară. Și avea dreptate. Toate rudele sale abia așteptau ca să-i smulgă tronul. Și dintre toți, cel mai mult, fratele său Pallus, care era nerăbdător să-i cadă sceptrul din mîină ca să-l ridice și să i-l dea celui mai mare dintre cei cincizeci de fii ai săi.

Ce soartă cumplită ! Acum, cînd ar fi trebuit să fie de o mie de ori mai puternic, acum cînd mai mult ca oricînd avea atîta nevoie de sănătate și de putere, vine *Haron*, se așază la căpătîiul lui și îl înghiontește, poruncindu-i să-l urmeze.

Bătrînele aşteptau încordându-şi auzul ca să înţeleagă. Li se părea că îi auzeau certându-se. Egeu încercând să-l îndepărteze pe Haron cu gemetele lui, iar acesta zorindu-l şi înghiontindu-l ca să-l urmeze. Când cearta dintre ei se sfârşi, Egeu încetă să mai geamă. Încetară şi spasmele. Printre buzele palide ale muribun-
dului ieşi atunci un fel de scrişnet. Speriate, femeile dădură buzna afară. „Vai, s-a stins steaua Atenei“, strigară, sfîşiindu-şi hainele şi bocind.

— Ce-i cu voi, femeilor ? auziră înapoia lor o voce.

— A murit Egeu ! răspunseră. Dar imediat şi-au dat seama că cel care vorbise era chiar Egeu. Se întoarseră la căpăţîiul lui. Una dintre ele aduse o amforă.

— Trăieşte ! strigară, nevenindu-le să-şi creadă urechilor. Îi umeziră buzele. Acestea rămaseră nemişcate.

— A murit, spuseră.

Una dintre ele observă că pieptul i se mişcă.

— Tăceţi ! Nu a murit. Doarme ! Ssst ! Nu a murit. Doarme !

— Ssst ! făcură şi celelalte.

Şi acest „ssst“ se furişă afară din căsuţă şi se îndreptă spre Atena. „Ssst, Egeu d o a r m e !“

Acolo, la căpăţîiul patului său, se luptaseră moartea şi somnul. Şi, ciudat ! pînă la urmă învinsese somnul, tămăduitorul tuturor răniţilor, îndureraţilor şi disperaţilor.

Dar una este să învingi moartea şi alta să câştigi viaţa. Rănile pe care le primise Egeu fuseseră mortale şi ca să învingă trebuia să lupte cu disperare împotriva morţii. Acum trebuia să învingă şi durerea. Şi după cum ştim

cu toții, durerea este legată de moarte. Începură zile și nopți de nesomn și chinuri. Gemetele ajungeau pînă departe de căsuță. Femeile zăvorau ușile, ca nu cumva să treacă pe afară vreun soldat de-al lui Minos și, auzind gemetele, să-l găsească pe Egeu și să-l omoare.

Numai credința că Egeu este mort l-a făcut pe Minos să se liniștească și să nu-l mai caute.

De altfel, femeile avuseseră grijă să împrăștie zvonul că Egeu este mort. Și nu numai Minos, dar și toți atenienii nutreau convingerea că Egeu nu mai este printre cei vii. Dar acum orașul se pregătea pentru o altă înmormîntare, mult mai cumplită, fiindcă era vorba de înmormîntarea unor oameni vii. A celor șapte tineri și șapte tinere luate drept pradă de Minos. Un astfel de doliu, un asemenea cortegi dus pînă la poarta ce se deschide spre lumea cealaltă nu se mai întîmplase niciodată. Să însoțești la groapă niște oameni vii ! Așa ceva nimeni nu crezuse că ar fi cu putință. A trebuit să vină acest învingător nemilos ca lumea să ajungă că creadă ceea ce nu era de crezut. Că datorită lui Minos, cel sortit morții trebuia să se însoțească pe sine însuși pînă la ultimul său lăcaș.

Orice ființă care ar fi avut cît de cît însușiri omenеști, ar fi simțit, fără îndoială, puțină milă. Ar fi renunțat la răzbunarea sa, i-ar fi pus în libertate pe tineri și s-ar fi întors în patria sa. Gînduri omenеști. Dar asemenea gînduri își fac numai oamenii. Pe cînd un om fără inimă !... În sfîrșit !

După o zi plină de întîmplări, Minos se ospăță și apoi, tolănindu-se sub umbra platanului, adormi îndată. Un somn adînc, liniștit, cu vine

frumoase. Și avea de ce ! După el, tot ceea ce făcuse era drept. Și de ce n-ar fi fost, de vreme ce împărțirea dreptății se află în mâinile celor puternici ? De cînd există lumea, dreptatea o are numai cel puternic, iar vina cel slab. Așadar, omul are nevoie doar de atîta putere cît să-și apere dreptatea. Nu ca să și nedreptățească. Iar dacă îi mai prisosește, să-i apere cu ea pe cei nedreptățiți.

Minos nu avea nici una din aceste calități. El gîndea ca lupul care crede că toate oile au apărut pe lume numai ca să fie mîncate de el.

Așa cum am mai spus, după ce a mîncat și a băut vinul parfumat al Aticei, Minos s-a culcat și a dormit un somn liniștit.

Oamenii ca el au pînă și somnul provocător. Și parcă dinadins, ca să-i vadă toți și să spună : „Ia vedeți ? Astăzi a învins somnul. Mîine va învinge și moartea.“

Oamenii din garda sa cînd l-au văzut că doarme, au înfipt sulițele în juru-i, atîrnîndu-și mantalele de ele ca să ascundă somnul stăpînului. Nu cumva să-l vadă dormind ostașii de rînd și să-și dea seama că și regii dorm la fel ca ceilalți oameni !

*
* *

Se trezi abia după amiază și porunci să fie înhămați caii la carul său aurit.

Voia să înnopteze pe vas. Nu zic ! Plăcut este somnul la umbra unui platan. Pe mare însă este mai legănat. Pe nava lui regească îl aștepta o odihnă dumnezeiască, pe puf.

În sfîrșit, sosi și clipa plecării. Toți cretanii erau acum călare. Oare veniseră din Creta cu atît de mulți cai ? Da, de unde ! Cei mai mulți erau furați. De altfel nici nu-i de mirare. În limbajul războaielor, lucrul acestea se numește pradă.

Pentru că după legiuiri multiseculare averea unui învins devine proprietatea învingătorului. De aceea, îndreptîndu-se spre porturi, unde îi așteptau navele, cretanii călcau sub copitele cailor tot ceea ce le ieșea în cale. Milă ? Cuvînt fără noimă. Cum să le fie milă de animale, de grîne și de legume cînd ei striveau sub copitele cailor chiar și copiii atenienilor ?

Desigur, dacă ar fi avut o fărîmă de inimă nu ar fi trecut prin mijlocul orașului, ca să nu adîncească rana uriașă care în zilele acelea se numea Atena. Zadarnică speranță !

Drumul care ducea la mare era plin de praf și de gemete. Orașul rămăsese în urmă pustiu. Toți cetățenii coborîseră la Faleron ca să ia parte la nemaiîntîmplata înmormîntare de vii, a fiilor și fiicelor Atenei.

Ceea ce alesese Minos fusese cu grijă ales. Tinerețe, frumusețe, prospețime. Și de ce toate acestea ? Ca bieții tineri să devină hrană pentru Minotaur. Cu toate că atenienii nu aveau nici o vină că acesta era un monstru și nici că se hrănea cu carne de om.

Înainte de a se îmbarca pentru întoarcere, Minos se adresă arhonților Atenei care îl însoțiseră pînă acolo.

— Atenieni ! Ascultați. Nu este treaba învingătorului să străbată în fiecare an marea ca să-și primească tributul pe care învinșii i-l dătoază. De aceea, pe viitor, alegerea și aduce-

rea tinerilor voi trebuie să o faceți. Dar, grijă !
Va fi vai de voi dacă nu-mi veți alege unul și
unul. Deci... Cugetați mai întâi și apoi alegeți.
Altfel, ceea ce vă așteaptă... nici nu vreau să
mă gîndesc !

Se urcă apoi pe vasul lui regesc în hambarele
căruia era închisă prada vie. Din clipa aceea,
tinerii și tinerele din Atena nu mai aveau decît
o singură speranță. Ca nava să se scufunde. Să
ajungă mai curînd pe fundul mării decît în
Creta, unde știau ce-i așteaptă.

Flota lui Minos se îndepărtă alene. Nu peste
mult, se lăsă noaptea. Atenienii rămaseră ne-
mișcați pe țărm, pînă cînd vasele se pierdură în
întuneric. Muți și încremeniți de durere.

Pe insula Creta viața se scurgea liniștită și monotonă, așa cum orînduise, înainte de a pleca, regele Minos. Cei săraci munceau, cei bogați se îmbuibau.

Femeile de la curte își purtau giuvaerurile, pe cînd femeile sărace, zdrențele. Dar, unele dintre cretane, cele care erau mame, scrutau largul mării cu ochi chinuți și înlăcrimați. Lacrimile n-au nici patrie, nici stirpe aleasă sau modestă. Iar femeile, și cele bogate, și cele sărace, plîng cu același fel de lacrimi. Numai că — lucru ciudat ! — cele mai bogate lacrimi le varsă femeile cele mai sărace.

Dar acum este vorba de mame. De mamele războinicilor. De cele mai sacre dintre mame. În clipa aceea ele nu purtau ură, nici dușmanilor și nici mamelor acestora. Aceste mame sînt ființe care nu știu să dușmănească. Și dacă urăsc ceva într-un război este războiul însuși — oricare l-ar cîștiga. Pentru că ele își pierd copiii și asta e de ajuns.

A existat vreodată un rege, care să spună unei mame : „Dă-mi băiatul ca să ți-l omor în război“ și mama să răspundă : „Ia-l, cu plăcere ?“ Desigur că nu.

Prin asemenea sentimente nici măcar Pasifae nu se deosebea de celelalte femei. Era și ea mamă, deși în același timp era și nevasta unui monstru. Știa că și de data aceasta bărbatul ei făcuse încă un război nedrept. Era un lucru

obișnuit la el. Pentru că Minos nu pornea niciodată altfel de războaie. Singurul război drept este acela în care oamenii luptă ca să-și apere gloria, căminul, într-un cuvânt, patria. Un război de acest fel Minos nu dusese niciodată. Și de aceea îl cuprindea turbarea când vedea cu câtă dârzenie și jertfire își apărau dușmanii săi libertatea.

Libertate ? La ce-i folosește unui popor mic ? După părerea lui libertatea era un lucru de prisos. Chiar dăunător. Deoarece stârnește altora pofta să i-o răpească. Deci când ești mic poți trăi liniștit fără libertate. Așa e ? Nicidecum. De aceea, avem războaiele de apărare, singurele războaie drepte.

Minos spunea că pornise războiul pentru că taurul din Maraton îi omorîse fiul. Bine. Dar atunci de ce nu pornise războiul împotriva taurului ? Atunci nimeni nu l-ar fi condamnat. Dimpotrivă. Atenienii i-ar fi fost recunoscători pentru că îi scăpase de taur.

Dar nu aceasta fusese cauza adevărată a războiului. De mult nu se mai războise și se plictisea. Ce era de făcut ? Să-i învingă încă o dată pe cei învinși ? Frumos ar fi fost. Iar războiul foarte ușor. Existase însă o piedică. Cei învinși renunțaseră să se mai războiască. Pe de altă parte, Atena fiind un oraș pașnic, nu-i dăduse un astfel de prilej. A fost nevoie ca Androgeu să fie omorât de taur ca, în sfârșit, să găsească motivul mult așteptat.

De data aceasta, pregătirile lui Minos fuseseră nemaipomenite. În afară de flota sa mare mai construisese și multe alte vase. Pentru asta fuseseră doborâte toate pădurile Cretei, lăsând pleșuvi vestiții ei munți. Și asta numai și numai

din nebunia unui om orgolios. Aceste nave aveau o formă foarte ciudată. Erau alungite la pupă și proră, ca să spintece mai ușor apa și deci să plutească mai rapid.

Dacă Creta nu ar fi fost insulă și, mai ales una îndepărtată, nu ar fi avut nevoie de astfel de vase, și, poate, pentru încă multe secole flota ei ar fi păstrat forma lor veche. Dar iată că Dedal, datorită unei noi invenții, a schimbat mersul istoriei. Într-o zi, marele constructor, observînd felul în care înoată rața, s-a uitat cu mare luare aminte la înotul ei și a construit, pentru încercare, o bărcuță pentru fiul său. Și, minune ! Bărcuța plutea pe apă cu atîta ușurință încît îl uimi chiar și pe constructorul ei.

Dar... Minos vedea totul. Pretutindeni avea spioni. A doua zi, Dedal fu chemat la palat.

— Ce spirite ai vîrît în bărcuță ? îl întrebă direct. Am aflat că zboară pe ape precum o pasăre.

— Întocmai. E pasăre.

— Să nu-mi spui prostii. Unde îi sînt aripile ?

— Vîslele.

— Vîsle au și vasele mele. Dar nu zboară.

— Simplu ! Am construit o pasăre de mare. Cu coada și capul ridicate și cu pîntecele curbat. Încă nu i-am dat un nume. Cred că i s-ar potrivi *tropis* *.

— Fă-mi din astea cîteva mii !

— Ce ?

— Nave.

* Carenă (gr.).

— Nu sînt constructor de nave. Le creez doar. Modelul există. Constructori de asemenea. N-au decît să o copieze.

Și așa, fără să vrea, Dedal puse în mîinile lui Minos arma cu care mai tîrziu acesta avea să-i cucerească patria.

În epoca aceea îndepărtată, ca de altfel și în epoca noastră, cînd pun în aplicare o nouă invenție învățații nu se gîndesc la urmările ei catastrofale, ci numai la faptul că descoperindu-le le pun în slujba omenirii.

De aceea, abia mai tîrziu, cînd flota lui Minos pornise spre Atena, Dedal și-a dat seama ce mare nenorocire adusese propriei lui patrii.

Dar sîntem obligați să recunoaștem adevărul. Preaputernicul Minos ar fi învins și cu vechea lui flotă. În vremurile acelea nu exista un alt regat pe pămînt care să aibă atîta putere, dar mai ales o atît de mare bogăție. Toate celelalte regate erau mici. State-orașe. Pînă la dinastia lui Minos la fel fusese și Creta. El, Minos, a fost primul care le-a unit cu forța, sub sceptrul lui Cnossos. Dar ca și cînd nu i-ar fi ajuns aceasta, supusese și toate celelalte insule din Marea Egee, care mai înainte se numise altfel.

Desigur, mai era o altă țară în Africa, de-a lungul Nilului — Egiptul, însă acolo bogat era numai faraonul. Supușii umblau pe jumătate goi. Erau prost hrăniți și sclavi de la mic la mare. Viața lor era în mîinile faraonului. Putea să-i ucidă nu numai cînd se făceau vinovați, ci chiar și atunci cînd acesta voia să se distreze.

Sub amenințarea biciului, asemenea supuși puteau să clădească temple și monumente fune-

rare uriașe. În schimb sub amenințarea biciului nu puteau fi puși să lupte. Iar dacă se întâmpla totuși așa ceva, erau distruși.

Asemenea regate erau mari prin număr și nu datorită vitejiei războinicilor lor. Metoda de a câștiga o bătălie era simplă : jertfește jumătate dintre luptători și învingi.

Cu totul altfel se petreceau lucrurile în Creta. Nu vrem să spunem prin aceasta că bogăția insulei nu se afla în mâinile lui Minos. Dimpotrivă. Cretanii însă nu erau o cireadă, ca egiptenii. Acolo ei aveau, de bine de rău, un petec de pământ, un mic loc sub soare. Dar prea mic. Atîta doar cît le era necesar să trăiască dar nu și să ridice capul. Iar dacă se întâmpla ca vreunul dintre ei să obțină ceva mai mult vin sau untdelemn, Minos îi urca birul și astfel îl readucea la același nivel cu ceilalți.

Dar să ne întoarcem la Minos și la războiul împotriva Atenei. Regele fusese sigur de victorie. De altfel, învinsese de atîtea ori, încît ajunsese să creadă că victoria nu putea să fie de partea altcuiva. Singura lui grijă fusese să scormonească o pedeapsă care să fie pe măsura vinovăției lui Egeu. Se gîndise, dar cu cît se gîndea mai mult cu atît disperarea lui era mai mare. Pentru că toate pedepsele care îi trecuseră prin minte erau trecătoare. El însă se ambiționase să nascocoască una care să nu aibă sfîrșit. O rană care să nu se închidă niciodată. O lacrimă care să curgă, să curgă și să nu sece niciodată.

Multe zile în șir nu se gîndise decît la aceasta. Și într-o dimineață se sculă vesel și porunci să i se aducă vin și să fie chemați

sfetnicii lui ca să se veselească împreună cu el. Găsise pedeapsa. Îi va obliga pe atenieni, drept tribut pentru înfrîngerea ce urma s-o suferă, ca în fiecare an să aleagă singuri și să-i trimită șapte dintre cele mai frumoase fete și șapte dintre cei mai frumoși efebi.

Împărtaşindu-le curtenilor hotărîrea sa, toți ridicară cupele. Frumoasă pedeapsă și demnă de regele lor. Șapte fete și șapte băieți !

— Dintre cele mai frumoase, da ? strigă un curtean cu colți ca de cîine. Cele mai frumoase. Ca să se golească Atena de frumusețe. Să se urîțească și astfel atenienii să nu se mai tot laude cu callos-ul * lor.

— Minunat ! Să ne trăiești ! Asta, da, *callos*. Așa le trebuie.

Curteanul cu colți de cîine căzu pe gînduri. „De fapt, ce voia să facă Minos cu tinerile și tinerii atenieni ? Nu cumva avea de gînd să înființeze o colonie ateniană pe insula Creta ? Cum adică ? Să aducă dușmanul în casele noastre ? Nu ! Mai bine să rămîină acolo în Atena lor.“

— Tu — i se adresă Minos — de ce te-ai întunecat la față ?

— M-am gîndit la tinerii atenieni, și atunci vinul s-a acrit în mine. Mi-e frică. Ce vom face mai ales cu ateniencele ? Le vom pune să ne facă copii și astfel să înființăm o altă Atena în Creta ?

— Liniștește-te ! Acela care naște idei mari este în stare să nască și pe cele mărunte. Am avut eu grijă...

* Frumusețea. (gr.)

— Ce ? întrebare cu toții, întinzînd gîturile de curiozitate.

— Gospodarul cel bun trebuie să se gîndească nu numai la copiii lui, ci și la animalele lui.

— E drept !

— Și nu numai la animalele domestice, ci și la cele sălbatice. La fiare.

— Și mai drept !

— Minotaurul s-a săturat să tot mănînce oi, capre, țapi și berbeci bătrîni. Rîvnește, bietul de el, la ceva mai fraged și mai gustos.

— Zeiască idee ! strigară cu toții.

— Acum m-am liniștit, spuse cel cu colți cîinești.

— Ei, dacă te-ai liniștit, du-te și te culcă !

Curteanul se ridică. Ceilalți îl văzură cum se clatină pe picioare. Era beat. „Hai să mergem și noi — se îndemnară unii pe alții — înainte de a ne-o cere el. Este mult mai bine să ghicești poruncile stăpînului tău decît să aștepti să le auzi din gura lui.“ Se ridicară și se retraseră în culcușurile lor.

...Și astfel, victoria fusese asigurată încă înainte de a se porni războiul. Mai mult chiar, Minos orînduise și ceea ce avea să se întîmple după victorie. Pedepsele și despăgubirile pe care avea să le plătească învinsul.

Navele înaintau în ordine. Marea era liniștită. Flota plutea domol. Nici o adiere de vînt. De aceea vasele își păstrau alinierea lor perfectă. Desigur, pentru vîslași era foarte obositor. Lui Minos însă puțin îi păsa. Vîslașii erau sclavi și sclavii — după părerea tuturor stăpînilor din lume — sînt ființe care nu trebuie să obosească niciodată.

După ospaț, Minos, rămînînd singur, se întinse în așternutul lui de puf și dormi.

*

* *

Pasifae își luase rămas bun de la Minos fără bucurie, deși el încercase să o convingă că trebuie să se simtă mîndră și să fie veselă, pentru că se ducea să aducă înapoi sîngele lui Androgeu. La ce folos însă? Parcă războiul putea să-l readucă la viață pe fiul ei? Răzbunarea nu-i aducea înapoi pe cei morți. Mulțumirea de a vedea plîngînd și alte mame? Dar aceasta nu poate fi o mulțumire pentru o mamă.

Lui Minos asemenea simțăminte îi erau străine. De aceea nu putea înțelege de ce nevasta lui nu era veselă. Desigur, Pasifae ar fi putut să-i explice. Dar la ce bun? Ea știa că nu ar fi izbutit să schimbe hotărîrea lui Minos.

Cînd își pierduse fiul, Pasifae plînsese amar. Cu timpul însă își uscase lacrimile hotărîtă să se dăruiască celorlalți copii ai săi. O neliniște nespus fiica ei, Fedra. Și mai mult decît orice, caracterul ei. Nu semăna cu cealaltă fiică a sa, cu Ariadna. Fedra era certăreață, aprigă și răzbunătoare. Păcat însă. Pentru că era frumoasă. Cea mai frumoasă din Creta.

Singura mîngîiere pentru Pasifae era prietenia sa cu Dedal. În ultimul timp însă, dar mai ales după plecarea flotei, Dedal se schimbă. Tăcea îndelung, ofta, își pierduse somnul. Mai mult se gîndea decît lucra.

— Ce te apasă pe suflet, bunul meu Dedal? îl întreabă într-o zi Pasifae văzîndu-l astfel. Ești sănătos. La fel și fiul tău. Cît despre arta ta...

— Și patria mea? întreabă el îndurerat.

— Tot mai suferi?

— După cum vezi, nu am adus-o cu mine. Patriile nu călătoresc.

— Hm! Soțul meu le face să călătorească.

— Asta pentru că ele sînt străine și nu-i este milă de ele. Dacă i s-ar cere cumva propria lui patrie...

— Nenorocirea noastră este că insula nu s-a aflat niciodată în primejdie. De aceea nu știm ce înseamnă să-ți pierzi patria.

În timp ce vorbea cu Dedal, Pasifae era atentă la ceea ce se petrecea afară. Deodată o auzi pe Fedra certîndu-se cu Icar. Băiatul avea dreptate și ar fi putut să o ia la bătaie. Nu o făcu însă pentru că Fedra era fiica regelui. Desigur, lui puțin îi păsa. Îl oprise însă tatăl său.

Pasifae o strigă pe Fedra.

— Ei, bine, ce s-a întîmplat?

— Icar a meșterit ceva, spuse Fedra. Un anume obiect care se rostogolește și nu vrea să mi-l dea.

— Dacă este al lui!

— Cum al lui? Are să înceapă acum să spună că lucrurile mele sînt ale lui.

— Este al lui Icar!

— Al lui Icar! holbă ochii Fedra, care, pentru prima dată descoperea că există ceva pe lume care nu-i aparținea ei. Al lui Icar? Și Icar al cui este? Nu-i al meu?

— Vasăzică... îl iubești?

— Eu? Cum se poate să iubești ceva care îți aparține?

Acest fel egoist de a gândi al Fedrei o adu-se la disperare pe Pasifae.

— Adică, spuse, rochia pe care o porți, fiindcă este a ta, n-o iubești?

— Cum pot să iubesc un ceva pe care, după ce s-a învechit, îl arunc? Spune-i lui Icar să-mi dea jucăria.

Icar se înfurie.

— Nu-ți dau nimic, îi spuse. Mingea este a mea. Eu am făcut-o. Fă și tu una ca să fie a ta.

— Nu pot face asemenea lucruri. Și mă mir cum de ai izbutit tu. Cred că nu ești om. Dă-o înapoi?

— Nu ți-o dau! În schimb, dacă o vrei cu tot dinadinsul, pot să ți-o dăruiesc. Îți cer numai să recunoști că este a mea.

— Păstrează-ți darurile. Nu!... N-am să ți-o cer și nici n-am să recunosc. De altfel, nu ești chiar atât de grozav ca să faci daruri.

— Chiar dacă îmi aparține?

— Nu recunosc că-ți aparține ceva și mă mir cum de îndrăznești să-mi dăruiești propriile mele lucruri. Trebuie să știi că aici nu-i Atena. Avem și un Minotaur. Deci... dă-o înapoi!

— Asta îmi ești? Atunci, na! Și după ce sfărîmă sfera i-o aruncă la picioare. Furioasă, Fedra se repezi și îl apucă de guler.

Icar privi cu disperare la tatăl său.

— Tată, ce să fac acum cu ea? Să-i stîlesc nasul?

Pasifae interveni, despărțindu-i.

Dedal rămase tăcut. De cîtva timp Cnossos începuse să-l apese. La un moment dat chiar se gîndise să se mute la Festos. Observase că oamenii de acolo se poartă cu mai mult respect. Dar acest oraş îşi pierduse măreţia. Din ce cauză? Fiindcă nu mai era în stare să-şi hotărască singur propria lui soartă. Devenise ca şi Gortinos, sau ca celelalte oraşe cretane, *oraşe supuse*. De aceea, Dedal se hotărî să rămînă mai departe la Cnossos.

Pasifae, după cum se dovedise, avea simţul frumosului mult mai dezvoltat decît Minos. Admira, fără rezerve, geniul lui Dedal, şi nici măcar prin minte nu-i trecuse să intervină în munca lui, să-i dea indicaţii sau să-i facă vreo observaţie. După părerea ei, tot ceea ce ieşea din mîinile lui Dedal era perfect. Din cauza aceasta, de multe ori se ciocnise cu Minos. Pe acesta nu-l interesa dacă opera emoţiona sau nu. După părerea lui, cînd o operă impresionează sau îngrozeşte pe cineva înseamnă că este perfectă. Şi astfel, încet-încet Minos începuse să intervină în munca lui Dedal, să-l obosească şi, pînă la urmă, să-l îmbolnăvească chiar. Şi de fiecare dată cînd se întîmpla aşa ceva Dedal îşi amintea cu nostalgie de bunul şi iubitorul de artă Egeu.

Şi apoi mai era ceva care nu-i dădea pace. Pieirea lui Talos. Oricît de nevinovat se ştia în sufletul său, totuşi mîinile sale erau acelea care îl împinseseră. Din acest motiv gîndul i se întorcea mereu la zilele acelea întunecate, cînd duşmanii lui îl aduseseră pînă în pragul nebuniei şi pînă la crimă. Acum ştia bine : pînă în ceasul cel din urmă avea să vadă mereu chipul celui ucis.

În ziua cînd Dedal află de victoria lui Minos și de moartea lui Egeu, se retrase undeva într-un loc ascuns și plînsese cu lacrimi amare. Știa ce învingător nemilos era Minos și cu cîtă cruzime se va purta cu cei învinși.

Un vas rapid adusese vestea și totodată daruri scumpe Pasifaei. Regina era obișnuită să înoate în aur. Totuși, prin simplitatea perfecțiunii și a liniei lor severe, bijuteriile primite din Atena o vrăjiră. Gustă astfel o emoție pe care simțirea ei regească n-o mai cunoscuse niciodată.

Întîmplarea făcuse ca atunci cînd îi fuseseră aduse bijuteriile Pasifae să se afle în atelierul lui Dedal. Acesta, cînd le văzu, închise ochii.

— Regele te salută, prea frumoasă și glorioasă regină, spuse solul. A dobîndit o mare victorie. Neamul lui Erehteus a fost nimicit și numele urmașilor lui nu se va mai auzi niciodată pe pămînt.

— Egeu este mort ? întrebă Pasifae cu durere.

— Nu mai există acolo nimic viu, regină. Pasifae făcu un semn solului să se retragă. Sufletul ei era turburat. Presupunea că Egeu, de vreme ce era rudă cu Dedal, trebuie să fi avut ceva din calitățile acestuia. Ca să nu sporească și mai mult durerea lui Dedal, îl lăsă singur, înapoindu-se la palat.

Nu era deloc bucuroasă pentru darurile primite. Simțea așa, de parcă le-ar fi smuls

de la o moartă. Și apoi, la ce îi foloseau ? Să le poarte și să-și amintească de fiecare dată că erau mînjite cu sînge nevinovat ?

Le aruncă într-un colț și își acoperi fața. În loc de mîndrie simțea durere și rușine că era soția marelui învingător. Dar, în definitiv, ce însemna o victorie ? Nu știuse, o aflate abia astăzi. Victoria mirosea a fum înăbușitor, a sînge și a ruine. Adevăratul ei imn era croncănitul corbilor.

Apoi intră la ea Fedra :

— Mamă, ce ? Îl plîngi încă pe fratele meu ? Ehe, ar trebui să cînti. L-au plătit atenienii cu mii și mii de morți.

— Pe fratele tău n-au să-l aducă înapoi nici toți morții din lume. Pe Androgeu tatăl tău l-a făcut un monstru. Un Minotaur care, din lumea cealaltă, mănîncă copii vii ai altora.

— Haide, taci !

Abia acum descoperi Fedra giuvaerurile.

— Ah, ce frumoase podoabe !

— Lasă-le acolo ! îi strigă Pasifae.

— Bine... bine... N-am să ți le iau. Și apoi sînt atît de sărăcăcioase !

— Tu semeni cu tatăl tău. Îți place numai ce strălucește. Nimic altceva. În ceea ce privește arta...

— Artă nu înseamnă strălucire ?

— Nu știi nimic. Îmi pare rău că am adus pe lume o ființă atît de frumoasă și atît de lipsită de suflet. Pleacă !... Lasă-mă singură !

— Ca să plîngi ? Nu te las ! Cel puțin dacă aș ști pe cine plîngi...

— Pe supraviețuitorii din Atena. Dar ce știi tu despre lacrimi.

— Eu ? Dacă ai ști cîte am vărsat eu astăzi ! Uite, zgîrietura asta, știi cine mi-a făcut-o ? Fiul prietenului tău.

— Pleacă ! Ți-am mai spus-o ! Lasă-mă singură ! Spune-i Ariadnei să vină aici.

— Nu are să vină ! Stă ghemuită pe un scaun și plînge. A aflat că vor aduce șapte atenieni frumoși și îi plînge de pe acum.

— Și eu care nu am știut nimic.

— Dacă ai gonit solul. De aceea a venit el. Să ne spună ceea ce tu nu ai fost curioasă să afli. Cei șapte tineri și cele șapte tinere — cică — sînt pentru Minotaur. Să aibă ce să rumege.

— Nemernico ! Pleacă !

— Bine... bine... Plec ! Am să poruncesc să mi se pregătească carul și am să cobor la mare. Vreau să fiu printre primele care să-i vadă.

— Afară !

— Te superi fără motiv. Ai să te urîțești.

— Suflet hain ! Pleacă !

Fedra plecă așa cum venise. Crudă, nepăsătoare. Pasifae căzu pe o canapea. Tare mai era nefericită. Nefericită ca mamă și ca soție. Cum putuse zămisli pîntecele ei un asemenea vlăstar ca fiica ei, Fedra ? Și se gîndea de pe acum cîți oameni vor deveni nefericiți din cauza acestei fiice *.

* Într-adevăr, datorită firii sălbatice și egoiste a Fedrei a pierit mai tîrziu frumosul Ipolit, fiul dintr-o altă căsătorie al bărbatului său Theseu și al reginei Amazoanelor, Antiopa.

Tot orașul Cnossos se golise. Unii călare pe tauri, alții pe cai, alții pe jos coborau spre țărm ca să-l întâmpine pe învingător. Vasele începură să se ivească la orizont. Numai Pasifae, Dedal și Ariadna nu coborîră. Pentru ei această victorie însemna o mie de înfrîngeri. De ce s-ar fi dus acolo? Ca să se bucure? Altceva decît lacrimi Pasifae nu avea.

Apoi mai știa că războinicii sînt niște ființe care după victorie își pierd omenia. Știa de asemenea că de acum încolo în preajma lui Minos va simți numai groază. De aceea, se încuie în odăile ei, poruncind ca din clipa aceea să fie considerată ca moartă.

— Moartă! strigă speriată Ariadna.

— Da. De acum încolo sînt un mormînt în care zace mort tatăl tău.

— Mamă! strigă Ariadna și izbucni în lacrimi desperate.

— Să spui tatălui tău — îi ceru Pasifae — să rămîină departe de mine. Dacă va încerca să se apropie, va găsi un cadavru. Acum du-te tu la mare.

— Nu, strigă fiica sa și, la rîndul ei, se duse să se încuie în camera ei.

Acolo, la mare, totul era glorie, jale, rușine. Învingătorii strigau atît de parcă urlau. Primul care puse piciorul pe țărm — asemenea unui astru — fu Minos, care privi încrun-

tat soarele, fiindcă avea neobrăzarea să strălucească.

Erau de față și niște bătrâni înțelepți, trecuți prin multe, care blestemau zeii pentru că îi oferiseră lui Minos o asemenea victorie. Știau ei cu ce preț sînt plătite marile izbînzii.

— *Oime !* strigară văzîndu-i pe cetățenii Cretei alergînd cu ramuri de măslini în mînă ca să-i încoroneze pe învingători.

— Uitați-vă — spuseră bătrînii — au jumultit toți măslinii, și o să rămînă Creta fără untdelemn.

— Și lămîii — spuse un altul — i-au smuls din rădăcini.

— Aceștia nu ne vor mai fi de trebuință. Cu ajutorul zeilor, sperăm ca aceasta să fie ultima noastră victorie.

— Ce șușotiți acolo ? întrebă un Ecatontarh * ? Clevetiți ?

— Nu ! Cîntăm.

— Minciună ! V-am auzit clevetind.

— Așa sînt cîntecele bătrînești.

— Dați-vă la o parte să treacă cortegiul.

— Ce-ai spus ? Ce fel de cortegiu să treacă ? Funebru ?

— Al triumfului !

— Vai, ce mult seamănă plînsetele cu cîntecele !

— Tăceți, fiindcă altfel o să vă pierdeți capul.

— Ce bine ai face...

* Comandantul unei unități formată din o sută de ostași.

În clipa aceea, *ecatontarhul* încremeni în poziție de drepti. Trecea Minos. Ars de soare, sătul de glorie și sînge, mergea de parcă ar fi călcat pe nori. Privirea îi era aspră, strălucitoare ca lama cuțitului care taie doar. Taie și sclipește.

Veniseră să-l aclame și locuitorii din Gortinos și Festos. Se goliseră de oameni și satele și peșterile ciobanilor. Cînd îl văzură, căzură în mare disperare, fiindcă descopereau cît de mică era Creta ca să încapă un atît de mare învingător.

Puțin mai departe de țărm, acolo unde începeau livezile de măslini și viile, îl aștepta un car de aur cu patru cai. Caii erau atît de nerăbdători încît băteau întruna din copite. Minos se sui în car. Uralele izbucniră, făcînd să răsunе cîmpia. Vizitiul șfichiui vîntul cu biciul lui aurit. Caii zvîcniră. Carul străfulgeră sub soare și porni spre Cnossos, ducînd în el un zeu.

— Acesta — spuseră bătrînii — acesta este — vai ! *sfîrșitul*.

Cnossos îl aştepta pustiu, asemenea unui oraş mort. Oamenii ameţiţi de băutură urmau cortegiul, fără să le treacă prin minte că vinul cu care se îmbătaseră era sînge. Doar nişte cîini vagabonzi mai hoinăreau pe străzi. Cîinii — bieţii de ei — erau trişti. Asta pentru că oamenii le furaseră lătratul şi se duseseră să latre la mare. Nepăzit rămăsese şi Labyrinthul care se întindea imens sub soare. Semăna cu un sfinx împietrit. Înăuntru, Minotaurul îşi ascutea colţii. Presimţea ospetele măreţe ce-l aşteptau. Grea şi lipsită de farmec fusese viaţa lui în Labyrinth. Se va fi întrebînd careva : Bine, dar cum de nu se rătăcea ? Ca să-şi regăsească de fiecare dată culcuşul, îl ajuta mirosul său foarte fin, care percepea, oriunde s-ar fi aflat, mirosul greu degajat de resturile ospetelor pe care le înfulecase.

Am spus atîtea şi atîtea despre Labyrinth, dar nu am precizat un lucru : unde era clădit. Sub pămînt ? Aşa cred astăzi toţi. Îl numesc chiar palatul subteran. Noi însă nu credem. Din foarte multe motive. Un palat subpămîntean pot să clădească şi sobolii. De altfel, sobolii au o mulţime de palate subterane. Dar încă nu s-a pomenit ca un sobol să se laude că este arhitect. Pe de altă parte, ca să ne convingem că Labyrinthul nu fusese clădit

sub pământ, este suficient să ne amintim numele arhitectului. Nu este de crezut ca cel mai mare constructor al lumii să fi clădit o hrubă. Fie ea oricît de complicată. Nu ! Labyrinthul fusese clădit la suprafață, la o anumită distanță de Capitală, spre mare, la lumina soarelui, ca să-l admire oamenii. Faptul că Minos, nepriceput într-ale frumosului cum era, l-a folosit ca vizuină pentru un monstru nu putea să-l rușineze decît pe el și nicidecum pe Dedal. Dimpotrivă, cînd Dedal a aflat ce destinație i s-a dat Labyrinthului, atît de mult s-a supărat, încît s-a jurat să nu mai construiască nimic pentru un om atît de lipsit de gustul frumosului.

S-a retras în casa lui modestă, îngrijindu-și soția bolnavă și făcînd educația unicului său fiu.

Nu după mult timp soția lui muri. Din clipa aceea nu se mai gîndi decît la fugă. Dar unde să se ducă ? Atena îl condamnase la surghiun pe viață, iar majoritatea celorlalte orașe îl socoteau vinovat de uciderea unui copil. Apoi, niciunul dintre regii sau arhonții cunoscuți nu avea pasiune pentru artă. Și după cum se vede, Dedal nu aflase încă ce soartă avuse-se Egeu și orașul său iubit. Nu aflase nici că templele, statuile și, în general toate operele de artă pe care le făuriseră mîinile sale fuseseră sfărîmate.

Cînd a aflat, l-a străfulgerat o durere adîncă. Cu toate acestea, nici să rămînă nu mai putea. Trebuia să fugă. Acum... Mîine... Cît mai curînd posibil. Chiar dacă avea să se

înece. Numai să părăsească orașul unde măcelul era socotit artă.

Să plece ! Să plece ! Dar unde ? Și deodată își aminti de un nume : Cocal ! Cocal ! admiratorul artei sale, regele Siciliei, care cîndva îl chemase la curtea sa ca să-i împodobească orașul cu opere de artă. Da, la el trebuia să plece.

Toată noaptea rămase treaz, plăsmuind fel de fel de planuri. Cum să plece pe ascuns, cum să se prezinte în fața prietenului său și așa mai departe. Sicilia era atît de departe. I se părea la capătul lumii. Dacă pînă să ajungă în Creta, după ce plecase din Atena, trecuse prin atîtea primejdii, doar zeii știau la ce trebuie să se aștepte pînă să ajungă în Sicilia. Și dacă regele Cocal nu mai trăia ? Dacă era supărat pentru că refuzase toate ofertele pe care i le făcuse ? Cînd un rege este supărat, te poți aștepta la orice. Dar nu ! Era greu de presupus că un om atît de devotat artei, un bărbat care avea un adevărat cult pentru Frumos, să se poarte cu el asemenea unui barbar.

Deci nu-i rămînea decît să găsească vasul care să-l ducă în Sicilia. Bineînțeles, totul trebuia pus la cale pe ascuns, ca să nu prindă de veste Minos. Ar fi fost în stare să-l fugărească pînă la capătul lumii. Desigur, nu era ușor. Dar pînă la urmă avea să găsească unul. Aurul e puternic. Dar mai puternică este teama. O zei !... Cu cîtă greutate se dobîndește libertatea !

Toată noaptea rămase treaz. Cînd soarele începu să lumineze vîrful muntelui Ida, privindu-l, lui Dedal îi dădu prin minte să meargă

și să se ascundă într-una din peșterile lui. Să-și petreacă acolo restul zilelor ca un simplu cioban. Să se îngrijească doar de oile sale și să li se închine și să le mulțumească zeilor săi munteni că îl apără de amenințarea stîncilor ce se desprind din vîrful muntelui.

Cînd se luminează, Icar, după ce se spală și admiră acea dimineață frumoasă, se duse să-și caute tatăl. Îl îmbrățișă, apoi îi spuse, vorbind asemenea unui om matur :

— Ce anume îl frămîntă în așa măsură pe scumpul meu tată încît somnul nu i se mai prinde de gene ?

— Icar, răspunse Dedal, spune-mi cum găsești tu viața aici ?

— Dezgustătoare. Fără îndoială. Ariadna e bună. Dar este mare și nu stă să admire născocirile mele. Cît despre Fedra... Ei îi place numai să le spargă. Rămîne regina. Da, ea este bună, dar e mereu tristă.

— Și tatăl tău ?

— El este cel mai bun tată din lume, dar suferă în tăcere, și mie nu-mi spune nimic. Și-atunci ce are bun viața aici, ca să-mi placă ? Nu, nu-mi place nici Cnossos, și nici Labyrintul la construirea căruia tatăl meu a depus atîta suflet, pentru ca după aceea Minos să-l transforme în cușcă pentru Minotaur. Nu, nu-mi place deloc această viață. Dar dacă tatălui meu îi place, atunci am să-mi dau toată silința ca să-mi placă și mie.

— Nu, băiatul meu. Nu sînt un tată chiar atît de rău încît să te pună să iubești ceea ce nu iubești și ceea ce de fapt nici eu nu iubesc.

Aici, totul s-a prăbușit pentru noi. Și creația noastră, și gloria. Pentru un creator, Icar, asta înseamnă moartea. Desigur, aș fi părăsit viața cu ușurință, dar nu vreau să te las singur. Pentru că invidia și răutatea sînt mari și tu ești încă prea tînăr. De aceea m-am hotărît să rămîn în viață. Dar bucuria de care tinerețea ta fragedă are nevoie, aici eu nu sînt în stare să ți-o dau. Ai spus că Fedra îți distruge jucăriile? Nu e cel mai rău lucru. Tatăl ei distruge sufletele.

— Și ce trebuie să facem, tată? Te-ai gîndit?

— Dacă găseam ce anume trebuie să facem, nu ai fi auzit scîrțîind toată noaptea patul meu. Ne-au distrus patria. Atena este o ruină, un oraș înrobit, cu genunchii dușmanului înfipti în piept. Unchiul tău Egeu e mort. Dar, ca și cînd calvarul acesta nu ar fi de ajuns, Minos a hotărît ca Atena să trimită în fiecare an șapte tinere și șapte tineri, cu care să hrănească Minotaurul.

— Tată! strigă copilul. Tată! Hai să plecăm de aici! Să plecăm cît mai repede!

— Crezi că eu nu doresc același lucru? La fugă mă gîndesc în fiecare clipă. Dar tu, Icar, fii atent. Să nu-ți scape vreo vorbă.

— Mi-am cusut buzele, ca să nu-mi scape nici un gînd.

— Atunci, ascultă:

Copilul se apropie mai mult.

— Icar, iubitul meu copil... Acolo, departe, unde nu călătoresc nici măcar păsările, se află o insulă. Se cheamă Sicilia. Regele ei este Co-

cal. Un bărbat foarte bun, iubitor al artei, care mă așteaptă de multă vreme. Iată, acolo ne vom duce. Ca și răposatul tău unchi Egeu, și el vrea să-și împodobească orașul cu opere de artă. Acolo vom merge. De mâine am să încep să caut un mic vas. Și dacă soarta ne va fi binevoitoare, o nouă viață va începe și pentru noi. Dacă pe drum se va întâmpla să pier, tu să continui singur călătoria pînă vei ajunge la curtea lui Cocal. Îi vei spune că ești fiul meu. Are să te primească ca un părinte și are să te ajute să-ți desăvîrșești arta.

Icar era gata să se arunce în brațele tatălui său, cînd sunetele stridente ale unor goarne treziră din somn orașul. Imediat după aceea crainicii, care se împrăștiaseră în tot orașul, începură să strige :

— O, fericiți supuși ai preagloriosului nostru rege ! Cînd soarele va ajunge la înălțimea unui om, cu toții, bătrîni, tineri, arhonți, păstori, îmbrăcați-vă în haine de sărbătoare și duceți-vă la Labyrinth. Acolo ochii voștri vor vedea ceea ce pînă acum n-a mai văzut nici un alt ochi omenesc. Cele mai nobile vlăstare ale vestitei Atena — care acum a încetat să mai fie vestită — vor trece prin gura Minotaurului. Grăbiți-vă, fiindcă timpul trece și Minotaurului acuși i se va face foame. Repetăm : Fericiți supuși ai marelui și preaputernicului Minos...

Dedal își astupă urechile. Nu mai putea să audă. Icar îl imită.

— Ceruri ! strigă Dedal printre suspine. Zei ! De ce-ați lipsit pămîntul de cei drepti ? Dios ! Ce-ai făcut cu fulgerele tale ?

— Tată ! Vom merge și noi ?

— Nu !

— Și dacă ne vor sili ?

— Vor tîrî acolo numai ciolanele noastre.

Închiseră fereastra. Se încuiară pe dinăuntru și așteptară, hotărîți să nu deschidă ușa cu nici un preț.

Curînd după aceea, un trimis al regelui bătu în ușă.

— Dedal ! strigă cel de afară. Te caută regele. Să vii — zice — ca să împarți cu el gloria.

— Tata este bolnav în pat, spuse Icar.

— Să se scoale ! În asemenea împrejurări fericite și morții trebuie să se ridice din morminte.

Dedal se gîndi : dacă nu primește înseamnă să stîrnească mînia regelui, care cu siguranță avea să dea poruncă să fie supravegheat tot timpul. Ori, dacă avea să se întîmple așa, nu mai putea să-și pună în aplicare planurile sale de fugă.

— Bine ! Cu toate că sînt bolnav, deși picioarele abia mă mai țin, am să vin.

— Îmbracă-te cu hainele de sărbătoare.

— Am să mă îmbrac, spuse. Apoi, imediat, adăugă în gînd : „am să mă îmbrac în doliu“.

După puțin timp, Dedal și Icar ieșiră din casă, pășind în urma trimisului regal. La trecerea lor, mulțimea se dădea în lături. Curînd ajunseră. Tatăl și fiul ocupară locurile de onoare, pregătite pentru ei. Dedal îl ținea de mîna pe Icar și i-o strîngea. Tot așa precum își strîngea buzele ca să nu izbucnească în plîns.

Curînd sosi și Minos. Se așeză pe tronul său aurit și porunci să înceapă serbarea.

Alaiul fu deschis de gorniști care, ajungînd în dreptul tronului înălțară goarnea în semn de salut. Apoi se apropiară preotesele, avînd-o în mijloc pe marea preoteasă. Aceasta se opri în fața altarului și depuse ofrandele, iar preotesele, apropiînd torțele de rugul de lemn, îl aprinseră.

Abia acum, printre fum, flăcări și urale începu propriu-zis alaiul învingătorilor. Toți purtau platoșe de aur, prilej de mare uimire. Unde găsiseră cretanii atîta aur ? Nu cumva descoperiră vreun izvor din care curgea, în loc de apă, aur ? Pentru ce alaiul părea mai curînd un fluviu de aur, decît un alai de oameni.

Un cuvînt îi veni lui Dedal pe buze : „Jaf ! Un uriaș și nesfîrșit jaf, pe care Minos îl denumise război“.

În cele din urmă, serbarea luă sfîrșit. De fapt așa crezuse Dedal. Dar, vai ! Cea mai cutremurătoare parte a serbării Minos o păstrase pentru la sfîrșit. După o scurtă întrerupere apăru o falangă de preotese, urmate de șapte prea frumoase fecioare îmbrăcate toate în veșminte albe, ateniene, purtînd în picioare sandale de argint și avînd pletele împodobite cu flori de cîmp din Atica.

Te uitai la ele și te minunai. Cum era cu putință să pășească cu atîta liniște ? Știau oare unde sînt duse ? Iar dacă da, cum de nu izbucneau în plîns ? Cum nu-și smulgeau părul din cap ? Cum de nu se aruncau la pămînt de

disperare? Cum de puteau merge cu un mers atît de zeiesc cînd ştiau ce le aşteaptă?

Dar gîndeşte astfel numai acela care nu s-a îmbătat niciodată cu acel vin care poartă numele de sacrificiu.

Le urmau apoi cei şapte efebi. Preotesele îi stropeau cu fel de fel de mirodenii ca să aţîţe pofta Minotaurului. La început, cretanii îi priviră tăcuţi. Apoi, femeile izbucniră într-un plîns care se răspîndi pretutindeni. Ostaşii care supravegheau ordinea îşi întoarseră îngrijoraţi privirile spre rege. Acesta însă, neînduplecat, le făcu semn să îndeplinească porunca primită. Cînd cortegiul ajunsese lîngă propileele Labyrinthului, Dedal nu mai putu să reziste. Strînse cu disperare umărul fiului său şi, cu ochii înlăcrimaţi, îi ceru să-l ajute să ajungă acasă. În clipa cînd păseau pragul casei, de acolo, de unde se afla Labyrinthul, se auziră urale.

Pe străzile oraşului treceau care gemînd sub greutatea amforelor pline de vin. După jertfirea tinerilor avea să înceapă orgia. Minos îşi hrănise Minotaurul. Acum se pregătea să-şi hrănească supuşii.

Mai tîrziu, către amiază, se auziră mugetele taurilor. Începuseră marile serbări minoice*. Picturile care s-au păstrat pînă în zilele noastre, ne ajută să înţelegem în ce constau jocurile acelea. Erau nişte uimitoare şi aproape de necrezut exerciţii de echilibristică şi de sărituri pe spinările unor tauri sălbatici.

Învingătorii se distrau. Strigătele pe care le scoteau erau atît de ascuţite şi de puternice încît, străbătînd distanţele ajungeau pînă la

* Taurocathapsia.

urechile lui Dedal. Deodată, Icar se ridică. Devenise, într-o clipă, bărbat.

— Tată, strigă. Spune-mi, ce căutăm noi în mijlocul acestor barbari? Oare merită să-ți dăruiești arta acestor fiare?

— Răbdare, Icar!

— Mă duc în port să caut o navă. Nu mai vreau să rămânem aici nici măcar o zi. Mi-ai făgăduit.

Dedal, scufundat în gânduri, nu-i răspunse.

— Te-ai răzgândit? strigă Icar.

Dedal își șterse ochii de lacrimi și-și trase copilul la piept.

— Icar, acum nu mai putem pleca. Dacă nu vedeam ceea ce s-a întâmplat, am fi plecat. Acum însă nu mai avem dreptul. Vezi cât de mult ne-au înjosit patria? Cât sânge trebuie să plătim?

— Cu atît mai mult. Ce rost mai avem noi acum, aici? Să vedem sângele curgînd și pe viitor?

— Și ce crezi că ar trebui să facem? Să-i lăsăm și să fugim ca niște lași?

— Și dacă rămînem ce facem? Parcă putem să-i salvăm?

— Nu! Dar putem să le îndulcim clipele din urmă, să le ușurăm calvarul.

— Și e mare lucru acesta, tată?

Dedal răspunse solemn:

— Scumpul meu fiu! Știi tu ce înseamnă cînd în jurul tău nu există decît urlete, întunecare și barbarie? Să simți ațintindu-se asupra ta doi ochi înlăcrimați care te privesc ca pe un frate? Te-ai gândit vreodată ce mare lucru este această înțelegere? Alături în războaie,

sau la victorie sînt gata să fie mulți. Dar la căderea ta, la înfrîngere ori la moarte nu-ți stă alături nimeni... nimeni. Ei, aceasta este singura, adevărata și omeneasca alianță. De aceea, Icar, vom rămîne aici ca să le-o dăm.

Icar caută prin întuneric mîna tatălui său. I-o strînse și i-o sărută, udînd-o cu lacrimi.

— Îți mulțumesc, tată.

— Îți mulțumesc și eu, fiule ! Îți mulțumesc că m-ai înțeles ! Acesta este singurul și ultimul testament pe care ți-l pot lăsa.

—Sfîrșit—

CUPRINS

PARTEA I	7
PARTEA a II-a	95

DE ACELAȘI AUTOR :

UN COPIL NUMĂRĂ STELELE — roman

**OROLOGIUL
BĂTEA MIEZUL NOPTII** — roman

ZILE ZBUCIUMATE — povestiri

SPICELE MÎNIOASE — povestiri

ÎN PREGĂTIRE :

AL. ODOBESCU

DOAMNA CHIAJNA

FELIX ADERCA

RĂZVRĂTIREA
LUI PROMETEU

D. GROZA —
T. MOCANU

SABIA LUI GÎRNEAȚĂ

J. WERTHEIMER —
GHICA

ȘTAFETARII
DE MOLDOVA

CONSTANTIN
BRÂNCOVEANU

EDITURA ION CREANGĂ

Lei 6,25